

Bulletin

Národní protidrogové centrály

Vydavatel :

Národní protidrogová centrála ÚOOZ S
KP P ČR

Vedoucí redakční rady:

npor. Miloš Vaněček

Adresa :

Policie ČR, PS 41/V5, 156 08 Praha 5,

Vydává :

oddělení vydavatelství obchodního
odboru Tiskárny MV, Hybernská ul.č.2,
112 19 Praha 1,
tel: 24212671 fax :24217313

Tiskne:

Tiskárna MV, p.o.Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4

tel.7957011 fax 7952603

Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč

Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje

Obchodní odbor Tiská
rny MV, Hybernská 2, 112 19 Praha 1

Distribuci a předplatné pro Slovenskou republiku zabezpečuje :

Magnet-Přes Slovakia s.r.o.

P.O.Box 169, 830 00 BRATISLAVA

tel./fax: předplatné

07/525 45 59; 07/444 545 59

tel./fax: administrativa

07/525 4628; 07/444546 28

sídlo firmy :

Teslova 12, 821 02 Bratislava

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen

pouze se souhlasem redakční rady

Podávání novinových zásilek

povolila Česká pošta s.p.,

Odštepny závod Praha,

č.j.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu

policie ČR, obecní policie, SZ,

soudů a vybraných institucí

Povoleno MK ČR - 7834

ISSN 1211 - 8834

Grafické zpracování titulní strany:

Zbyněk PROKOP

Obsah:

- 1) **Rok 2000 z pohledu NPDC**
JUDr. Jiří Komorous
- 3) **Klubové drogy - situace v USA**
Zpravodaj DEA – překlad NPDC
- 4) **Drogy, které rozněčují vášně**
Mgr. Jana Arcimovičová
- 5) **Virové hepatitidy**
Miloš Vaněček
- 6) **Ústřední protidrogová jednotka Generálního
ředitelství kriminální policie v Madridu**
JUDr. Aleš Borovička
- 7) **5. Mezinárodní konference o heroinu Čína, Peking 18.-
21. července 2000**
Ing. Gabriel Berszi
- 8) **Letecká služba Policie České republiky**
Jaroslav Minařík
- 9) **Friedrich Wilhelm Sertürner**
Miloš Vaněček
- 10) **Rentgenové systémy AS &E**
Omnipec
- 11) **Pohled do zahraničí**
- 12) **Knihovnička Bulletinu**

ROK 2000 Z POHLEDU NPDC

JUDr. JIŘÍ KOMOROUS,

Dovolte mi, abych své zamyšlení začal citátem předsedy INCB (Výbor OSN pro mezinárodní kontrolu drog) pana Antonia LOURENQ MARTINSE z tohoto roku:

„Kontrola drog není magickým úkolem. Pokroku lze dosáhnout plným uplatněním všech ustanovení mezinárodních dohod o kontrole drog a ochotou zkoumat a otevřeně diskutovat o příčinách a následcích problémů drog a způsobech jeho řešení. V mnoha zemích bohužel v otázce drog převládá pasivní a apatický postoj.....Zůstat pasivní znamená vyklidit pole pašerákům drog a ponechat uživatele drog napospas osudu.“

Proč začínám tímto citátem? Protože jsem hluboce přesvědčen, že přes všechny problémy a rezervy policie ČR kvalitativně i kvantitativně stále postupuje vpřed a je jedním ze zásadních pilířů protidrogových aktivit v České republice, které uplatňují mezinárodní konvence, smlouvy a doporučení a rozhodně nepatří k tomu spektru, které by vyklízelo pole narkobyznysu na našem území.

Stále efektivnější a přitom racionální přístup k řešení drogové expanze v ČR stran policie ČR dokazují nejen konkrétní čísla statistik, dosvědčující vysoký nárůst objasněnosti v dané problematice, ale na druhé straně i velmi nízké procento deliktů, týkající se „držby OPL pro vlastní potřebu“, tedy velmi transparentní vyvrácení tezí prodrogových liberalistů v ČR o zneužívání § 187a) k tzv. čárkovacímu systému, resp. jeho naplňování ze strany policie ČR. Nedošlo a nedochází k jakémukoli paralyzaci práce tzv. „nízkoprahových center“, tj. zařízení ambulantního typu pro toxikomany atd.

Naopak jsme svědky, jak se prodrogoví liberalizátoři poté, co jim policie ČR v podstatě vzala argumenty, snaží neustále prolomit mantinely mezinárodních smluv a dále pokračovat v nepřímé podpoře drogového boomu v ČR nejružnějšími projekty, které jsou vším možným, jen ne protidrogovou prevencí!

Např., přestože ÚŘAD PRO MEZINÁRODNÍ KONTROLU NARKOTIK jednoznačně a zásadně konstatuje, že **„výslovný nebo tichý souhlas s tzv. místnostmi pro injekční aplikaci drog, neboli „šlehárnami“ je považován za krok směrem k legalizaci drog“** a dále velmi tvrdě uvádí, že **„každý národní, státní nebo místní orgán, který umožní zřízení a provoz takovýchto místností pro injekční aplikaci drog, také umožňuje ilegální obchodování s drogami (!!!)“**, přesto se připravují v ČR, konkrétně v Praze projekty typu CAUID (otevření zařízení tohoto typu na území Prahy 1!) a je o nich dokonce diskutováno, zda ano či ne.

Takže, zde naprosto nekorespondují snahy o na jedné straně stále efektivnějším snižování nabídky stran policie ČR a na druhé straně spíše podpoře nebo alespoň tiché toleranci ke konzumu, resp. poptávce po drogách v ČR.

Policie ČR, celníci a justice nejsou prostě schopny tento problém výrazněji eliminovat dokud jejich snahám nebude korespondovat všeobecný konsensus v oblasti snižování poptávky a především cílení finanční politiky státu do předcházení a léčby toxikomanie!

Řešení zástupných problémů o depenalizaci konzumu drog, marihuany, mediální hysterie různých samozvaných „hašišových ombusmanů“, stále výraznější snahy o nahrazení prevence metodou harm reduction, tedy udržováním toxikomanů v závislosti na substitučních „legálních“ drogách, není, dle mého názoru cestou, která zlepší situaci v ČR.

Takže na jedné straně máme jednoznačná stanoviska mezinárodních protidrogových úřadů, bohaté negativní zahraniční zkušenosti (viz. Bulletin č. 3/2000 „Holandská cesta“ nebo hodnotící zpráva o výsledcích metadonového programu v Hamburku, kde polovina mrtvých

toxikomanů děkuje svému konci za nezvládnutí tohoto typu substituce), a na druhé straně úsilí různých představitelů loby v ČR jít přesně touto cestou, resp. cestou, která porušuje doporučení mezinárodních organizací.

Rozepsal jsem se v této stati poněkud více o širších souvislostech drogové problematiky v ČR zejména proto, protože si myslím, že nesmíme svůj boj proti tomuto zlu lidstva vzdát, a že policie ČR zaslouží uznání za svoji práci, kterou v daných podmínkách odvádí, a která je v zahraničí velmi sledována a ceněna.

Dovolte mi, abych poděkoval Vám všem desítkám a desítkám policistů, detektivů, vyšetřovatelů, expertů OKTE a KÚ, pracovníkům prevence a dalším v našich řadách, kteří každodenně proti tomuto zlu pracují, a kteří tomuto nesnadnému úkolu zasvětili svoji profesi a popřál jim na přelomu roku mnoho a mnoho sil v boji s tímto typem trestné činnosti a hlavně vyjádřil jasné stanovisko, že nejste sami a nejsme sami, kdo proti drogám postupuje i když to někdy tak vypadá. Jen v České republice jsou to další desítky celníků, lékařů, pracovníků zdravotnictví obecně, protidrogových koordinátorů, státních zástupců, soudců, politiků a dalš., ale především naprosté většiny občanů ČR, kteří proti tomuto zlu buď přímo pracují a vystupují anebo naše společné úsilí podporují.

Mnoho štěstí, zdraví a úspěchů v roce 2001 Vám jménem Národní protidrogové centrály přeje

pplk. JUDr. Jiří KOMOROUS

PÁTRÁNÍ PO HLEDANÉ OSOBĚ

Pracovníky 3. oddělení NPDC je ve spolupráci s pracovníky Protidrogového oddělení Generálního ředitelství cel ČR a policejními a celními orgány v SRN vedeno šetření proti skupině pachatelů, kteří se na území ČR zabývali prodejem drogy HEROIN a to ve větším rozsahu. V rámci tohoto šetření se podařilo zadokumentovat, že tyto osoby v průběhu letošního roku prodali cca 1,2 kg této drogy v hodnotě za cca 1.200.000,- Kč. Drogu prodávali jak "na ulici" tzv. dealerům, tak i osobám ze SRN, kteří si pro tuto drogu do ČR dojížděli. V této souvislosti byli v SRN zadrženi někteří kurýři a bylo zde zabaveno celkem 120 gramů této drogy.

V souvislosti s tímto případem pracovníci NPDC a GŘC a vyšetřovatel Úřadu vyšetřování Správy hl.m. Praha pátrají po osobě arabského původu :

NOUISRI OUARDI Ben Mohamed Khadraoui, nar. 23.11.1971 v Tunisu,
trvale bytem ČR, Praha 2, ul. Legerova č. 3, ženatý

- v minulosti pobýval na území ČR pod jménem :

KHADRAOUI OUARDI Ben Mohamed, nar. 23.11.1971 v Tunisu

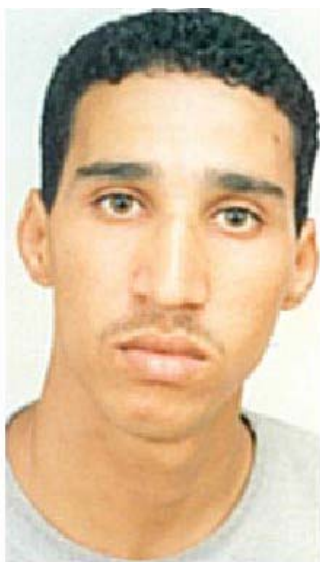
- vystupoval pod přezdívkou "FILIP"

- nezdržuje se v místě svého trvalého pobytu

- jmenovaný je v současné době stíhán ÚV S hl.m.Praha pro trestné činy Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle § 187, odst. 1, odst. 3, písm. a) tr.z. a Maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171, odst. 1, písm. b) tr.z.

- na jmenovaného je vyhlášeno celostátní pátrání na území ČR

V případě jakýchkoliv poznatků (a to jak co se týče event. prodeje drog, resp. další trestné činnosti jmenovaného, tak i k jeho možnému současnému pobytu) k této osobě volejte okamžitě na stálou službu NPDC : 02/61436532, popř. 02/61436598, popř. mobil 0603 190361, popř. FAX: 02/61436519.

Klubové drogy je název některých ilegálních, především syntetických drog, které jsou ve většině případů distribuovány v nočních klubech. Klubové drogy zahrnují MDMA, KETAMIN, GHB, GBL, ROHYPNOL, LSD, PCP, METAMFETAMIN a v menším množství se v klubech distribuují kokain, heroin a houbičky. Svoji oblibu získaly především díky falešné představě, že nejsou škodlivé a že na ně nevzniká závislost jako například na heroin.

Jedním z alarmujících nebezpečí spojených s tímto drogovým trhem je skutečnost, že kvalita drog se může velmi lišit. Dalším rizikem je to, že v případech, kdy dealer nemůže poskytnout požadovanou drogu, je konzumentům často prodávána náhražka. Tento problém se týká rohypnolu a dalších farmaceutických prostředků, které se běžně neprodávají a jsou dostupné pouze v lékárnách. Uživatelé klubových drog nemají pevnou síť distributorů, od kterých by pravidelně nakupovali. V klubech kupují od náhodných dealerů a přitom riskují, že užijí nebezpečnou kombinaci drog. Ta může vést k předávkování. Neznámá kombinace drog nebo léků může komplikovat i poskytování první pomoci v případě předávkování.

Během čtyř let od roku 1994 do roku 1998 se podle statistických údajů „Centra drogově závislých“ zvýšil počet závislých nebo zneužívajících drogy o čtvrtinu.

MDMA

(pouliční název : extáze, XTC, E, X, Adam)

Je nejoblíbenější syntetickou drogou. Do USA je pašována většinou z Evropy. Lze ji koupit v každém městě v USA. Doposud byla zneužívána většinou a městských aglomeracích, v současné době se začíná rozšiřovat i na venkov. Cena v USA je 20-30 \$ za tabletu.

MDMA je syntetická, psychoaktivní substance. Způsobuje stimulaci a příjemné halucinace. Je známa také jako *taneční, všeobjímající droga, droga zamilovaných nebo droga báječných pocitů a extrémní relaxace*. Podstatně potlačuje potřebu jíst, pít a spát. Umožňuje aktivně prožít 2 – 3 denní párty v kuse. Užíván se perorálně, většinou v tabletové formě. Její účinek trvá od 4 do 6 hodin. Konzumace ve spojení s alkoholem způsobí naprosté zničení dopaminu a serotoninu v mozku. Užívání MDMA vede k dehydrataci organismu a ke zvyšování teploty. Předávkování je doprovázeno zrychlenou srdeční činností, vysokým krevním tlakem, svalovými křečemi, panickými útoky a často i ztrátou vědomí. Jedním z vedlejších účinků je stažení čelistních svalů a skřípání zubů. Největším rizikem je vysoká tělesná teplota a proto některé kluby zřizují ochlazovací centra nebo studené sprchy.

Účinky MDMA jsou stále zkoumány Národním institutem pro mentální zdraví v Bethesbě ve státě Maryland. Dosavadní závěry výzkumu jednoznačně potvrdily, že dochází k těžkému poškození mozku. Výzkum odhalil, že MDMA poškozuje neurony, které vylučují serotonin. Ten umožňuje přenos informací v mozku. I náhodný uživatel MDMA se tak vystavuje riziku trvalého poškození mozku. To se projevuje depresemi, ztrátou paměti, potížemi při učení a dalšími neuropsychickými potížemi.

V USA je MDMA zahrnuto do tabulky I – kontrolovaných látek.

KETAMIN

(pouliční název : K, speciál K, kočičí válíum)

Ketamin je farmaceutický přípravek používaný jako anestetikum jak pro lidi tak pro veterinární účely. V poslední době vzrostl počet vloupání do veterinárních zařízení právě

kvůli ketaminu. Roztok ketaminu může být aplikován nitrožilně. Ketamin se rovněž kouří nebo může být konzumován v nápojích. Prášková forma ketaminu má podobu bílého prášku, podobného kokainu. Prášek se kouří nebo se rozpouští v nápojích. Cena se pohybuje kolem 20\$ za dávku.

Ketamin účinkuje podobně jako fencyklidin (PCP – andělský prach). Uživatelé uvádějí, že ketamin je lepší než PCP nebo LSD. Výlet s ketaminem trvá 1 hodinu nebo méně. Malé dávky vyvolávají stav popisovaný jako „K-země“, barevný, krásný svět. Větší dávky vyvolají efekt „K-díra“, stavy mimo tělo nebo blízko smrti. Dlouhodobé užívání ketaminu způsobuje delirium, amnézii, deprese, dlouhodobé poškození paměti a obrovské respirační potíže. Vzhledem k uvedeným vedlejším účinkům je ketamin zneužíván jen občas.

Ketamin byl v srpnu 1999 zařazen do tabulky III.

GHB (gama hydroxybutyrát)

Pouliční název : tekutá extáze, mýdlo, „Džordžijský domácí chlapec“

GHB je depresant centrálního nervového systému, který byl FDA zakázán v roce 1990. původně bylo GHB prodáváno v centrech zdravé výživy. GHB bylo vyrobeno jako stimulant pro podnícení růstového hormonu, který by podporoval nárůst svalové hmoty. GHB se vyrábí poměrně jednoduchým způsobem kombinací gama Butyrolactonu s buď hydroxidem sodným nebo hydroxidem draselným v kuchyňském hrnci. Chemikálie vydávají při reakci teplo a proto finální produkt nemůže být izolován nebo separován z tekutiny. Internetový recept varuje chemiky, aby pečlivě monitorovali kyselost roztoku. Některé společnosti dávají reklamu na „sady“ (kufříky) prostřednictvím internetu, kdy zákazníkovi nabízejí GBL, hydroxid sodný a lakmusové papírky. Jelikož je výroba snadná, dochází k distribuci za pomoci „místní obsluhy“.

V nižších dávkách způsobuje GHB ospalost, závratě, zvedání žaludku a vizuální poruchy. Při vyšších dávkách bezvědomí, dýchací potíže někdy i koma. Předávkování obvykle vyžaduje okamžitou intenzivní lékařskou pomoc. Do ledna 2000 zaznamenala DEA 60 případů úmrtí po požití GHB.

GHB vyvolávající pocity euforie a intoxikace někteří uživatelé označují také jako afrodiziakum. GHB se vyskytuje především v tekuté podobě. Občas se však objeví i v podobě prášku. GHB se někdy používá při výrobě MDMA pro svoje stimulační účinky. GHB je dobře rozpustný a proto se velmi často přidává do „dobré vody“ nebo se prodává v lahvičkách s ústní vodou. Pro slanou chuť je často dochucován. Prodává se také jako nápoj s vysokým obsahem karbohydrátů. GHB se kombinuje se přidává do alkoholu, který zvyšuje jeho účinky, ale riziko dýchacích potíží. Bylo zjištěno, že GHB je podáváno pozdějším obětím sexuálního napadení, protože způsobuje potíže s pamětí. Oběť napadení si později těžko vzpomíná a to ztěžuje vyšetřování a zjištění pachatele.

Od 18.2. 2000 GHB na seznamu I v USA.

GBL (gama Butyrolactone)

Je chemikálie používaná v mnoha průmyslových čisticích a je prekurzorem pro výrobu GHB. I tuto látku, stejně jako GHB lze nakoupit přes internet v soupravě GBL, hydroxid sodný nebo draselný a lakmusové papírky. Součástí je samozřejmě i návod na výrobu GHB, která je velice jednoduchá a nevyžaduje speciální laboratorní vybavení. Souprava (kufříky) stojí od 48 do 200 \$.

GBL byl původně vyroben jako léčivý přípravek. Výrobky, které GBL obsahují jako například Longevity, Revivarant, G.H. revitalizer, Gama G, Blue Nitro, Inson a další budou staženy z obchodní sítě. Mnoho výrobků se proto pouze přejmenovalo. Jako náhrada za GBL se začal používat 1,4 butanediol (BD). BD se v organismu syntetizuje a následně produkuje GHB.

GBL je v lidském organismu, stejně jako BD syntetizován na GHB. Z tohoto důvodu řada mladých lidí na párty a disco pije pouze malé množství GBL. Jeho konzumace způsobuje psychické reakce včetně násilí. Tyto chemikálie zvyšují účinky alkoholu a mohou způsobit dýchací potíže, vyčerpání, koma a smrt.

GBL od 18.2. 2000 uvedené v LISTU I CHEMICAL

BD není na federálním seznamu

ROHYPNOL (flunitrazepam)

Je znám jako „občasná“ droga. Je populární u mladých lidí. Dostane se v klubech a na mejdanech. Velmi oblíben je také v Gay klubech. Rohypnol je vyráběn firmou Hoffman-La Roche Inc. Prodává se legálně jako lék na nespavost a využívá se také jako předanestetický lék. Do USA je pašován v poštovních zásilkách nebo jsou zneužívány zásilkové a dodávací služby. Množství pašovaného rohypnolu do USA nedosahuje takových rozměrů jako u MDMA, DEA vyšetřovala několik velkých zásilek. V Miami bylo zachyceno 11.000 tablet z Cali v Kolumbii. Průměrná cena za jednu dávku (tabletu) je 5\$ někdy až 10-20\$.

Rohypnol způsobuje částečnou amnézii (ztrátu paměti), snížení krevního tlaku, ospalost, mžitky, závratě, žaludeční potíže a potíže při močení. Uživatelé popisují i pocity intoxikace, ale druhý den po požití jsou údajně bez „kocoviny“. Popularita rohypnolu je spojena s přesvědčením, že droga nemůže být již druhý den po užití identifikována při rozboru moče. Flunitrazepam se po požití 2 miligramů během 72 hodin vyloučí z organismu a nemůže být identifikován.

ROHYPNOL je uvedený v seznamu IV – droga

LSD (d-lysergic acid diethylamide)

Trip, žlutá sluneční záře, kyselina

LSD je halucinogen, užívá se především na koncertech a mejdanech. Výroba LSD je kontrolována především kalifornskými organizacemi. Jedna dávka se prodává za 4 - 5\$.

Výroba LSD je časově poměrně náročná. Přestože je návod na výrobu dostupný na internetu výroba vyžaduje kompletní chemickou laboratoř. Základními prekurzory jsou ergotamine tartrate a amid kyseliny lysergové.

Kyselina lysergová a amid kyseliny lysergové jsou uvedeny v LISTU I jako chemické substance.

Ačkoli syntéza LSD nepotřebuje velké množství prekurzorů, jsou potíže s jejich obstaráním velké a to omezuje počet nezávislých laboratoří. Čisté LSD je průzračné nebo bílé. Je to krystalická látka bez zápachu rozpustná ve vodě. Tekuté LSD je spojováno se středním řetězcem distribuční sítě. LSD je distribuováno ve formě tabletek, želatinových kousků, mentolových bonbónů, cukrových kostek, papírových čtverečků. Ty zůstávají nejběžnějším způsobem distribuce. LSD má více než 80 názvů, většinou podle obrázků

LSD obsahuje 20-80 mikrogramů účinné látky v 1 dávce. 100-300 mikrogramů účinné látky se běžně používalo v 60. letech. Vysoké dávky způsobují škodlivé reakce a ošklivé výlety (tripy).

Uživatelé mají halucinace, propadají panice, jsou podezřívaví, úzkostní. Hrozí riziko tzv. flasch-backu, který může nastat kdykoliv po skončení užívání LSD. LSD je na seznamu I jako omamná látka.

METAMFETAMIN

Perník

Metamfetamin je používán jako náhražková droga v klubech a na mejdanech. Tradičně je považována za drogu „chudých mužů“ nebo také „kokain chudých“. Obrovské laboratoře jsou v Mexiku a Kalifornii a také částečně na Středozápadě. Metamfetamin se distribuován po celých Spojených státech amerických a k distribuci jsou využívány auta a ta jak osobní tak i nákladní.

Cena po pohybuje v rozmezí 80-125\$ za 1 gram nebo 1000-2000\$ za unci.

Metamfetamin je bílá krystalická látka, hořké chuti rozpustná ve vodě. Jeho užívání může způsobit ztrátu paměti, neurologické poškození, vyvolat agresivní, psychotické a paranoidní chování, poškodit srdce. Metamfetamin ne neurotoxická látka, která způsobuje velký úbytek dopaminových transportérů. Domácí výroba sebou nese riziko, že vyrobený metamfetamin bude obsahovat chemické nečistoty, které mohou ohrozit život. Metamfetamin se kouří, šnupe, bere peronálně nebo se aplikuje injekčně.

DEA zaznamenala pokusy vyrábět metamfetamin v tabletách, které dávají uživatelé v současné době přednost a vyhýbají se tak intravenózním aplikacím zejména kokainu a heroinu.

PCP (fencyklidin)

Andělský prach

PCP je laboratorně vyráběný halucinogen. Jeho výroba je poměrně jednoduchá a levná a nepotřebuje speciální laboratorní vybavení. Jeho výrobu kontrolují především pouliční gangy v Los Angeles. Ve své čisté podobě je PCP bílý, krystalický prášek rozpustný ve vodě. Může být vyroben i v podobě tablet. nečistoty z neodborné výroby zabarvují PCP až do hněda a místo prášku to může být až gumová hmota. Jedna dávka stojí od 5-15\$, cigareta pak cca 20 \$.

NEXUS (2-(4-Bromo-2,5-dimethoxy-phenyl)-etylamin)

Zneužívání je sporadické a váže se na divoké mejdany. Stává se oblíbeným v Německu a ve Švýcarsku. Zbystřuje smyslové vnímání (zrak, sluch, hmat), posiluje sexuální aktivitu, zlepšuje chuť . látka je legálně dostupná v Jižní Africe a mnoho zásilek pohází z tohoto regionu. V poslední době je laboratorní vyráběný v Holandsku. Nexus, který je desetkrát silnější než MDMA se distribuuje v tabletách, kapslích nebo práškové formě. Jedna dávka obsahuje 5-10 miligramů účinné látky.

PSYLOCIBINOVÉ HOUBY

Houbičky, „mašíz“, mexické magické houbičky

Ačkoli nejsou tak populární jako syntetické drogy přesto se objevují na mejdanech, v klubech a v poslední době i na vysokoškolských kolejích. Kvůli potížím z pěstováním a skladováním jsou distributoři nezávislí a prodávají houbičky místně za cenu 20\$ za 1/8 unce nebo 100-200\$ za 1 unci.

Houbičky se užívají buď samostatně nebo v kombinaci s alkoholem nebo dalšími ilegálními drogami. Namáčejí se nebo se vaří – dělá se z nich čaj. Přidávají se do normálního jídla. Obsahují 2-4% psilocybinu a částečně psilocyn. Účinek se dostavuje asi po 20 minutách po požití a trvá asi 6 hodin. Houbičky způsobují vláčnost, svalové uvolnění, ospalost, ztrátu koordinace, vyčerpanost a sucho v ústech.

I když jsou houbičky užity v klubech nevyvolávají chuť k tanci. Ovlivňují koordinaci a způsobují zpomalení – zlenivění. Ovlivňují smysly – sluch, zrak, hmat. Vnímání barev je živější – slyší barvu a vidí zvuk. Popisuje se vysoká citlivost na doteky a pocity souznění s okolím. Velké dávky způsobují halucinace a neschopnost odlišit realitu od fantazie. tyto stavy vedou občas k panickým reakcím a psychózám. Nejsou známy případy fyzické závislosti.

V USA nejsou houby na seznamu, ale samotný psilocybin a psilocyn na seznamu jsou.

4-MTA (4-methylthioamfetamin)

4-MTA se objevil v klubech ve Velké Británii. Britové zabavili 25000 tablet v Holandsku. V roce 199 bylo zaznamenáno v Evropě 15 případů úmrtí předávkováním a proto evropská unie připravuje taková opatření, aby se 4-MTA stala nelegální drogou. 4-MTA je na amfetaminové bázi, ovládá serotin a je daleko nebezpečnější než MDMA. Ve zpravodaji holandské policie z roku 2000 byly uvedeny případy týkající se 4-MTA (bylo zajištěno 7 vzorků). 4-MTA není zatím rozšířenou a populární drogou, protože jeho nepůsobí jako MDMA. Nicméně Britové jsou přesvědčeni, že teprve časem nabyde droga na důležitosti vzhledem k tomu, že bude čím dál těžší opatřit prekurzory na výrobu MDMA. odhad budoucnosti je spíše pesimistický, protože 4-MTA se snadno může stát náhradou za MDMA a dostat se tak i na území USA.

ZÁVĚR

Užívání syntetických drog je v současné době velice rozšířené především v klubech na různých mejdanech. Je spojené s hlasitou techno hudbou (140-200 decibelů za minutu), se světelnými efekty, kouřem a mlhou a případně pyrotechnikou. Uživatelé drog jako například MDMA hovoří o zvýšené vnímavosti. Velice často tancují se „světelnými tyčinkami“ aby zvýšili vizuální vjemy. Konzumaci MDMA kombinují s aplikováním povolených látek například v USA mastí Vick s Vapo Rub což je mentolová mast, která se natírá dětem na hrudník při zánětu průdušek.

Mejdany, velké párty mají původ ve Velké Británii. Tento druh zábavy se rychle rozšířil i v USA společně s techno hudbou. Párty jsou v dnešní době buď povolené a nebo nelegální. Ty povolené byl zejména v minulosti pořádány profesionály s licenci a patřičným vybavením. V současné době jsou tyto akce pořádány „amatéry“. I tak se návštěvnost pohybuje od několika stovek až po několik tisíc lidí. Informace o místě konání se rozšiřují pomocí internetu.

DROGY, KTERÉ ROZNĚCUJÍ VÁŠNĚ

Mgr. Jana ARCIMOVIČOVÁ

Afrodiziaka jsou různé potraviny, byliny, látky živočišného původu, ale i další prostředky, které zvyšují nebo by měly zvyšovat pohlavní aktivitu. Vyvolávají překrvení pohlavních orgánů a ovlivňují vegetativní nervstvo. Tyto prostředky zvyšují sexuální touhu a rozkoš, mohou vyvolávat erekce penisu. Jsou to látky vášnivě vyhledávané a stejně vášnivě zatracované. Mezi afrodiziaka se tradičně řadí i některé drogy.

Mnoho afrodiziak opravdu zvyšuje sexuální žádostivost, ale některé prostředky působí i díky tomu, že daná osoba v jejich účinek opravdu věří. Ostatně stav mysli je při sexuálním aktu velice důležitý. Psychické problémy také bývají častou příčinou impotence. Když jednou kdosi řekl, že "největším sexuálním orgánem je mozek," rozhodně nebyl daleko od pravdy.

Pohlavní akt byl již od dávných dob považován na velmi důležitý. Záviselo na něm také zachování lidského rodu. Už v době kamenné vzdávali lidé hold bohyni plodnosti, a proto se ve vykopávkách z té doby objevují její sošky se zvýrazněnými pohlavními rysy: velké prsy, zadek a břicho (lůno). Lidé uctívali a oslavovali cyklus zrození, života, smrti a znovuzrození. Je možné, že některá afrodiziaka původně sloužila k vyvolávání extáze při těchto obřadech. Lidé pak objevili, že některé drogy, ale i potraviny a byliny mají vliv na vyvolání sexuální žádostivosti a průběh sexuálního aktu.

Bez skrupulí a zábran

Na území Evropy se tradičně k omamným i erotickým účelům používal alkohol, především víno, ale i pivo nebo medovina. Alkohol v mírných dávkách snižuje úzkost a uvolňuje zábrany. Ve větších dávkách nebo po delší době se může projevit jeho sedativní vliv. Zdá se, že účinky alkoholu v sexuální oblasti by mohly být vědecky prokázány, protože v roce 1994 se v jedné studii v britském časopise *Nature* objevil názor, že alkohol zřejmě zvyšuje hladinu testosteronu u žen.

Na konci minulého století byl především ve Francii oblíben hořký likér *absint*, kterému se přisuzovaly afrodiziakální účinky. Jeho pití propagoval např. básník Paul Verlaine. Likér obsahoval extrakt z pelyňku *Artemisia absinthum* (řazeného mezi omamné drogy), který je bohatý na thujon a thujol, které jsou ve vyšších dávkách toxické. Kvůli své toxicitě byl v mnoha evropských zemích absint zakázán. Jako afrodiziakum účinkoval zřejmě i likér, který vyráběli benediktinští mniši: benediktinka, i když těžko pochopit, z jakého důvodu zrovna mniši vyráběli likér s takovýmto působením. Za afrodiziakum se tradičně považuje také víno, zvláště pokud je ochucené některým kořením. V 17. století byl oblíben nápoj *Aqua mirabilis*, který se připravoval macerací skořicové kůry, galgánu, zázvoru, muškátového oříšku, rozmarýnu a tymiánu v červeném víně. Po týdnu se víno zcedilo. Pro povzbuzení sexuální žádostivosti se doporučovalo užívat asi 2 dl denně.

Sladký pokrm bohů

K oblíbeným evropským afrodiziakům patří také *čokoláda*, která se vyrábí z kakaových bobů. Obsahuje mj. fenyletylamin, který vyvolává velmi příjemné pocity. Čokoláda pochází z Jižní a Střední Ameriky, kde byla považována za pokrm bohů, což znamená v překladu i název, který jí dal Linné: *Theobroma cacao*. Recept na její výrobu prý z Aztéků vylákala doña Marina, indiánská milenkyně španělského dobyvatele Cortése. Aztécký vládce Montezuma (1466-1520) vypil denně 50 šálků čokolády, jejíž povzbuzující vlastnosti byly ještě podpořeny přidáním chilli, vanilky a dalšího koření. Tento vládce se prý důkladně čokoládou posiloval hlavně předtím, než vstoupil do svého harému.

Cortéz přivezl do Španělska čokoládu počátkem 16. století. Tajemství její přípravy bylo zpočátku přísně střeženo, ale brzy se její sláva začala šířit po evropských panovnických dvorech. Milenky Ludvíka XV. (1710-1774) madam Dubarry a madam de Pompadour měly čokoládu ve velké oblibě. O první z nich se dokonce říkalo, že krmila své milence čokoládou, aby povzbudila jejich vášeň a učinila tak zadost svému chtíči. Naopak Madam de Pompadour, která byla frigidní, musela sama vyhledávat afrodiziaka a držet zvláštní dietu, aby se rozechvěla a povzbudila svou smyslnost. K snídani mívala údajně celerovou polévku s lanýží a zapíjela ji horkou čokoládou.

Také osobní lékař saského kurfiřta Augusta (1696-1763) mu připravoval směs na posílení mužné síly, jejímž základem bylo kakao. V té době ve Vídni označil Johann Michael Heider kakao za Venušin pokrm a varoval před jeho požíváním rakouské duchovní. Ti se natolik rozběsnili, že jeho studie na toto téma byla ostentativně spálena a jeho konzultant prof. J. F. Rauch vyletěl na hodinu z vídeňské univerzity.

Orientální viagra

Opium bylo považováno za účinné afrodiziakum. V Indii, kam se asi v 8. století jeho užívání rozšířilo, ho ájurvéda spolu s dalšími přísadami, např. s konopím (*Cannabis sativa*) nebo s pryskyřicí olibanum (ze stromků rodu *Boswellia*), římským kmínem (*Cuminum cyminum*) a některými druhy indického sušeného ovoce používala s velmi dobrými výsledky na podporu potence a sexuální žádostivosti. Také v Číně, kam se pěstování máku dostalo v 9. století z Persie, opium zpočátku sloužilo pouze jako afrodiziakum či lék a nedocházelo k jeho rozšířenému zneužívání.

Opium se pro zvýšení sexuální žádostivosti užívalo orálně nebo se kouřilo. Tato látka v malém množství sice zklidňuje a utiňuje, ale zároveň neotupuje smysly, zvyšuje citlivost a sexuální potenci. Opium se za tímto účelem obvykle míchalo s jinými látkami, které posilovaly vliv této drogy a také, aby se zamezilo zácpě, ke které po požití čistého opia obvykle dochází.

Ve staré Číně se penis metaforicky označoval "ryba" a skutečnost, že se opium na trhu v Číně prodávalo v podobě malé rybky, hovoří za vše. Opium se tam míchalo s jiným tradičním afrodiziakem, ženšenem. Vyskytly se dokonce názory, že Číňané jsou díky více než staletému používání opia nejpłodnější národem světa, ovšem to je v rozporu s faktem, že zatímco mírné dávky opia mají skutečně afrodiziakální účinky, vyšší dávky nebo dlouhodobé užívání této drogy může na potenci působit negativně.

V polovině 19. století se v Evropě staly populární tzv. orientální pilulky radosti. Jejich součástí bylo opium, listy a květy konopí, durman, arekový ořech, cukr a případně i některá koření. Tyto pilulky byly považovány za mimořádně účinná afrodiziaka a svou proslulostí v tehdejší Evropě si v ničem nezažaly s dnešní viagrou.

Sexuální čarování

Ve středověku se jako afrodiziakum užívala rovněž mandragora (*Mandragora officinarum*), jejímž koření se tvrdilo, že se podobá člověku. Sběr mandragory byl proto považován za nebezpečný, protože kořen prý mohl vykřiknout a zabít toho, kdo jej vykopával. K tomuto účelu se proto užíval černý pes, který se k rostlině přivázel a pak se lákal např. na kus masa. Jak se chtěl pes k jídlu dostat, vytáhl rostlinu i s kořeny. Pokud by snad náhodou mandragora opravdu vykřikla (lidé si kvůli tomu zacpávali uši), nebyl v ohrožení života člověk, který po jejím kořenu toužil, ale ubohý pes. Kořen mandragory prý dokázal přičarovat lásku. Tuto pověru ale odsuzuje již Matthioli ve svém herbáři.

Mandragora se společně s durmanem (*Datura stramonium*), blínem (*Hyoscyamus niger*), rulíkem (*Atropa belladonna*) a omějí (*Aconitum napellus*) používala na výrobu mastí pro čarodějnické sabaty. Mastí se namazalo buď celé tělo nebo pouze podpaží a slabiny a

účinné látky pronikly povrchem kůže. Po aplikaci této masti docházelo k výrazným halucinacím včetně dojmu, že osoba létá nebo provádí sexuální praktiky.

Božské afrodiziakum

Podle indické tradice věnovali bohové konopí člověku, aby mohl zvýšit svou odvahu, rozkoš a uspokojil sexuální touhy. V jedné z pověstí se vypráví o tom, jak bůh Šiva rád laškoval s nymfami a mladými bohyněmi. Jeho manželce Párvatí se to samozřejmě moc nelíbilo, a tak mu nacpala dýmku tabákem ze samičích květů konopí. A měla vyhráno. Šivy se zmocnilo velké vzrušení a silně zatoužil po své ženě. Při spojení pak prožil vrcholnou extázi.

Konopí užívají obdobným způsobem také vyznavači tantrismu. Cílem jejich spojení je probudit božskou sílu kundalini a prožít nejvyšší extázi. Při ní se žena proměňuje v bohyni Šakti (Párvatí) a muž v Šivu. Konopí přitom napomáhá k získání sexuální vytrvalosti.

Obdobně působí i hašiš. První, kdo v Evropě popsal požívání hašiše, byl Marco Polo v cestopise Milion. Ten se údajně na své pouti do Asie ve 13. století setkal se sektou assassinů, jejíž název je odvozen od hashashin – tj. požívač hašiše. Ti slibovali mladíkům, které verbovali, posmrtný život v ráji. Přesvědčovali je údajně tím, že je nejprve omámili hašišem a pak je přenesli do překrásné zahrady plné rozkoší. Když se mladíci probudili, domnívali se, že jsou v ráji. Měli neustále na mysli sladký zážitek a ve jménu assassinů udělali prakticky cokoliv.

Další průvodci k extázi

Také některé další rostliny, které řadíme mezi drogy, jsou zároveň účinnými afrodiziaky. Mezi ně patří muchomůrka červená, jejíž hlavičky se nejen jedly, ale i kouřily nebo přidávaly do alkoholických nápojů. Mezi silná afrodiziaka patří i durman, který byl někdy používán společně s konopím. Velmi účinná, ale také nebezpečná, jsou semena durmanu.

Inkové uctívali jako posvátnou rostlinu kokainovník. Její požívání bylo obvykle doprovázeno různými rituály. Rozdrcenými listy koky se potíral penis, aby se prodloužila erekce. Bylo také prokázáno, že požívání koky vyvolává u většiny osob sexuální vzrušení. Obdobné účinky má i kokain, který bývá dokonce označován jako erotická droga. Mezi drogy s afrodiziakálními účinky patří dále africká iboga, arekový ořech s listy betelu nebo kawa-kawa.

VIROVÉ HEPATITIDY

připravil Miloš VANĚČEK

V současnosti označujeme jako virovou hepatitidu zánět (akutní nebo chronický) jaterní tkáně vyvolaný specifickými viry, které napadají převážně játra a vedou k jejich poškození (primární hepatotropismus). Jedná se o onemocnění, která mají podobný klinický obraz, ale liší se biologickými vlastnostmi svých původců, způsobem šíření v populaci i prognózou onemocnění. V současné době je známo nejméně 7 typů virových hepatitid vyvolávaných různými druhy virů. Virové hepatitidy můžeme rozdělit na hepatitidy šířící se převážně alimentární cestou – virová hepatitida typu A (VH typu A) a VH typu E a šířící se převážně parenterální cestou – VH typu B, C, D, G, TT – diagnostika posledních dvou hepatitid není dosud definitivně vyřešena. V České republice mají praktický význam hepatitidy typu A, B, C a D a výjimečně hepatitida typu E.

K nejběžnějším klinickým příznakům onemocnění patří únava, mírné zvýšení teploty, bolesti svalů a kloubů, nevolnost, zvracení, nechutenství, neurčité břišní bolesti a někdy také průjem. Může se objevit také žluté zbarvení kůže a očního bělma (ikterus). Infekce může proběhnout u kterékoli z hepatitid z různou intenzitou klinických projevů jako inaparentní forma a nemocný se stává nepoznaným zdrojem nákazy pro svoje okolí.

Většina nemocných se po proběhlém onemocnění virovými hepatitidami A,B,C,D a E zcela uzdraví. Mohou se vyskytnout tzv. relapsy onemocnění (znovu vzplanutí stejné nemoci) – průběh je většinou mírnější. U VH A se vyskytují asi v 5% případů. Přibližně 10% pacientů s VH B a více než 50% pacientů s VH C se rozvine chronické onemocnění jater s lehkým průběhem a pomalu postupující nebo naopak může vést v krátké době k tzv. cirhóze (tvrdnutí jater⁴). Jedná se o konečné stádium chronického zánětu jater.

U některých nemocných přetrvává v krvi přítomnost viru hepatitidy B,C nebo D – přičemž všechny ostatní příznaky onemocnění s výjimkou únavy vymizely – tyto osoby jsou zařazeny mezi tzv. nosiče a mohou být zdrojem nákazy.

Celosvětově umírá přibližně 1 z 1000 pacientů na virovou hepatitidu typu A, 1 ze 100 na akutní VH B, úmrtnost na hepatitidu typu C leží mezi těmito hodnotami.

Rizikové chování – především nitrožilní aplikace návykových látek – výrazně zvyšuje riziko infekce virovou hepatitidou mezi toxikomany. V současné době se u závislých osob vyskytuje nejčastěji hepatitida typu C, dále A a B. Je třeba si uvědomit, že společné užívání jehel a stříkaček zvyšuje riziko přenosu i dalších onemocnění jako je např. AIDS. K rizikovému chování patří například i střídání sexuálních partnerů, nedodržování zásad bezpečného sexu, tetování, piersing za nesterilních podmínek. Je zřejmé, že rizikovou skupinou nejsou jenom toxikomani.

Vzhledem k tomu, že existuje více než 7 druhů virů vyvolávajících hepatitidu je možné onemocnět různými typy hepatitid postupně nebo dokonce současně.

V současné době je dostupná specifická prevence – očkování – proti virové hepatitidě typu A proti virové hepatitidě typu B (současně i proti VH D).

Vzhledem k možnostem přenosu nákazy virovými hepatitidami krví a krevními deriváty, transfúzní stanice na území ČR provádějí v této souvislosti vyšetření všech dárců krve.

VIROVÁ HEPATITIDA TYPU A

VHA se vyskytuje na celém světě, v současnosti nejčastěji v rozvojových zemích. Infekce vzniká především u malých dětí a má zpravidla lehký, anikterický průběh bez následků. U dospělých nad 40 let bývá často manifestace těžšího, ikterického onemocnění. V současné době přibývá importovaných nákaz získaných v průběhu pobytu v oblastech s vysokou prevalencí VHA (Středomoří, Afrika, Blízký a Střední východ, Indie, Latinská Amerika).

Původcem onemocnění je virus velmi odolný zevním vlivům – je stabilní při nízké teplotě např. při teplotách pod –20 st.C několik let, inaktivován je až při teplotě 100 st.C za 5 minut. Virus je vylučován stolicí nejméně 2 týdny před vznikem klinických příznaků onemocnění a 1-3 týdny po začátku.

Inkubační doba : 14-50 dnů, průměrně kolem 30 dnů. Nemocný je nejvíce nakažlivý koncem inkubace a tedy v době, kdy je ještě bez subjektivních obtíží.

Přenos nákazy : nákaza se šíří fekálně-orální cestou, přímo od osoby k osobě nejčastěji v těsném kontaktu v dětském nebo rodinném kolektivu a ti zejména v prostředí s nízkou hygienickou úrovní. Přenos je také možný nepřímo fekálně kontaminovanými potravinami, vodou, ovocem, zeleninou, předměty. Velmi vzácný je přenos krví.

Protiepidemická opatření : dodržování zásad osobní hygieny, zajištění zásobování nezávadnou pitnou vodou a ochrana potravin před kontaminací. V současné době je dostupná specifická prevence – očkování proti VHA.

Všem osobám, které byly v kontaktu s nemocným s VHA je aplikován NLIG (normální lidský imunoglobulín) v určité dané dávce a to co nejdříve po udávaném kontaktu s nemocným. U těchto kontaktů se na dobu 50 dnů od izolace zdroje nákazy nařizuje zvýšený zdravotnický dozor (opakované klinické i laboratorní vyšetření) spojený s aktivním vyhledáváním nemocných s virovou hepatitidou A.

VIROVÁ HEPATITIDA TYPU E

Onemocnění VHE na území ČR jsou diagnostikována jen velmi ojediněle, převážně se jedná o importovaná onemocnění u osob příjezdících z oblastí s epidemickým výskytem. Klinický obraz onemocnění je podobný VHA – jen zdravotní potíže (chřipkovité, gastrointestinální a kloubní) jsou výraznější než u VHA. způsob vylučování a přenosu původce nákazy je analogický jako u VHA – fekálně-orální, stabilita viru značná – zejména ve vodě. Inkubační doba onemocnění je 14-60 dní. Onemocnění postihuje především mladé osoby (15-19 let).

První dokumentovaná epidemie retrospektivně diagnostikované VH typu E vznikla v roce 1955 v Indii – New Delhi, kde po fekální kontaminaci vodovodu onemocnělo asi 20 000 lidí. Nápadná byla souvislost epidemie s povodněmi a s fekální kontaminací vodovodů. Epidemie VHE byly popsány v Indii, Thajsku, Barmě, Nepálu, v Pákistánu i v Turkmenii, ve východní Africe (Súdán, Somálsko) a v Mexiku. Poslední explozivní vodní epidemie byla zaznamenána v roce 1991 v severní Indii, kdy onemocnělo celkem 79 000 lidí.

Úmrtnost v epidemiích je 2-3%, ale u infikovaných těhotných žen je vysoká až 20% i více, příčina je neznámá.

Protiepidemická opatření : obdobná jako u VHA, specifická prevence není zatím k dispozici.

VIROVÁ HEPATITIDA TYPU B

Jedná se o jedno z nejzávažnějších virových onemocnění člověka, virus je 100x infekčnější než HIV. Ve světě VHB infikováno více než 2 miliardy lidí – z nich 350 miliónů je nosičů viru. V Evropě se ročně infikuje virem hepatitidy B 960 000 osob.

Stabilita viru v biologickém materiálu a v zevním prostředí je poměrně vysoká. K tomu přistupuje dlouhé období přítomnosti viru v krvi, výrazné zvláště u nosičů.

Zdrojem nákazy je člověk s akutní či chronickou infekcí. Inkubační doba je 50-180 dnů.

Hlavní cestou šíření je parenterální přenos. Dochází k němu aplikací kontaminované krve či krevních derivátů, lékařskými i nelékařskými parenterálními výkony provedenými kontaminovaným nástrojem nebo kontaminací kožních či slizničních mikrotraumat krví nebo jinými tělesnými sekrety infikované osoby. K přenosu dochází i tělesným stykem se zdrojem nákazy, a to zvláště mezi sexuálními partnery

Vertikální přenos – při porodu se nákaza přenáší od infikované matky na novorozence. Vehikulem nákazy mohou být i sliny a další tělesné tekutiny nemocného. Nákaza je častá u dlouhodobě hospitalizovaných nemocných s četnými parenterálními zákroky v anamnéze (operace apod.), u nemocných dostávajících opakovaně tranfúze krve, u osob zařazených do chronického dialyzačního programu, u diabetiků, promiskuitních jedinců a osob s nitrožilní aplikací návykových látek.

Epidemický výskyt (u více než 8% obyvatel) je znám především v jihovýchodní Asii, Indonésii, Africe, v centrální části Jižní Ameriky a na Aljašce. Nejvyšší prevalence této nákazy je ve střední a severní Evropě a v Severní Americe.

Protiepidemická opatření – dodržování hygienicko-epidemiologického režimu ve zdravotnických zařízeních a v provozech nezdravotnických podle platné legislativy. K prevenci šíření VH typu B u jednotlivých osob patří také ochrana před kontaktem s krví a tělesnými výměšky. Rizikem je intimní kontakt s infikovanou osobou, společné používání holicích potřeb, nůžek, zubních kartáček a podobně. Všechny osoby, které byly v kontaktu s nemocným jsou pod zvýšeným zdravotnickým dozorem po dobu 6 měsíců (opakované klinické a laboratorní vyšetření) – spojeny s aktivním vyhledáváním nemocných osob s virovou hepatitidou typu B.

V současné době je dostupná specifická prevence proti VHB – očkování.

VIROVÁ HEPATITIDA TYPU D (VHD)

Původcem je tzv. delta agens (defektní virus), který však ke svému množení (replikaci) potřebuje virus vyvolávající onemocnění virovou hepatitidou B, proto samostatně onemocnění nevyvolává.

Odhaduje se, že v současnosti je infikována na světě cca 15 miliónů lidí. Člověk se nakazí buď současně virem hepatitidy B a D, nebo častěji u člověka infikovaného VHB dojde k superinfekci virem hepatitidy D. Nákaza se přenáší parenterálně a její výskyt v různých částech světa značně kolísá. Zvláště ohrožení jsou toxikomani s nitrožilní aplikací návykových látek – drog, příjemci opakovaných transfuzí a krevních derivátů a osoby s rizikovým chováním v anamnéze.

Prevence virové hepatitidy typu D je stejná jako prevence virové hepatitidy typu B. Očkování proti virové hepatitidě B tím, že brání vzniku infekce VH B chrání také před infekcí virem hepatitidy D.

Endemicky se onemocnění vyskytuje v Rumunsku, jižní Itálii, na středním Východě, v řadě oblastí bývalého SSSR, v západní a centrální Africe, Jižní Amerika.

VIROVÁ HEPATITIDA TYPU C (VHC)

Původcem onemocnění je virus podléhající snadno mutacím (změnám). VHC probíhá zpravidla jako mírné onemocnění, ale téměř v 80% nákaz se rozvíjí chronická hepatitida C, která může přejít v jaterní cirhózu. Přenos je zejména parenterální cestou (jako u VHB) a obdobné jsou i rizikové skupiny. Je zaznamenán vzestupný trend tohoto onemocnění u osob s nitrožilní aplikací návykových látek a je možné konstatovat, že v současné době na území ČR onemocnění VHC u této rizikové skupiny představuje více než 60% všech evidovaných VHC. Možný je i přenos nákazy z matky na dítě, případně sexuální přenos, ale tyto typy jsou v porovnání s VHB méně časté.

Inkubační doba : 14-150 dnů, období nakažlivosti je od inkubační doby až do rekonvalescence – protože značné procento případů přechází do chronického stavu, značné je riziko nákazy od nosičů. Po naze vzniká jen slabá imunita a opakované nákazy zejména jinými subtypy viru jsou možné.

Protiepidemická opatření : jsou obdobná jako u onemocnění VHB. Všechny osoby, které byly v kontaktu s nemocným jsou pod zvýšeným zdravotnickým dozorem po dobu 150 dnů (opakované klinické a laboratorní vyšetření) – spojený s aktivním vyhledáváním nemocných osob s virovou hepatitidou typu C. Specifická prevence – očkování proti VHC – není zatím k dispozici.

Virové hepatitidy se ukazují stále cennějším ukazatelem pro incidenci a prevalenci problémových a experimentujících uživatelů drog. Incidence známých a detekovaných typů hepatitid A, B, C a jejich markerů může být i kontrolním systémem efektivity preventivních opatření včetně „výměnného programu jehel a stříkaček“, především validizuje data drogové epidemiologie.

REGION	VHA – ČR 1999			VHB – ČR 1999			VHC – ČR 1999		
	CEL KEM	INJEKČNÍ NARK.	%	CEL KEM	INJEKČNÍ NARK.	%	CEL KEM	INJEKČNÍ NARK.	%
PRAHA	144	53	36,8	157	72	45,9	102	68	66,7
Stř.Čechy	82	22	26,8	117	20	17,1	51	29	56,8
Již.Čechy	30	3	10,0	14	4	28,6	9	7	77,8
Záp.Čechy	54	14	25,9	43	11	25,6	14	10	71,4
Sev.Čechy	171	24	14,3	112	23	20,5	86	64	74,4
Vých.Čechy	48	0	0	56	10	17,9	6	0	0
Již.Morava	214	4	1,9	66	4	6,1	30	14	46,7
Sev.Morava	192	23	11,9	71	6	8,5	31	19	61,3
Celkem	933	143	15,3	636	150	23,6	329	211	64,1

Podíl osob s rizikovým chováním podle věkových skupin (v % ve věkové skupině) srovnání let 1997 – 1999

Věková skupina	Virová hepatitida A			Virová hepatitida B			Virová hepatitida C		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1-4	1,3	0	0	0	0	0	0	0	0
5-9	0,8	0	0	0	0	0	0	0	0
10-14	3,4	1,8	2,3	16,6	0	25,0	0	100	100
15-19	45,0	46,4	50,0	29,7	59,2	58,0	88,1	87,1	81,0
20-24	31,5	42,7	36,7	20,0	48,8	53,8	77,4	76,5	81,1
25-34	15,9	21,8	17,3	17,9	25,7	35,6	63,9	60,3	64,7
35-44	4,9	8,5	3,3	7,8	10,9	20,0	10,0	42,9	50,0
45-54	5,4	1,7	2,0	0	2,4	10,2	10,	0	0
55-64	0	0	0	0	0	1,8	0	10,0	0
65-75+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	19,3	23,6	16,6	10,8	22,8	29,1	57,7	65,5	67,2

Výskyt virové hepatitidy A, B, C a podíl injekčních narkomanů – srovnání let 1997 – 1999

	Virová hepatitida A			Virová hepatitida B			Virová hepatitida C		
	1997	1998	1998	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Celkem případů	1187	904	933	557	575	636	220	319	329
Z toho injek. narkomanů	212	184	143	46	107	150	116	195	211
% injekčních narkomanů	17,9	20,4	15,3	8,3	18,6	23,6	52,7	61,1	64,1

Použitá literatura :

Virové hepatitidy – účelový materiál zaslaný Hygienickou stanicí hl.m. Prahy

Tabulky – DROGINFO č. 2/2000, účelová publikace, Národní koordinátor drogové epidemiologie a primární prevence ČR, Hygienická stanice hl.m. Prahy, Centrální pracoviště drogové epidemiologie

ÚSTŘEDNÍ PROTIDROGOVÁ JEDNOTKA GENERÁLNÍHO ŘEDITELSTVÍ KRIMINÁLNÍ POLICIE V MADRIDU

mjr. JUDr. Aleš Borovička

Během svého pobytu v Madridu, jsem navštívil všechna oddělení Ústřední protidrogové jednotky Generálního ředitelství kriminální policie v Madridu (dále jen ÚPJ), dále pak pracoviště organizovaného zločinu na stejném generálním ředitelství, pracoviště zvláštní technické služby pro oblast Madridu, pracoviště vědecké policie (obdoba našeho Kriminalistického ústavu) a pracoviště Europolu.

Pokud se týče struktury ÚPJ, musíme především přihlídnout k tomu, že se zásadně liší španělský a český systém přípravného řízení trestního. Španělský právní řád nezná institut vyšetřovatele policie tak, jak je znám českému trestnímu procesu. Přípravné řízení vede vyšetřující soudce a jednotlivé úkony pod jeho dozorem a v některých případech s jeho výslovným souhlasem provádí kriminální policie. Nerozlišuje se tedy mezi operativní činností a vyšetřováním, neexistuje onen nadbytečný rozdíl mezi úkony prováděnými podle zákona o policii a podle trestního řádu, jak ho zná české právo (např. podání vysvětlení a výslech, zaznamenávání a odposlouchávání telekomunikačního provozu podle zákona o policii a podle tr.řádu a další). V tomto smyslu je přípravné trestní řízení ve Španělsku poměrně jednodušší než u nás a systém je průhlednější a struktura policie přehlednější. V mnohém tento systém připomíná novelu tr.řádu předloženou v tomto roce ke schválení a parlamentem zamítnutou. Obdobně jako v jiných zemích Evropské unie španělští kolegové jsou schopni jen ztěžít pochopit náš institut vyšetřování, který jim připadá zcela nadbytečný.

Ve španělském systému má na druhou stranu velice silné postavení vyšetřující soudce, který může například nezávisle na jiných subjektech fakticky každého obvinít z trestného činu, pokud to uzná za vhodné. Rovněž tak soudce povoluje řadu úkonů přípravného řízení trestního zasahujících do občanských práv, a to i takové, které nejsou v České republice vázány na soudcovské povolení. Tak například kromě pro nás rovněž obvyklého povolení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor, zadržení, použití operativní techniky, použití policejního agenta a podobně, je na soudcovský souhlas vázáno ve Španělsku například zjišťování účastníků mobilních telefonů, opatřování výpisů aktivního a pasivního volání z telefonní stanice, použití elektronického sledování objektu a sledovaná zasilka, které u nás takový souhlas nevyžadují. Pokud ovšem policista provádí takovýto úkon povolený, resp. nařízený soudcem jedná jménem soudce a je oprávněn pod sankcí trestního postihu v některých případech i vyžadovat součinnost občanů (například nezúčastněné osoby při domovní prohlídce). V tom se jeví určitá výhoda silného postavení vyšetřujícího soudce.

Skutečnost, že okruh informací vyžadujících soudcovské povolení ve Španělsku je podstatně širší nežli u nás, vytváří určitou překážku při operativní spolupráci obou zemí. Informace, kterou například nutně potřebujeme získat ze Španělska (zejména o účastnících mobilních telefonů či o výpisech telefonního volání) by musela být zdlouhavě opatřována velmi pomalou cestou právní pomoci, ač mnohdy nebude bezprostředně sloužit jako důkaz v trestním řízení, ale jako další vodítko pro postup v operativní činnosti. Jak ukazují španělské zkušenosti, nadměrně silné postavení soudce v přípravném řízení trestním může být někdy i na závadu, protože může dávat prostor až k jisté libovůli soudců.

Ze shora uvedených důvodů má Generální ředitelství kriminální policie v Madridu rozhodně zcela odlišné postavení od ředitelství služby kriminální policie našeho policejního prezidia. Představuje vlastně hlavní orgán zodpovědný za vyšetřování trestné činnosti (v širším smyslu, tedy v tom, čemu my říkáme operativní rozpracování a vyšetřování). V rámci tohoto generálního ředitelství má ÚPJ již tradičně samostatné postavení, není jako u nás podřízena jednotce zabývající se organizovaným zločinem. Obdobná struktura ostatně existuje i v jiných zemích Evropské unie, jako např. ve Francii či v Itálii. Tato jednotka se

zabývá pouze případy obchodu s drogami vztahujícími se k zahraničí nebo se dotýkajícími více španělských regionů.

Ostatní drogovou kriminalitou, zejména obchodem s drogami regionálního významu a pouliční distribucí drog se zabývají nižší složky policie. V jednotlivých provinciích existují při příslušných policejních správách jednotky pro drogy a organizovaný zločin, které jsou určitou obdobou expozitur v našem prostředí, ale jsou zapojeny do struktury těchto regionálních policejních správ. Ty se zabývají drogovou problematikou v rámci regionu. ÚPJ má ovšem možnost zřídit si vysunutá pracoviště v těch oblastech, kde existuje nějaký specifický a palčivý drogový problém. Toto pracoviště pak pochopitelně má přímou podřízenost k ÚPJ. Využívá se toho např. v Galicii na severozápadě Španělska, která tvoří hlavní vstupní bránu jihoamerického kokainu na španělské území a do jisté míry pak i do celé Evropy.

Je třeba mít na zřeteli, že určitou specifikou Španělska je to, že kromě Národní policie, o které jsme dosud hovořili, existuje ještě tzv. Civilní garda čili obdoba četnictva s pravomocemi zejména na venkově a v přístavech, a policie autonomních oblastí. Oba tyto subjekty se také zabývají vyšetřováním trestné činnosti, včetně některých případů drogové kriminality. Hlavní a podstatný objem drogové trestné činnosti ovšem zpracovává Národní policie.

Struktura ÚPJ je do jisté míry obdobná struktuře NPDC, do určité míry je odlišná. Tato jednotka se dělí na dvě brigády: brigádu vyšetřování a brigádu analýzy. Brigáda vyšetřování představuje výkonnou a operativní složku. Skládá se ze čtyř výkonných oddělení a tří podpůrných skupin.

Výkonná oddělení se specializují podle hlavních druhů drog: první na hašiš, druhé na heroin, třetí na syntetické drogy a čtvrté na kokain. Neexistuje žádná specializace podle etnických skupin pachatelů. Specializace se proto dosti striktně dodržuje. Každé oddělení se dále rozděluje na tři skupiny, u některých oddělení existuje ještě vnitřní specializace u jednotlivých skupin, u některých nikoliv. Výkonná oddělení se zdají být poměrně málo početná. Personální stavy oddělení se pohybují kolem 15 pracovníků na každém z nich. Španělští kolegové tyto počty považují za nedostatečné.

K podpůrným skupinám patří skupina mezinárodních vztahů, která zajišťuje pro jednotku styk s partnery v zahraničí. V této souvislosti mne zaujalo, jak ÚPJ zajišťuje styk s největším sousedem, z jehož území jde podstatná část drog pašovaných pozemní cestou, totiž s Francií. Přímou na ÚPJ jsou přiděleni dva francouzští styční důstojníci z francouzské ústřední protidrogové jednotky OCRTIS, kteří se přímo zapojují do vyšetřování případů společného zájmu na místě.

Dále k podpůrným skupinám náleží dvě skupiny sledování. Specifiku této protidrogové jednotky představuje právě to, že mají vlastní sledovací kapacitu. Ta není ovšem příliš velká, každá z těchto skupin má kolem dvanácti členů. Provádějí pouze fyzické sledování ve vozidlech a pěšky, ostatní druhy sledování za použití elektronických zařízení zajišťuje specializované technické pracoviště ve spolupráci s nimi. Sami španělští kolegové obhajují tento model tím, že skýtá lepší možnost znalosti specifického prostředí a současně mnohem operativnější spolupráci příslušného specializovaného výkonného oddělení a sledovací skupiny. Rozhodně fakt, že obě jednotky patří pod jedno velení a jsou situovány ve stejné budově, představuje nesporný klad. Na druhé straně tu hrozí větší riziko dekonspirace při pohybu omezeného počtu osob a vozidel v prostředí. Navíc tento omezený počet sil nestačí pro požadavky výkonných oddělení a relativně často výkonná oddělení vypomáhají při fyzickém sledování osob ze svých vlastních prostředků. Při sledování mimo Madrid a jeho okolí musí ÚPJ využívat sledovací útvary regionálních součástí policie. I přes uvedené nedostatky tohoto řešení a přes skutečnost, že kolegové z ÚPJ považují tyto kapacity za nedostatečné, španělský policista z ÚPJ se při práci na závažném drogovém případě dostane ke kapacitě sledovací jednotky rozhodně mnohem častěji a především mnohem snadněji, nežli jeho český kolega z NPDC pracující na obdobném případě. Mimoto již zmiňovaná odlišnost

španělského trestního řízení od našeho, která nezná pojem vyšetřování, umožňuje přímé využití výsledků sledování, včetně fotografické a filmové dokumentace jako důkazu u soudu.

Druhou brigádu ÚPJ představuje brigáda analýzy, která má charakter nevýkonný a servisní. Skládá se z následujících oddělení a skupin: oddělení studijní a dokumentační, tvořené skupinami koordinace, dokumentace, statistiky a vzdělávání, a oddělení analytické, tvořené skupinami analytiky a vyšetřování majetku. V souvislosti s touto brigádou je třeba jednak poukázat na skutečnost, že veškerá statistická data týkající se drog ve Španělsku se soustřeďují v ÚPJ a tato také zpracovává údaje o drogové zločinnosti na celonárodní úrovni i za jiné policejní služby. Skupina analytiky se věnuje pouze analytické činnosti a není zatěžována jinými úkoly. Je připravena jednak pro výkonná oddělení provádět analýzy vyšetřovaných případů a jednak pracuje i s vnějšími zdroji informací. Vyhodnocuje například informace z veřejně dostupných zdrojů, např. z tisku, nebo na základě dobrovolné spolupráce s přepravními společnostmi vyhodnocuje např. údaje o obchodních zásilkách jdoucích z Latinské Ameriky a vytipovává tak možnosti využití komerčních nákladů pro pašování drog, které předává příslušné výkonné složce. Analytické práci je na ÚPJ věnována značná pozornost a je rozhodně rozvinutější nežli u nás. V souvislosti s informačními systémy policie ve Španělsku stojí rozhodně za zmínku skutečnost, že Národní policie disponuje centrálním systémem policejních informací na počítači s velmi rozsáhlou kapacitou. Ten je umístěn v objektu s velmi sofistikovanou ochranou bezpečnosti dat i s ochranou proti vnějším vlivům, včetně např. leteckého úderu. Takové zabezpečení vyvolává i důvěru policistů, kteří do systému informace vkládají. Do této databáze se zavádějí údaje i ze živých případů, co se týče osob, styků, vozidel, telefonních čísel apod. a je využitelná všemi útvary španělské policie, ale i zahraničními policiemi.

Pokud jsem měl možnost pozorovat při práci příslušníky ÚPJ, jejich práce se v zásadě nijak podstatně neliší od práce příslušníků NPDC co do užívaných metod. Existují ovšem podstatné rozdíly v podmínkách jejich práce a používaných prostředcích. Převážnou většinu pracovní náplně pracovníků ÚPJ tvoří sledování osob a vozidel, resp. lodí a vyhodnocování telefonických odposlechů, resp. odposlechů pagerů. Opatření důkazů klasickými prostředky kriminální policie bez využití operativní techniky a sledování proti obchodníkům s drogami se považuje za prakticky nemožné. Španělská policie pak na rozdíl například od americké DEA nedisponuje potřebně vysokými finančními částkami na odměny informátorům. To využitelnost informátorů do značné míry omezuje. Nezbyvá tedy, než se soustředit na technické zdroje informací.

Ve Španělsku v současné době ke komunikaci obchodníci s drogami používají výhradně mobilní telefony, zejména pak mobilní telefony se SIM kartou, případně pagery. Tyto telefony pak velmi často střídají, aby ztížili zachycení informací z nich. V tomto směru se jejich hodnocení operativní situace v oblasti drogové kriminality v zásadě shoduje s naším. Co se neshoduje, jsou kapacity pro uvedené operativní prostředky u nás a ve Španělsku. V současné době jedna skupina na výkonném oddělení ÚPJ má k dispozici kapacitu mezi 6-7 mobilními telefony, případně pagery. Takže kapacita celého oddělení umožňuje odposlouchávat najednou více než dvacet telefonů či pagerů. Proto si například čtvrté oddělení v jedné dlouhodobé a rozsáhlé operaci mohlo dovolit postupně odposlouchávat celkem 120 mobilních telefonů, které jejich uživatelé v průběhu vyšetřování měnili. To mimo jiné umožnilo v rámci dané operace zadržet 48 pachatelů. Zkušenosti ze Španělska tedy vcelku jednoznačně ukazují, že bez zvýšení kapacit pro operativní prostředky obecně, a operativní techniku zvláště nelze na úseku drogové kriminality dosahovat větší efektivity.

Vyhodnocování výsledků použití operativní techniky, stejně jako i další činnost spojená s vyšetřováním drogové delikvence, včetně běžné korespondence, se u španělských kolegů neobejde bez počítačového vybavení. Především jsem si povšiml, že všichni pracují se standartním softwarovým vybavením firmy Microsoft a neuvítají zastaralé, nepraktické a k uživateli vysloveně nepřátelské systémy typu T602, který v současné době většinově využívá

naše policie. Oficiálně na jednu skupinu, tedy přibližně na 5-6 policistů připadají dva počítače. Ve skutečnosti je běžné, že se na skupině používají čtyři počítače.

Obdobná situace je i u automobilní techniky. Kromě běžného počtu automobilů z obvyklé produkce disponuje ÚPJ také dalšími automobily, včetně velmi neobvyklých typů jako jsou například vozidla typu Jeep Cherokee. Teprve když mi madridští kolegové vysvětlili jeden z institutů španělského trestního práva procesního, pochopil jsem, proč je to možné. V případech vyšetřování obchodníků s drogami policie velmi často zabavuje jejich majetek, zejména pak nákladné majetkové kusy jako jsou automobily, lodi, počítačová technika. Zákon umožňuje, aby ještě před soudním rozsudkem soudce souhlasil s tím, že tyto zabavené věci bude užívat policie pro své účely. Pokud není pachatel uznán vinným, věc se mu prostě vrátí. Pokud uznán vinným je, věci propadnou státu a zůstanou i nadále v užívání policie. To policii, speciálně ÚPJ, umožňuje, aby jednak rozšířila svoje technické kapacity a jednak, aby například dostatečně obměňovala vozový park a snížila nebezpečí dekonspirace svých vozidel a také využívala pro sledování výkonnější vozy, které si policie z rozpočtových prostředků pořídit nemůže. Ve Španělsku existuje i možnost zabavit majetek blízkých příbuzných obchodníka s drogami, pokud se prokáže, že jejich příjmy nemohly postačovat k zakoupení majetku, který je na ně zaregistrován. Toto se týče nejen vozidel, ale i například nemovitostí. Postižení pachatele zabavením majetku je podle zkušeností španělských kolegů pro něj nesporně citelnější újmou, než například pouhé zabavení drogy. Ostatně v obchodu s drogami se s jistými "provozními" ztrátami počítá, se ztrátami na již získaném majetku pochopitelně nekalkuluje nikdo.

Pokud se týče jednotlivých druhů drog, liší se situace ve Španělsku poměrně značně od situace v naší zemi. Některé rozdíly mezi oběma zeměmi na úseku drog jsou dány jejich zeměpisnými polohami. Hlavním drogovým problémem ve Španělsku díky jeho úzkým stykům se španělsky mluvícími latinskoamerickými zeměmi je kokain, který se pašuje do Španělska ve velmi rozsáhlých námořních zásilkách. Tato droga se také do Španělska pašuje impregnovaná v roztoku do jiných materiálů. Co se týče syntetických drog, hlavní problém ve Španělsku představuje ecstasy pašovaná zejména z Nizozemí. Nizozemí a také Německo se zdají být hlavní zdrojové země heroinu přicházejícího do Španělska většinou po silnici a pašovaného tureckými a iránskými zločineckými skupinami. Tento heroin pravděpodobně předtím prošel po Balkánské cestě mimo jiné i přes naše území, kde jeho přepravu organizují kosovoalbánské gangy. Dosud Španělsko nemělo významný problém s Kosovoalbánci na poli pašování drog. Také tuzemská produkce syntetických drog je na velmi nízké úrovni. Naopak důležitý drogový problém ve Španělsku znamenají velké námořní zásilky hašiše přicházející z Maroka obzvláště na jižní pobřeží země. Pod názvem hašiš se zde rozumí jak hašišová pryskyřice a olej, tak i rostlinný hašiš, tedy to, čemu se říká u nás marihuana.

Na druhé straně hlavní drogové problémy České republiky představují pašování heroinu kontrolované téměř výlučně kosovoalbánskými klany a rostoucí zneužívání heroinu a tradičně tuzemská výroba metamfetaminu známého jako pervitin. Kokain zůstává pro vnitřní drogový trh příliš drahý a nemůže soutěžit s metamfetaminy majícími obdobné účinky. Proto Česká republika patří i nadále k tranzitním zemím pro kokainové zásilky v kamionech a také pro kokainové letecké kurýry do severní, západní a jižní Evropy. Význam pašování hašiše v České republice není tak velký jako ve Španělsku. Pro španělského kolegu se ukázaly být zajímavými naše poznatky o výrobě pervitinu. Zejména pro jednoduchost technologie a relativní dostupnost precursorů nelze totiž vyloučit, že by se tento způsob výroby syntetických drog mohl rozšířit i do dalších zemí západní Evropy, když v současné době již proniká například do sousedního Německa. Hlavní styčné plochy pro spolupráci mezi španělskou a českou policií v protidrogové oblasti lze tedy najít v obchodu s kokainem, hašišem a heroinem.

V průběhu výměny se projednávaly i problémy vzájemné komunikace obou protidrogových jednotek. Na naší straně nepředstavuje dnes přímá komunikace prostřednictvím faxů či telefonických hovorů, případně osobních styků žádný problém. NPDC

disponuje dnes třemi policisty se znalostí španělského jazyka, kteří mohou tyto kontakty zajistit. Hovoříme-li o jiné často používané formě, totiž o styčných důstojnících, situace se tu jeví jako méně uspokojivá. Španělský styčný důstojník sídlí v Budapešti a kromě České republiky má na starosti Maďarsko, Slovensko a Rumunsko. Rozsáhlost teritoria jeho zodpovědnosti, značná vzdálenost jeho sídla od Prahy a dosti rozdílné problémy v jednotlivých státech mu neumožňují uskutečňovat osobní kontakty tak, jak by to bylo třeba.

Za jeden z velice podstatných aspektů výměny považuji navázání osobních styků s pracovníky jednotlivých oddělení a skupin ÚPJ z naší strany a naopak s jednotlivými odděleními NPDC ze strany španělské. Takové styky rozhodně upevňují potřebnou důvěru při spolupráci a tím zefektivňují takovou spolupráci. Tu zlepšuje i vzájemná podrobnější znalost podmínek práce a některých právních specifik, kterou výměna umožnila.

5. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O HEROINU ČÍNA, PEKING, 18.-21. ČERVENCE 2000

Ing. Gabriel BERSZI, Národní protidrogová centrála

O negativních dopadech drog, o škodách na zdraví následkem jejich užívání, následkem násilných skutků páchaných za účelem získání prostředků na drogy, o dopadech násilných skutků páchaných v rámci obchodu, konkurenčního boje a vyřizování si účtů na úrovni mezinárodního obchodu drogami, na dopady společenské, ekonomické a ve svých důsledcích i kulturní a celospolečenské není snad potřeba nikoho ze čtenářů Bulletinu přesvědčovat.

Není, myslím si, diskutabilní ani to, že snad největším nebezpečím v této oblasti je heroin. A právě o globálním postupu, plánovaných aktivitách a v neposlední řadě i o úspěšných akcích represivních orgánů byla uspořádána ve dnech 18. až 21. července 2000 v Pekingu, Číně, 5. mezinárodní konference o heroinu.

Na základě pozvání generálního sekretariátu Interpolu v Lyonu a dále na základě pozvání velvyslance Čínské lidové republiky v České republice, bylo vedením Policie ČR rozhodnuto, že se zasedání zúčastní zástupce Policie České republiky.

Volba padla na zástupce vedoucího Národní protidrogové centrály Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie Policie České republiky.

Již samotné zajištění víza do Čínské lidové republiky bylo malé dobrodružství, zajištění letenek a ubytování v Pekingu (organizátory nabízené hotely cenově značně převyšovaly naše finanční limity).

Nakonec se vše zdárně vyřešilo a mohlo se vyrazit. Let z Prahy do Frankfurtu není nic výjimečného. Ovšem let z Frankfurtu do Pekingu Boeingem 747 v trvání 9 a půl hodiny bez mezipřistání patří mezi silné zážitky a v některých okamžicích se pocity velice blížily tomu, co dělá adrenalinové sporty tak vyhledávanými.

V Pekingu na letišti po odbavení v klimatizované hale ráno v 9.00 hodin místního času (+ 6 hodin proti našemu letnímu času) čekal na cestovatele pravý direkt v podobě teploty 30 stupňů Celsia a 95 % vlhkosti. Ostatně teplota po celou dobu pobytu neklesla a den před odletem domů se vyšplhala na 36.

Cesta služební Octavií (klimatizace!!!) velvyslanectví ubíhala za žíznlivého nasávání všech informací o místních poměrech, které mohl řidič poskytnout. Ubytování v rezidenci velvyslanectví, dlouhý rozhovor s panem velvyslancem, následně s pracovníky konzulárního odboru a HURÁ do města.

Zážitky a dojmy z půldenní procházky v jedné ze dvou diplomatických čtvrtí Pekingu by při troše dobré vůle zaplnily jedno samostatné číslo Bulletinu, takže další už o pracovním jednání.

V krátkosti k obecné situaci v ČLR, o ekonomické situaci občanů ČLR a o výhledech na další vývoj migrace občanů Číny :

Situace v tomto pohledu je poměrně znepokojující zejména z důvodu neustálého nárůstu počtu obyvatel ČLR. Vláda není schopna zajistit zásobování potravinami, vodou atd. a tak v podstatě mlčky podporuje ilegální emigraci. V tomto směru se mění k horšímu situace, kdy nově zaváděné čínské osobní doklady již nebudou nadále obsahovat údaje o osobním stavu, povolání a zaměstnání. Posuzování žádosti o vydání víza tak bude ještě více problematické a odpovědní pracovníci MZV jsou tak odkázáni na neověřitelné údaje uváděné žadateli v žádostech případně u osobního pohovoru.

Další problém představují následky propagace politiky „jednoho dítěte“. V populaci Číny ve věku do 15 let v současné době je veliký nepoměr v neprospěch dívek, rozdíl činí cca

16 milionů. To představuje další migrační vlnu mladých Číňanů, kteří si budou chtít zajistit manželku v zahraničí.

Podle informací získaných od velvyslance ČR v ČLR pana Alexandra Karycha se boj s drogami v Číně soustřeďuje zejména do hlavního města. Pro řadového občana ČLR žijícího zejména na jihu a jihozápadě země je zapojení do produkce máku, opia, výroby nebo transportu heroinu jediným prostředkem k uživení rodiny. Je to stejný kulturní, sociální a ekonomický problém jako produkce kokainu v Latinské Americe a ani vykonávané tresty smrti na této situaci mnoho nemění. Kromě toho Čína nemá dostatek prostředků na účinný boj. Zahraniční zadluženost vykazuje meziroční nárůst více než 50 % a většinu těchto prostředků odčerpá Ministerstvo obrany. Čína sice deklaruje účinný boj proti drogám, ale ve skutečnosti je to pouze propaganda a obraz chtěného se vydává ze reality.

K samotné konferenci

Konferenci zahájil Ministr veřejné bezpečnosti Číny pan Jia Chunwang. Vyjádřil potěšení, že Číně byla svěřena možnost zorganizování 5. mezinárodní konference o heroinu. Čína vede dlouhodobý a úspěšný boj s OPL. Zákaz nelegální výroby a obchodu platí v Číně již dlouho. Čína má dlouhodobý strategický plán postupu proti drogám. Čínské represivní orgány se velkou měrou podílejí na přípravě projektu primární protidrogové prevence. Orgány činné v trestním řízení mají prioritu pro boj s drogami související kriminalitou. Čína uznává koordinační a vůdčí roli ICPO v mezinárodní spolupráci v boji proti drogové kriminalitě. Čína si je vědoma nutnosti mezinárodní spolupráce a je otevřena spolupracovat s každým kdo o to projeví zájem.

Raymond Kendall, generální ředitel generálního sekretarátu ICPO – přednesl svůj rozlučkový projev, končí ve funkci po 26 letech. Vyzvedl nutnost posilování koordinační role ICPO v mezinárodním boji proti drogám. Konstatoval všeobecný nárůst drogového problému a nutnost posilování mezinárodní spolupráce. Drogy jsou dnes globálním problémem, i když se zde výrazně projevuje rozdíl mezi bohatými a chudšími zeměmi. Účinný boj proti drogám není myslitelný bez boje proti výnosům z nelegálního obchodu OPL. Jedinou účinnou cestou proti mezinárodnímu obchodu proti drogám je mezinárodní spolupráce represivních orgánů. Vzájemné sdílení operativních informací je nutností, v tomto směru je nezastupitelná úloha ICPO v zlepšování sběru a analýzy informací.

Předsednictví (zleva Rick Barrett DEA, místopředseda Sorasit Thajsko, nám. Min. veřejné bezpečnosti ČLR, Jean Michel Louboutin, zástupce ředitele GS ICPO)

Poté proběhla volba předsednictví 5. mezinárodní konference o heroinu. Předsedou byl zvolen náměstek ministra veřejné bezpečnosti Číny pan , místopředsedou pan SANGPRSET SORASIT, předseda mezirezortní komise Thajska, zpravodajem pan Richard Barrett, pracovník DEA, styčný důstojník ICPO USA.

Jean-Michel LOUBOUTIN, zástupce ředitele GS ICPO a vedoucí drogové sekce – představil sám sebe (ve funkci 10 měsíců, dříve 20 let superintendant Francouzské policie) a přednesl souhrnnou celosvětovou zprávu o heroinové scéně :

- v roce 1999 celosvětový záchyt drog představuje – 3800 tun cannabisových produktů, 420 tun kokainu a 35 tun heroinu
- odhadová produkce opia představuje 120 tun ve Střední a Latinské Americe, 4600 tun v oblasti zlatého půlměsíce a 1300 tun v oblasti zlatého trojúhelníka
- odhadovaný počet celosvětových uživatelů drog se pohybuje kolem 140 milionů u cannabisových produktů, 13 mil u kokainu, 8 mil u heroinu a 30 milionů u stimulantů amfetaminového typu (ATS – Amphetamine Type Stimulantes)
- role ICPO v oblasti boje proti drogám jsou :
 - a) rychlá výměna operativních informací
 - b) příprava a koordinace nadnárodních projektů
 - c) provádění globálních analýz
 - d) zpracování drogových varování (výstrah)
 - e) zpracovávání týdenních informačních zpráv (WIM – Weekly Intelligence Messages)
 - f) chráněné (tajné) WEB stránky

ICPO v rámci této konference očekává spíše připomínky, názory, požadavky na práci ICPO než výčet úspěchů jednotlivých účastnických zemí.

Nelze očekávat zlepšení situace, zvýšení účinnosti boje proti drogám bez zlepšení mezinárodní spolupráce.

Jihozápadní Asie

Úvodní příspěvek k situaci přednesl styčný důstojník Číny u GS ICPO pan You Chengtao :

- odhadovaná produkce opia v této oblasti v roce 1999 činila 4565 tun

- z toho lví podíl představuje produkce Afghánistánu, kde došlo k navýšení produkce oproti roku 1998 o cca 100 %
- Afghánistán vyváží prakticky přes všechny sousedící země
- největší podíl vývozu Afg. heroinu do Evropy je přes Turecko, kdy došlo k záchytu 30% veškerého záchytu heroinu v Evropě, 6 záchytů bylo vyšších než 100 kg
- přehled nejvyšších záchytů v roce 99 – 6030 kg Irán, 4973 kg Pákistán a 3862 kg Turecko,
- vysoká role organizovaných skupin původem ze západní Afriky, zejména jejich aktivitám se připisují záchyty v Indii 825 kg, Srí Lanka 69 kg, Bangladesh 60 kg a 2 kg v Nepálu

Zástupce Srí Lanky, generální inspektor policie pan Kodituzakku Benjamin Lakdasa Victor de Silva – pochvaloval si dlouholetou dobrou spolupráci s Čínou. Veliké problémy má Srí Lanka v posledních letech s terorismem který přerostl v podstatě do občanské války a represivní složky jsou značně zaneprázdněny ochranou demokracie. Financování protivládních skupin je jednoznačně spojené s organizovaným mezinárodním obchodem OPL, zejména heroinem. I přes všechny problémy se policii daří bojovat proti drogám. V květnu 2000 byla zadržena dosud největší zásilka heroinu – 38 kg. V roce 1999 bylo na Srí Lance zadrženo 60 kg heroinu. Srí Lanka je zejména, tranzitní zemí do Evropy. Srí Lanka vede účinný boj proti drogám především cestou kontroly obchodu prekursorů, zejména acetanhydridu. Mají vypracovaný národní program boje proti drogám který kromě prevence a represe zahrnuje výcvik a další vzdělávání policistů v oblasti drog. Srí Lanka je otevřena mezinárodní spolupráci.

Zástupce Indie, generální ředitel drogové sekce, pan H.P. KUMAR – z geografických důvodů je problém heroinu v Indii velice aktuální, leží mezi dvěma největšími světovými produkčními oblastmi. Indii křižují zásilky heroinu ve všech směrech. V poslední době jsou zde velice aktivní Nigerijci, kteří organizují vývoz heroinu v poštovních zásilkách. Vzhledem k závažnosti problému byla zřízena speciální jednotka pro boj s heroinem, která koordinuje činnost různých orgánů činných v trestním řízení. tento způsob práce přináší úspěchy.

Střední Asie

Úvodní příspěvek opět pan You Chengtao :

- klíčovou roli v této oblasti sehrává opět Afghánistán
- stále významnější roli představuje vývoz heroinu na sever přes středoasijské republiky, využívá tzv. Hedvábnou cestu
- oblast o které hovoříme je 3x větší než Evropa a je poměrně řídko osídlená (Pákistán, Irán, Afghánistán, Turecko, Uzbekistán, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán)
- dalším směrem je Ruská federace a dále Evropa a to všemi způsoby dopravy – po zemi, vodě i vzduchem
- v čele co do důležitosti jsou Tádžikistán a Turkmenistán, které nejsou členy ICPO
- velkou roli zde sehrává kontrola acetanhydridu, který přes tuto oblast „teče ve velkém“, záchyt se odhaduje na cca 7% přepravovaného množství, pro názornost záchyty v Turkmenistánu : 1998 – 34 tun, 1999 – 15 tun, 2000 – 23 tun
- Turkménské úřady zadržely 1.5.1999 v diplomatickém vozidle 85 kg Heroinu – využívá se všech možností
- je nutné mít na paměti že transit a dostupnost drog vždy předchází následující závislost na droze a že dostupnost drog postupně způsobuje nárůst veškeré kriminality
- přehled cen 1 kg heroinu v tisících USD na trase Afghánistán – Evropa :
 - hranice Tádžikistánu 2 – 4

- hranice Kyrgyzstánu	5 – 7
- Bishkek	10 – 12
- Moskva	50 – 60
- západní Evropa	80 – 100

Príspevek zástupce Číny :

- Čína sousedí s Afghánistánem na jihu a je proto tranzitní zemí pro afghánský heroin
- Čína zde účinně spolupracuje se sousedy i s mezinárodními organizacemi (UNDCP, INCB)
- Čína je výrobcem prakticky všech prekurzorů ale provádí jejich účinnou kontrolu
- úspěchy jsou znát zejména na nelegálním vývozu acetanhydridu
- významnější transport afghánského heroinu přes Čínu začal před cca 3 roky, Čína spolupracuje s Afghánskými i Ruskými úřady, zejména cestou diplomatickou
- heroin je velkým kulturním, sociálním a ekonomickým problémem této oblasti
- Čína je připravena spolupracovat

Jihovýchodní Asie

Úvodní příspěvek za IPSG přednesl pan SANGA, styčný pracovník Thajska

- v roce 1999 došlo ke snížení produkce i snížení množství záchytů heroinu v této oblasti
- dochází k postupnému nárůstu podílu heroinu z této oblasti na trhu USA
- trvá každoroční nárůst záchytů z této oblasti v Číně
- vzrůstá podíl západoafrikánců na organizaci obchodu heroinem z této oblasti
- dochází ke kumulaci problémů, kdy k heroinu nastupuje význačný fenomén v podobě stimulantů amfetaminového typu a dochází ke směňování H za ATS (XTC, WY, ICE a podobně)
- je nutné věnovat maximální pozornost všem, i zdánlivě malým případům, provádět důslednou průběžnou i následnou analýzu a účinně posilovat mezinárodní spolupráci při sdílení informací

Zástupce Thajska, místopředseda konference pan SORASIT :

- díky účinné protidrogové politice vlády klesá produkce opia
- vláda provádí aktivní a koordinovanou protidrogovou politiku
- provádí se účinná kontrola prekurzorů
- situace se mění a roste problém zejména s amfetaminy
- mimo domácí a klasická jihoasijská zločinecká seskupení se do obchodu OPL stále významněji zapojují občané západní afriky

Zástupce Číny :

- v tomto regionu postupně klesá význam heroinu
- produkce opia i heroinu v oblasti zlatého trojúhelníka klesá
- v Číně se tato produkční oblast promítá od provincie Yunnan
- zde došlo k nárůstu vyseté plochy máku z 3200 ha v roce 1998
- v roce 1998 zde bylo odhaleno více než 150 ilegálních laboratoří, část z nich produkovala amfetamin
- nárůst produkce opia v této oblasti se týká zejména Číny a Myanmaru (Barmy)
- v roce 1999 v Číně zadrženo 372 tun acetanhydridu

Zástupce Malajsie :

- začátek problému s OPL v roce 1993

- počet závislých osob v zemi se odhaduje na cca 200.000
- většina dovozu OPL se děje vzduchem kurýři nebo v zásilkách Kargo
- významnou úlohu v dovozu a tranzitu sehrává letiště v Singapuru
- v roce 1999 odhaleno 17 laboratoří a zadrženo 260 kg heroinu

Zástupce Myanmaru (Barma) :

- v roce 99 poklesla výměra máku oproti roku 98 o 31 % a produkce opia poklesla ve stejném období o 37 %
- situace se postupně jako v celé oblasti mění, roste podíl ATS na trhu :

Rok	Záchyt heroinu (kg)	Záchyt ATS (mil tbl)
1995	neuvedeno	0
1996	504	5,9
1997	1401	5,03
1998	403	16,03
1999	273	28,89
2000 (konec května)	40	7,36

- odpovědné úřady jsou připraveny ke spolupráci

Zástupce Jižní Koreje :

- drogy v Koreji představují závažný celospolečenský problém
- nejvíce problému v Koreji s ATS
- heroin na vzestupu
- úřady připravené spolupracovat na postihování nelegálního obchodu OPL

Austrálie a Oceánie

Úvodní příspěvek za IPSG přednesl pan SANGA, styčný pracovník Thajska

- tato oblast není z globálního pohledu problematická
- v roce 1999 došlo k několika záchytům heroinu
- poptávka po heroinu v této oblasti neustále roste

Zástupce Austrálie :

- australské kompetentní orgány pro boj s drogovou kriminalitou – policie a celníci – úzce spolupracují
- řídicí úlohu sehrává soud, účinně se podílí na boji proti nelegálnímu obchodu OPL, všechny operativní úkony a operativní techniku schvaluje soudce a všechny informace získané touto cestou jsou důkazně použitelné
- dovoz do Austrálie je samozřejmě nejvýznamnější po vodě
- vzduchem dopravovány menší zásilky
- největší úspěch je z podzimu 1999, ve dvojitém dně kontejneru s obsahem parket nalezeno 219 kg heroinu lisovaného a opatřeného razídkem „999“

Zástupce Malajsie:

- drogy představují velice závažný problém
- z 22 milionu obyvatel je drogově závislých cca 200.000
- trest smrti se ukládá za obchod s více než 15 g heroinu
- do roku 1999 uloženo a vykonáno 146 rozsudků trestu smrti

- Malajsie je připravena spolupracovat

Evropa

Úvodní příspěvek přednesl pracovník IPSG pan Quilici

- celková světová produkce opia v roce 1999 se odhaduje na cca 4600 tun
- z toho představuje produkce Afghánistánu 77 % - 4600 tun
- pořadí Evropských zemí podle záchytů v roce 1999 v kg :

- Turecko	3862
- Velká Británie	2032
- Itálie	1314
- Španělsko	1159
- Ruská federace	1011
- SRN	796
- Nizozemí	724
- Švýcarsko	398
- podíl heroinu jihoamerické produkce je nepatrný, v roce 1999 se jedná o 3 záchyty, celkem 3 kg heroinu z Mexika a Columbie
- podíl kurýrů na celkovém množství zachycených zásilek je následující :

- Turci	16,97 %
- Albánci	12,77
- SRN	8,73
- Italové	3,81
- Marokánci	2,87
- Holanďané	2,48
- Češi	1,95
- Nigerijci	1,37
- Maďaři	1,21
- klíčovou roli na současné drogové scéně Západní Evropy sehrávají etničtí Albánci
- pro lepší postihování jejich aktivit je připraven projekt EAN 2 (Ethnic Albanian Nation), který se klade za cíl :
 - a) podpora probíhajících vyšetřování
 - b) zmapování struktur existujících sítí
 - c) umožnění vzájemného sdílení informací
 - d) utajit sdílená data pro všechny mimo 9 účastnických zemí

Zástupce Velké Británie :

- představil NCIS mimo jiné jako národního koordinátora boje proti drogové kriminalitě
- podle studií NCIS může 3 kg heroinu dovezeného a distribuovaného v zemi zavinit :
 - a) přímou škodu na majetku za 666.000 liber
 - b) 660 obětí loupeží a krádeží
 - c) 660 zápisů trestných činů s náklady 100 liber za každý skutek
 - d) 650 až 10000 liber nákladů na vyšetřování každého skutku
 - e) 107 trestných činů souvisejících s nabídkou drog

Zástupce Španělska :

- ve Španělsku není přítomen kosovoalbánský prvek
- hlavní roli v obchodu heroinem sehrávají Turci a Kurdové
- jihoamerický heroin vzhledem k ceně není konkurenceschopný

- představil operaci TOPAL, v rámci kterého bylo ve spolupráci se zahraničními partnery zadrženo ve Španělsku 780 kg heroinu, 71 kg kokainu, 1.400.000 Euro, 248 mil peset, množství zbraní a bylo odsouzeno 21 pachatelů

Zástupce Rakouska, zástupce vedoucího odboru organizovaného zločinu a drog Ministerstva vnitra Rakouska, Dr. Walter Czapek :

- představil Rakousko jako takové
- představil základní organizační schéma rakouských bezpečnostních složek
- přednesl základní kriminalistickou statistiku v Rakousku v roce 1999 včetně drogových deliktů a úspěchů po této linii :
 - a) 17.500 drogových deliktů, z toho 2000 trestných činů
 - b) prvosouzených pachatelů 9.800
 - c) recidivistů 7500
 - d) obětí v souvislosti s drogami – 165
 - e) v roce 1999 v Rakousku zadrženo 340 kg marihuany, 110 kg hašiše, 80 kg heroinu, 64 kg kokainu, 2811 tripů LSD a 31129 tbl XTC

Zástupce Nizozemí :

- v Holandsku se velice zřetelně projevuje módnost jednotlivých druhů OPL,
 - 60. léta - LSD
 - 70. léta - heroin
 - 80. léta - kokain
 - 90. léta - ATS, XTC
- v dovozu a distribuci hrají prim Turecké organizace
- v Nizozemí velice silná komunita Turků, usídlených zde dlouhé roky a celé rody, je to velice dobrá pozice pro drogové transakce
- Nizozemí se snaží bojovat jak přímo proti dovozu drog, tak účinně bojovat proti nekontrolovanému obchodu prekurzory

Amerika

Úvodní příspěvek přednesl Rick Barrett, pracovník DEA zařazen na NUI Washington :

- DEA v současnosti představuje cca 4000 agentů
- 400 z nich pracuje v 75 zemích světa v úředních styčných důstojnících
- kultivace máku a produkce opia začíná v Kolumbii na počátku 90. let
- v roce 1998 vyseto 6100 ha máku
- v roce 1999 vyseto již 7500 ha máku, odhadovaná produkce cca 75 tun opia a 8 tun heroinu
- výroba heroinu probíhá v malých „varnách“ v soukromých domech, každoročně roste počet odhalených varen – v roce 1999 jich bylo zlikvidováno 156
- podíl heroinu na trhu v USA představuje 65 % z Latinské Ameriky, 17% z jihovýchodní Asie, 17% z jihozápadní Asie a zbytek z Mexika
- v Mexiku se odhaduje letošní produkce heroinu na 4 tuny
- denní pohyb na hraničním přechodu USA – Mexiko v San Isidoro představuje 35.000 vozidel, 100.000 osob – to prakticky znemožňuje účinnou kontrolu na hranicích a USA raději volí přímou spolupráci ve vnitrozemí Mexika s tamními orgány

Zástupce Kanady :

- Kanada má 4100 km pozemních hranic, 3900 km sladkovodních hranic a 66.000 km pobřeží
- Kanada přijímá každoročně cca 1 milion kontejnerů po moři
- dalších 200.000 kontejnerů se dopravuje po silnici a železnici
- Kanadu navštěvuje ročně víc než 100 milionů osob
- odhad konzumentů heroinu v Kanadě se pohybuje mezi 25 až 50 tisíci – spotřeba cca 1 – 2 tuny
- na tomto dovozu se podílejí zejména čínské organizované skupiny přímo z jihovýchodní Asie nebo tranzitem přes Austrálii
- metamfetamin je problémem zejména na západním pobřeží mezi členy motocyklových gangů

Afrika

Úvodní příspěvek za IPSG pan Quilici :

- Afrika nepředstavuje významnou producentkou ani cílovou oblast heroinu
- slouží jako významná celosvětová křižovatka všech typů drog heroin nevyjímaje
- na tomto se podílí zejména západní Afrika, nejvýznamněji Nigérie a Ghana
- záchyty heroinu v Africe poměrně nízké – v roce 1999 Jižní Afrika 2,710 kg, Alžír 2 g, Benin 16 kg (jedna zásilka 7 kg z Thajska, Nigerijský kurýr), Burundi 0,6 kg, Ghana 1,358 kg, Guinea 0,48 kg, Pobřeží Slonoviny 17 kg (původ Pákistán), Nigérie 67,5 kg
- první zásilka z Latinské Ameriky zachycena v Africe v červnu 2000, odeslána z Peru do Lagosu – další směr nebyl zjištěn

Zástupce Keni :

- konstatoval dobrou spolupráci se sousedními zeměmi
- heroin vypravován hlavně z Pákistánu, Indie a Laosu
- kurýři pochází nejčastěji z řad WAN, Evropanů a Indů
- začátek heroinového boomu v Keni se datuje na rok 1997
- zmínil se o dvou mezinárodních akcích, sledovaných dodávkách až do USA, jednu museli končit zadržením kurýry, druhá byla úspěšná a zásilka i s kurýrem došla do USA kde byla zajištěna i s odběratelem
- zmínil se o regionální konferenci v Africe – byla podle jeho názoru přímější a policejní experti si vyříkali profesionální problémy
- zdejší konference je nákladnější, více politická, ale dobře poslouží pro vytvoření osobních vazeb pro příští spolupráci
- je zvědav na závěry konference, nedověděl se zde nic nového o policejní práci, o úspěšných mezinárodních operacích
- osobně od konference očekává podklady pro dohody o vzájemné spolupráci, navázání kontaktů s úřady v Pákistánu a Indii, informace o korupci v jednotlivých zemích, praktické a pragmatické závěry hodnotitelné na příští obdobné konferenci
- příslibem do budoucna je několik uzavřených společných operací
- poděkoval USA za pomoc při výcviku a materiální pomoc, SRN za totéž a Velké Británii za výcvik celníků na mezinárodním letišti

J.M. Louboutin – v úvodním projevu řekl, že očekává že konference bude přínosná a konstruktivní, Kenya tak učinila ve svém příspěvku a proto si zaslouží pochvalu a to i celkově, protože jako jediná Africká země plní všechny úkoly vyplývající z členství v ICPO

Zástupce Jižní Afriky :

- uvedl výčet úspěšných akcí
- zmínil se o širokém programu protidrogové prevence zahrnující i alkohol

Zástupce Nigérie :

- Nigérie je tranzitní i cílovou zemí pro heroin
- ač žádná Africká země neprodukuje heroin, Afričané jsou aktivně zapojeni do obchodu s heroinem a organizují vývoz zejména z Pákistánu, Indie, Thajska a Laosu
- Nigérie sehrává aktivní roli v boji proti drogám
- Nigérie je úspěšnější na záchyty ve směru dovozu než vývozu
- u vývozu je zadržováno v Nigérii více kokainu než heroinu
- konkrétně ve směru na Velkou Británii na vývozu z Nigérie zadrženo 605 g heroinu ale 5,349 kg kokainu

Zástupce Velké Británie hovořil o Nigerijských sítích a problémech s jejich odhalováním a postihováním :

- jazyk – málo prověřených tlumočnicků
- mnoho identit – používání padělaných dokladů
- užívání padělaných kreditních karet
- úzký okruh zapojených osob
- neustálé změny přepravních tras
- používání Western Unionu k převodu financí

Mezinárodní strategie kontroly drog a spolupráce orgánů represe

Zástupce UNDCP, pan Brion DUNCAN, regionální koordinační pracovník se sídlem v Bangkoku :

- mluvil o spolupráci v regionu jihovýchodní Asie + Čína
- spolupráci ovlivňuje řada faktorů, jako sociální problémy, politická nestabilita, ekonomická krize, korupce, nezaměstnanost
- přípravě a realizaci projektů brání velice rozdílné technické, ekonomické a legislativní podmínky v jednotlivých zemích
- základní principy a současně okruhy spolupráce jsou obsaženy ve Vídeňské úmluvě z roku 1988 :
 - a) posílení kapacit státních zástupců a soudců
 - b) vývoj operativních možností represivních orgánů
 - c) posílení kapacit sběru, vyhodnocování a výměny informací
 - d) základní protidrogový výcvik pracovníků represe
 - e) posílení přeshraniční spolupráce
 - f) kontrola chemického průmyslu – prekurzorů a pomocných látek
- obecně mezinárodní projekty posilují osobní připravenost, profesionalitu a národní protidrogovou koordinaci
- mezinárodní projekty poskytují účastníkům technickou pomoc, základní výcvik, zprostředkovávají nejlepší zkušenosti a umožňují sdílení informací

Zástupce Číny :

- vyzval zúčastněné země ke zlepšení mezinárodní spolupráce s Čínskými úřady
- vybídl ke sdílení operativních informací
- informoval o vytvoření ústřední kriminalistické laboratoři
- informoval o vytváření sítě umožňující sběr a výměny informací na úrovni národní kontroly drog
- k tomu potřebuje Čína mezinárodní výcvik a vývoj technického prostředí a prostředků
- u stimulantů amfetaminového typu je nezbytná lepší mezinárodní spolupráce

Zástupce Jižní Koreji :

- výzva ke všem zúčastněným ke zlepšení spolupráce
- apeloval na nutnost spolupráce mezi policisty, celníky, státními zástupci a soudci
- v Koreji taková široká spolupráce existuje
- od roku 1997 probíhá v Koreji mezinárodní výcvik v oblasti postihování drog
- zmínil se o letošní regionální konferenci represivních složek v Koreji, kde byla dohodnuta nutnost posilování spolupráce v regionu

Zástupce Thajska, pan SORASIT :

- hovořil o mezinárodní strategii kontroly drog
- mezinárodní spolupráce probíhá na mnoha úrovních – cestou styčných důstojníků, cestou přímé bilaterální spolupráce, cestou regionální spolupráce a cestou multilaterální spolupráce
- spolupráce represivních orgánů je třeba provozovat na vládní úrovni, úrovni vedoucích pracovníků úřadů a orgánů, na úrovni klíčových osob jako jsou vedoucí projektů, týmů a podobně a dále na operativní úrovni
- jako příklady dobré spolupráce uvedl :
 - a) bilaterální spolupráci Malajsie – Thajsko
začátek v roce 1997
výsledky postupně v lednu 99 – záchyt 45 kg heroinu, obvinění 2 Thajci
v lednu 99 – záchyt 25 kg heroinu a obviněn 1 Malajec
 - b) subregionální spolupráci Barma – Thajsko – UNDCP, v roce 1997 uspořádán Workshop k prekursorům
 - c) regionální spolupráce – pracovní konference pro koordinaci protidrogové politiky, Číny, Laosu, Barmy, Thajska, Koreji a Kambodže
 - d) multilaterální spolupráce nazvaná FANC – Foreign Anti Narcotics Community – členy 15 zemí z regionu společně s Austrálií, Kanadou, SRN, Španělskem, USA, Francie + ICPO + UNDCP

Výcvikové iniciativy

Zprávu přednesl pan Brion DUNCAN, příspěvek měl být distribuován v písemné podobě již v Pekingu, ovšem vinou pořadatelů k tomu nedošlo. Bude distribuován cestou IPSPG.

J.P.Louboutin – příspěvek k informačním systémům ICPO – DSD :

- představil na živém příkladu ICIS – Interpol Crime Intelligent Systém – kriminalistickou databázi Interpolu
- tato databáze se využívá i k další analýze
- obsahuje všechny údaje k osobě

- a) data
- b) kriminální historii
- c) foto
- d) daktylky
- e) styky
- f) vozidla
- g) telefony
- dále představil projekt Drug Secure WEB Sites – zde je možné získat informace které nejsou obecně zpřístupnitelné, zejména WIM – Weekend Intelligence Messages, Drug Alerts – drogové výstrahy (varování)
- Logo Marking Packaging Systém – databázi kde jsou shromažďovány informace k logům a způsobům balení tabletovaných syntetických drog
- vyzval všechny členské země k důslednějšímu plnění povinností vyplývajících z členství, tok informací ve směru k IPSG je nedostatečný :
 - a) ICPO má v současné době 178 členských zemí
 - b) v roce 1999 24 zemí neposlalo žádnou zprávu
 - c) 43 zemí poslalo méně než 10 zpráv
- ICPO přitom zaručuje :
 - a) lepší komunikaci
 - b) lepší využitelnost informací
 - c) lepší logistickou podporu
- v současné době je ve stádiu projektu zpřístupnění informací o speciálních operacích, konkrétně o Sledovaných dodávkách a Policejních agentech, na zasedání vedoucích protidrogových jednotek v roce 1995 byl Interpol pověřen sestavit brožuru o legislativních a praktických podmínkách provádění výše uvedených operací v jednotlivých členských zemích, v současné době jsou tyto informace dostupné na serveru ICPO a informace se pravidelně aktualizují
- další projekt v současné době v přípravné fázi je WAND – West African Nations Desk – projekt sloužící ke shromažďování informací o aktivitách západoafrických zločineckých seskupení

Kontrola prekurzorů a pomocných látek

Úvodní příspěvek přednesl zástupce INCB pan Dr. Jiwang ZHENG :

- k výrobě heroinu jsou nezbytné zejména acetanhydrid, aceton, etyléter a kyselina chlorovodíková
- základní metody získávání těchto látek k nelegální výrobě heroinu jsou následující :
 - a) falešné dovozní/vývozní povolení
 - b) dovoz/vývoz falešnými firmami
 - c) pašování
 - d) změna deklarace zboží
- vyzval všechny země k účinné kontrole těchto látek

Zástupce Číny :

- Čína kontroluje 12 základních prekurzorů od roku 1989
- Čína má k dispozici a využívá účinný kontrolní systém
- v současné době v Číně existuje 34 firem vyrábějících nebo obchodujících efedrinem a pseudoefedrinem
- v roce 1999 Čínské orgány zadrželi cca 1200 tun chemikálií
- zabránili nelegálnímu vývozu cca 3400 tun prekurzorů a pomocných látek

Zástupce Thajska :

- Thajsko kontroluje všech 23 chemikálií podle úmluvy z roku 1988
- navíc kontroluje 7 dalších chemikálií, např. acetylchlorid
- Thajsko kontroluje acetanhydrid od roku 1979
- Thajsko od roku 1990 kontroluje prodej těkavých rozpouštědel zneužívaných pro „čichání“

Zástupce Nizozemí, pan De Bruin :

- představil ECD – Economic Investigation Agency, the Unit Special Chemicals, speciální útvar který prostřednictvím ekonomické kontroly firem produkujících nebo obchodujících kontrolovanými chemikáliemi kontroluje tyto látky
- středem zájmu je acetanhydrid, který slouží k nelegální výrobě nejen heroínu ale společně s kyselinou fenylaceticou i k výrobě důležitého prekursoru BMK a dále k produkci amfetaminů a metamfetaminu
- útvar úzce spolupracuje s dalšími subjekty represe

Doprovodní program

Kromě samotného jednání připravil hostitel, ministerstvo veřejné bezpečnosti Číny tři doprovodné akce.

1. Návštěva výchovného centra pro život bez drog – centrum je situované blízko centra Peking, je provozované ministerstvem veřejné bezpečnosti a velice názornou formou se podílí na nespécifické primární prevenci. Obrazovou, textovou a audiovizuální formou je návštěvník informován o čínské drogové politice, o jednotlivých drogách, jejich vlivu na člověka, vybudování závislosti, související trestnou činností, platnou legislativou, možných dopadech – zdravotních, sociálních i trestněprávních a dále informuje o způsobu práce represivních složek, jejich úspěších a mezinárodních aktivitách v boji proti drogám.
2. Ukázka výcviku a taktického zákroku speciální ozbrojené jednotky Čínského ministerstva veřejné bezpečnosti. Útvar je dislokován blízko mezinárodního letiště v Pekingu. Představil se asi hodinovou ukázkou výcviku ve střelbě, použití donucovacích prostředků, taktiky zákroku. Prakticky celé vystoupení je zaznamenáno na videozáznamu a v případě zájmu je možné záznam zapůjčit případně pořídit kopie k dalšímu využití. Ukázka proběhla podle následujícího scénáře :
 - a) slavnostní pochod
 - b) ukázka střelby z pušky vzor 81
 - c) jiná střelba z těžké zbraně
 - d) boj zblízka – ukázka nácviku
 - e) střelba na terč v provedení žen z pistole vzor 77
 - f) zadržení pachatele, předváděcí techniky
 - g) střelba salvou z pušky vzor 81
 - h) boj zblízka – ukázky technik
 - i) střelba z pistole vzor 92
 - j) boj zblízka proti ozbrojenému pachateli
 - k) speciální předváděcí a donucovací techniky
 - l) taktická střelba z pušky vzor 81
 - m) ukázky čínských bojových umění
 - n) střelba na malé cíle ze 3 typů zbraní (útočná puška, samopal, pistole)
 - o) taktický zákrok proti skupině pachatelů a osvobození rukojmích

Příslušníci zásahové jednotky předvádějí tradiční hudbu a tanec starých válečníků

3. Návštěva operačního střediska městského velitelství policie v Pekingu – informace o činnosti policie, ukázka technických, spojovacích a informačních prostředků, návštěva operačního střediska a štábu krizového řízení.

Řízení činnosti hlídkové a pořádkové policie Pekingu je soustředěno do jediného operačního střediska vybaveného moderní spojovací a výpočetní technikou. Středisko přijímá oznámení občanů, vyhodnocuje je a dále předává, v případě potřeby řídí činnost vyslaných hlídek na místo. K tomu má k dispozici počítačový systém, který umožňuje přijímat hovory, jejich zaznamenávání na média, ustanovení volající stanice, jejího majitele, adresy. O pohybu hlídkových vozidel má přehled z operační mapy, na kterém sleduje pohyb vozidel pomocí systému GPS případně pomocí systému průmyslové televize instalované na nejfrekventovanějších místech Pekingu.

Operační centrum spolupracuje s okolními centry v satelitech Pekingu. Středisko nemá na starosti řízení dopravy. Pracovní místnost krizového štábu je v sousedství operačního centra a má k dispozici veškerou techniku a informace operačního střediska.

Závěry 5. mezinárodní konference o heroínu

Na závěr konference bylo přijato komuniké, které bylo zpracováno na základě příspěvků jednotlivých delegací. Nakonec bylo odhlasováno bez jediné změny oproti návrhu. Pracovní překlad komuniké :

Konstatuje se, že globální situace v pěstování opia, nelegální výrobě, obchodu a zneužívání opia, morfinu a heroínu představuje vzrůstající hrozbu pro mezinárodní společnosti, uznávajíc, že orgány činné v trestním řízení jsou celosvětově postaveny před skutečnost boje s narůstajícím organizovaným obchodem heroinem a s narůstajícím obchodem i dalšími drogami, majíc na vědomí, že koordinované mezinárodní úsilí založené na sdílení globálních kriminálních informací bude životně důležité pro úspěšné vyšetřování a postihování činnosti skupin obchodujících drogami

Pátá mezinárodní konference organizovaná Generálním sekretariátem Interpolu a uspořádána Čínskou vládou ve dnech 18. až 21. července 2000 v Pekingu, Číně, vyzývá všechny členské země Interpolu k :

1. poskytování informací a operativních poznatků Generálnímu sekretariátu ICPO k pravidelné výměně a sdílení informací mezi oprávněnými represivními službami
2. serióznímu posouzení využití Interpolem nově vyvinutých nástrojů ke sběru mezinárodně využitelných dat o záchytech drog a drogami souvisejících trestných činech, za účelem nalezení a ustanovení sítí mezinárodních obchodníků drogami a podpoře mezinárodní kriminální analýzy související s drogami, a vyzývá cestou IPSG k posílení analytických kapacit sloužících k umožnění efektivního sběru, shromažďování, analýze a vyhodnocování informací souvisejících s drogovou kriminalitou k maximálnímu přínosu pro členské země
3. organizování pravidelných výcvikových kurzů s různým drogovým zaměřením v drogami zatížených regionech a zemích ke zvýšení kvality represivních složek v členských zemích
4. v souvislosti s eskalací produkce opia v Afghánistánu, sousedící země jsou vyzívány ke zvýšení úsilí k přerušení toku opiátů z Afghánistánu a k mezinárodní a meziagenturní spolupráci všude kde je to možné
5. vyzývá všechny členské země k sesouladění národních legislativ s Konvencemi OSN
6. vyzývá všechny represivní orgány k využívání zákonných prostředků včetně kontroly prekurzorů a základních chemikálií (PECS)
7. uvážení důležitosti snižování poptávky po drogách, tuto oblast je třeba zahrnout do oblasti zájmu represivních složek
8. opakovaně přijímá závěry 4. mezinárodní konference o heroínu
9. doporučuje posouzení přínosů provádění pravidelných mezinárodních návštěv a vzájemných výměn důstojníků

Na závěr pronesl slovo předseda konference, náměstek ministra veřejné bezpečnosti Číny. Ubezpečil účastníky o snaze Číny ještě úspěšněji bojovat a více se zapojit do mezinárodního boje s drogami. Poděkoval účastníkům za aktivní práci a konferenci ukončil.

Konference se zúčastnilo téměř 300 zástupců z 65 členských zemí a mezinárodních organizací.

Z osobního pohledu byla účast na konferenci velice vyčerpávající. Časový rozdíl, počasí a každodenní pracovní program od 09.00 do cca 21.00 hodin, několikanásobné dojíždění ze zastupitelského úřadu do hotelu z důvodu nutnosti převlékání v důsledku panujícího počasí přivodilo naprostou vyčerpanost delegáta. Kromě připraveného společenského programu nebyl absolutně čas věnovat se nádherným kulturním památkám, nebylo možné využít ani nabídky návštěvy zakázaného města, lámaistického chrámu, náměstí Nebeského klidu s průvodcem za 25 USD.

ulice Pekingu

Na druhou stranu zde bylo navázáno několik zajímavých pracovních kontaktů využitelných do budoucna pro lepší mezinárodní spolupráce. Celkově lze označit účast na této konferenci za vysoce přínosný a zvyšující prestiž a dobré jméno Policie ČR.

LETECKÁ SLUŽBA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Jaroslav MINAŘÍK, LS PČR

Vrtulníky v policejní praxi otevírají svým uživatelům další prostorovou dimenzi pro policejní práci. Jedná se o vzdušný prostor prakticky nad každým místem země. Vrtulníky se mohou pohybovat ve vzduchu prakticky všemi směry, hlavní výhodou je možnost viset nad terénem a létat v minimální výšce.

Provozovatelem policejní vrtulníkové techniky je v České republice Policie ČR letecká služba (dále jen LS) jako útvar s celorepublikovou působností. Organizačně je začleněn na Policejní prezidium ČR pod náměstka policejního prezidenta pro uniformovanou policii. Ředitelem LS je pplk. JUDr. Vladimír Panenka.

Základní využití vrtulníků v policejní praxi lze spatřovat:

- v rychlém a spolehlivém získávání velkého množství informací v otevřeném terénu,
- v zajištění spolehlivého spojení a komunikace mezi jednotlivými složkami pozemních sil, koordinace jejich činnosti,
- v rychlé a bezpečné přepravě osob a nákladu do míst nepřístupných běžnými dopravními prostředky nebo při nebezpečí z prodlení.

Hlavní úkoly letecké služby

Letecká služba zabezpečuje:

- a) leteckou činnost a nepřetržitou pohotovost letadel LS pro útvary Policie České republiky (dále jen "policie") a útvary Ministerstva vnitra (dále jen "ministerstvo"),
- b) leteckou činnost pro subjekty zabývající se činností záchranného a bezpečnostního charakteru (zejména letecká činnost na základě Správní dohody o spolupráci při zajišťování letecké záchranné služby uzavřené s Ministerstvem zdravotnictví a ve prospěch dalších složek spolupůsobících v Integrovaném záchranném systému, Záchranné a vyhledávací služby Řízení letového provozu České republiky (středisko SAR) a pod.),
- c) leteckou činnost v obecně prospěšném či státním zájmu (zejména letecká činnost pro krizový štáb ministra vnitra nebo Mezirezortní krizový štáb; přeprava ústavních a státních činitelů mimo lety státní důležitosti).

Konkrétní letové úkoly jsou specifikované různorodou potřebou především výkonných složek, speciálních útvarů a pohotovostních jednotek policie s potřebou zajištění okamžitého (pohotovostního) nasazení vrtulníků, dále pak úkoly preventivních a zásahových akcí pro úsek bezpečnostní služby, kriminální služby, boje proti drogám, terorismu a pod.

Policejní služba, chápána jako služba veřejnosti, je ve většině vyspělých států přímo zapojena jako státní subjekt v integrovaných záchranných systémech. V této oblasti se LS podílí na:

- provozování stanoviště letecké záchranné služby v Praze a Hradci Králové. Zajišťuje též přepravu pacientů resp. lékařských týmů v rámci transplantačního programu a repatriaci nemocných ze zahraničí,
- letecké činnosti pro útvary Hasičského záchranného sboru - hašení požárů pomocí vaků na vodu, řízení hašení, dokumentace, vyhledávání ohnisek požárů v málo přístupném terénu,
- pátrání po letadlech v rámci SAR. Jedná se o záchranné lety v případě zachycení nouzového signálu o havárii letadel na našem území,
- záchranných akcích Horské služby a jejím výcviku ve využití vrtulníkové techniky v horském terénu na základě dohody mezi Horskou službou a MV ČR,

- na přepravních letech v případě zásahu báňských záchranných útvarů a veškerou jinou účast při pohromách a katastrofách.

Všechny tyto akce mimo leteckou záchrannou službu jsou však víceméně dílčího charakteru, nejsou dílem uceleného záchranného systému, který v ČR dosud chybí. Tento systém, který je nutný pro budoucnost vytvořit, se týká přímé účasti LS v Integrovaném záchranném systému (hlavní složky tvoří policie, zdravotnictví a hasiči) včetně asistence speciálně vybavených vrtulníků a jejich vhodné dislokace.

Technické vybavení letecké služby

V policejní práci jsou provozovány v současné době tři typy vrtulníků ve třech hmotnostních kategoriích. Typová a početní skladba jednotlivých hmotnostních kategorií je následující:

a) lehká kategorie:	typ Bo-105 CBS	2 ks.
b) střední kategorie:	typ Bell 412 HP	4 ks.
c) těžká kategorie:	typ Mi-8	2 ks.

TYPY VRTULNÍKŮ, JEJICH CHARAKTERISTIKA

BO - 105 CBS

Lehký typ vrtulníku vhodný pro převážnou většinu policejních zásahů, rychlou přepravu cestujících s vysokou mírou bezpečnosti a spolehlivosti v provozu. Je vybavený pro lety ve složitých meteorologických podmínkách. Rovněž vhodný pro výcvik. Provoz s nízkými náklady.

max. vzletová hmotnost	2500 kg
celková délka	11.86 m
cestovní rychlost	242 km/hod
přepravní kapacita	pilot a 4 cestujících
dolet	555 km

BELL - 412 HP

Střední typ vrtulníku vhodný pro převážnou většinu policejních zásahů, rychlou přepravu cestujících s vysokou mírou bezpečnosti a spolehlivosti v provozu. Vybavený pro lety ve složitých meteorologických podmínkách. Vzhledem ke kapacitním možnostem jej lze vybavit výkonným doplňkovým vybavením jako je termovize, pátrací reflektor a systém pro zaměřování vysílání. Vrtulník lze rovněž vybavit jeřábem nebo podvěsem pro přepravu nákladů.

max. vzletová hmotnost	5400 kg
celková délka	17.1 m
cestovní rychlost	214 km/hod
přepravní kapacita	pilot a 14 cestujících
dolet	680 km

MI-8

Vrtulník určený pro přepravu cestujících, nákladů, popř. za určitých podmínek rovněž k přepravě nákladu v podvěsu. Vybavený pro lety ve složitých meteorologických podmínkách. V salónní verzi je vybaven pro luxusní přepravu cestujících radiotelefonem, šatnou a toaletou.

max. vzletová hmotnost	12000 kg
celková délka	25.244 m
cestovní rychlost	225 km/hod
přepavní kapacita	posádka a 26 cestujících resp. 11 cestujících v salónu
dolet	450 km

DOPLŇKOVÉ VYBAVENÍ VRTULNÍKŮ, JEJICH VYUŽITÍ

FLIR

Jde o zařízení pro snímání obrazu v tepelném spektru (termovize), společná otočná hlava je dále vybavena kamerou pro snímání obrazu standardním způsobem (videokamera). Zařízení lze namontovat jen na vrtulníky BELL 412 HP.

Pátrací světlomet

Jedná se o velmi výkonný ručně ovládaný světlomet pro vrtulníky BELL 412 HP a BO 105 CBS. Typové označení je SX-16 NIGHTSUN. Výkon světlometu závisí na vzdálenosti cíle. Světlomet je ovládán z řídicího boxu.

Rozsah pohybu: azimut 350°, elevace 10° nahoru, 70° dolů.

Jeřáb

Jeřáb pro vrtulník BELL 412 HP je umístěn na pravé straně vrtulníku. Obsluhu jeřábu provádí palubní operátor pomocí řídicího boxu. Výkony jeřábu:

maximální zatížení	- 817,2 kg
pracovní zatížení	- 272,4 kg
rychlost navíjení	- 46 m/min

Jeřáb na vrtulníku MI-8:

pracovní zatížení	- 150 kg
-------------------	----------

Podvěsný hák

Slouží pro přepravu nákladu podvěšeného pod trupem vrtulníku. Jako doplňkového vybavení pro podvěs může být použito vaku na vodu pro hašení požárů, záchranné sítě. Nosnost podvěsu:

BO 105 CBS	- maximálně 900 kg.
BELL 412 HP	- maximálně 2045 kg.
MI-8	- maximálně 3000 kg.

Night vision goggles

Brýle pro noční vidění slouží pro noční pozorování z paluby vrtulníku.

Vnější reproduktory se sirénou

Umožňují reprodukci hlasových pokynů nebo spuštění policejní sirény. Lze namontovat jen na vrtulníky BELL 412 HP.

Pohyblivá mapa

Umožňuje stanovit přesnou polohu vrtulníku v neznámém terénu na digitalizovaných mapových podkladech.

Radiokompas

Vrtulníky typu BELL 412 jsou vybaveny radiokompasy pro vyhledávání nouzového majáku na kmitočtu 121,5 MHz, dále na kmitočtech 243 MHz, 406,025 MHz a také pro vyhledávání radiostanic vysílajících v pásmu 100 - 400 MHz.

STÁVAJÍCÍ STAV LETECKÉ TECHNIKY.

V roce 1991 byla zahájena obměna parku policejních vrtulníků v lehké kategorii a zastaralý typ vrtulníku MI-2 polské výroby začal být nahrazován výkonným moderním strojem typu BO-105 CBS vyráběným v SRN. Podstatně lepší letové vlastnosti tohoto typu umožnily rozšířit operační možnosti policie v různých činnostech a oblastech, kde zastaralé stroje vzhledem ke své malé rychlosti, dostup, doletu, spolehlivosti a vybavení létaly jen s omezením nebo nebyly takové úkoly schopny plnit vůbec.

Uspokojivě proběhlo doplnění parku moderními vrtulníky střední kategorie BELL-412 HP. Vzhledem ke své univerzálnosti jsou tyto vrtulníky intenzivně využívány v policejní službě i ve zdravotnictví při plnění úkolů letecké záchranné služby.

V kategorii těžkých vrtulníků byla u dvou užívaných strojů typu MI-8 provedena modernizace navigačního vybavení a generální opravy. Pro nejbližší léta budou, i přes potíže se získáváním náhradních dílů, dále schopny policejní služby.

NASAZENÍ VRTULNÍKŮ

Dokonalá znalost situace, přesné a okamžité informace jsou základními předpoklady pro správnou koordinaci jednotlivých policejních sil během akcí. Právě policejní vrtulníky mají jedinečnou možnost koordinovat policejní síly ve správném čase, na správném místě a usměrnit síly správným směrem.

Okruhy nasazení policejních vrtulníků:

- **preventivní činnost** - jedná se o pravidelné nebo často se opakující lety nad vybranými prostory. Poskytují průběžně široký okruh informací.
- **průzkum** - cílené pozorování určitých kriminálních aktivit nebo zájmových činností se zaznamenáním doby jejich vzniku nebo nějakých změn. Dále se jedná o objevení nenormálností nebo předpokládaného směru vývoje.
- **pátrání** - systematické pokrytí vybrané plochy země nebo vodní hladiny s pátráním po ztraceném objektu nebo osobě, zájmové ploše nebo uprchlíkovi. Dle zahraničních zdrojů je prokázáno, že plochu kterou propátrají pozemní síly o počtu 450 policistů za jednu hodinu je vrtulník schopen propátrat za 12 minut. Včasné vyžádání vrtulníku na pátrací akci přináší řadu výhod, minimalizuje riziko z prodlení, prostor pátrání (s přibývajícím časem narůstá nutně i prostor pátrání) a minimalizuje i celkové finanční náklady na pátrací akci.
- **dokumentování** - s použitím speciální doplňkové techniky FLIR (ve viditelném nebo termovizním módu) nebo pomocí standardního dokumentačního vybavení policie.
- **sledování** - sledování vybraného objektu nebo koordinace tohoto sledování. Pozorovatel může udržovat dostatečný odstup od objektu. Tento druh sledování vylučuje vznik nebezpečných situací vyplývajících z rychlé jízdy, použití zbraně atd. vznikajících při sledování pozemními prostředky. Může být použito rovněž otevřeného sledování působící na psychiku sledovaného objektu se zachováním všech bezpečnostních opatření.
- **rychlá reakce** - vrtulník je schopný okamžitě dosáhnout po obdržení informace udané místo. Například okruh čtyř kilometrů je schopen dosáhnout během 60 sekund.

Pozorovatel může velice rychle prozkoumat rozlehlý prostor jako jsou parky, vlaková seřadiště, lesní porosty.

- **překvapení** - překvapení je jednou z nejsilnějších policejních zbraní. Vlastnosti vrtulníku poskytují možnosti provést překvapující zásah.
- **celkový přehled** - pokud vrtulník létá ve výšce 300 metrů může posádka sledovat za ideální dohlednosti okruh o průměru 60 kilometrů. Pozorovatel na palubě vrtulníku je při rychlosti 100 km/hod. a výšce letu 150 až 200 metrů schopen pozorovat vybraný objekt desetkrát déle než pozorovatel pohybující se stejnou rychlostí v pozemním prostředí.
- **transport** - spolehlivá a bezpečná přeprava osob nebo nákladu podle požadavku pro nasazení s možností vysazení ze vzduchu nebo na zemi.
- **vzdušné velení** - řízení pozemních operací, vedení rojnice, apod.

Vrtulník má díky svému rozsahu v rychlosti, doletu, dostupu a vytrvalosti nejlepší předpoklady splnit výše uvedené činnosti. Posádka vrtulníku může vidět nejméně šestkrát více detailů než pozemní pozorovatel a tím se zkracuje i doba potřebná pro průzkum celé plochy. Pozorovatel na palubě vrtulníku může sledovat dění i v uzavřených objektech jako ohrady, prohlubně atd.

VYŽADOVÁNÍ A SCHVALOVÁNÍ LETŮ

Vyžadování a schvalování letů se provádí na základě NMV ČR č. 107/1999 a R PP č. 152/1999, kterým se stanoví postup při uplatňování požadavků na leteckou činnost pro potřeby Policie České republiky. Přílohou tohoto rozkazu jsou „Zásady využívání pohotovostních letadel Policie České republiky letecké služby.

Postup při vyžadování a schvalování letů je následující:

- k zabezpečení letecké činnosti pro následující rok předkládají útvary policie a ministerstva LS do 30. října rámcový požadavek předpokládané letecké činnosti, který musí obsahovat počet letových hodin a stručnou specifikaci vyžadované letecké činnosti.
- ředitel LS předloží souhrnný rámcový požadavek předpokládané letecké činnosti spolu se svým stanoviskem ke schválení policejnímu prezidentovi. Případný rozpor mezi možnostmi letecké služby a požadavky útvarů ministerstva předkládá policejní prezident k rozhodnutí ministrovi vnitra.
- provedení letu mimo schválený rámcový požadavek předpokládané letecké činnosti nebo není-li rámcový požadavek předpokládané letecké činnosti dosud projednán a schválen, vyžadují ředitelé útvarů policie a ministerstva písemně cestou náměstka policejního prezidenta, do jehož podřízenosti LS spadá. Ten při schvalování týdenní letecké činnosti rozhodne, s ohledem na kapacitu letecké služby, zda je možno let uskutečnit.
- provedení těchto letů nařizuje ředitel LS. Ten dále nařizuje výcvikovou a přepravní činnost zajišťující akceschopnost a letový provoz útvaru, zejména lety výcvikové, kontrolní, technické, zkušební a ověřovací.

Za oprávněnost vstupu cestujících na palubu letadla v rámci vyžádané letové činnosti odpovídá pověřený pracovník vyžadujícího útvaru nebo organizace.

Z hlediska naléhavosti požadavků lze lety rozdělit na:

1. akce na záchranu života, odvrácení hrozícího nebezpečí, pátrací akce po osobách, nebezpečných pachatelích,
2. pátrací akce směřující k objasnění trestných činů, nalezení důkazů,
3. letové akce zajišťované na základě plánu letů jako oblety státních hranic, preventivní bezpečnostní akce,
4. výcvikové a instruktážní akce.

POHOTOVOSTNÍ LETOVÉ AKCE

Hrozí-li nebezpečí z prodlení (zejména při záchraně lidského života, záchranné a pátrací akci, hrozící škodě velkého rozsahu, závažném narušení veřejného pořádku nebo jiných mimořádných událostech), vyžaduje let pohotovostních letadel:

- a/ při policejních akcích velitel akce, přímo cestou operačních středisek na integrovaném operačním středisku odboru systémového řízení a informatiky Policejního prezidia ČR,
- b/ při požárech a provádění záchranných prací, kde hrozí nebezpečí ohrožení života a zdraví osob nebo škoda velkého rozsahu, přímo velitel zásahu jednotek požární ochrany cestou místně příslušného operačního střediska hasičského záchranného sboru okresu na operačním a informačním středisku MV - ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, které vyžádá let u letecké služby. O nasazení pohotovostního policejního letadla informuje letecká služba integrované operační středisko odboru systémového řízení a informatiky Policejního prezidia ČR.

V uvedených případech je vyžádání realizováno s využitím nejrychlejší informační cesty (např. telefonní nebo radiová síť) a dodatečně je vyžádáno písemně. Viz schéma vyžádání pohotovostního vrtulníku (příloha č. 1).

Specifikace nasazení pohotovostních vrtulníků:

- hrozí-li nebezpečí z prodlení, zejména při záchraně lidského života, záchranné a pátrací akci, hrozící škodě velkého rozsahu, závažném narušení veřejného pořádku nebo jiných mimořádných událostech,
- nehrozí-li nebezpečí z prodlení, lze policejní vrtulník na základně v Praze využít na pátrací akce směřující k objasnění trestných činů, nalezení pachatelů a důkazů na území hl. m. Prahy a blízkém okolí v rámci Středočeského kraje tak, aby bylo zajištěno bezprostřední nasazení vrtulníku na akce dle předchozího odstavce,
- pro přepravu těžce zraněných policistů do zdravotnického zařízení vyššího typu. Rozumí se potřeba či možnost lékařského zákroku ve specializovaném zařízení fakultní nemocnice v regionu případně v Praze. Před uskutečněním přepravy je nezbytná konzultace o možnosti a způsobu přepravy. Lékařskou asistenci při přepravě včetně odborných konzultací zajišťuje Územní středisko záchranné služby v Praze resp. Územní středisko záchranné služby v Hradci Králové.

Velitelem akce se rozumí příslušník Policie ČR, který je pověřen řízením akce na záchranu života, odvrácení hrozícího nebezpečí, pátrací akce směřující k objasnění trestných činů nebo realizaci leteckého transportu těžce zraněného příslušníka Policie ČR.

Konzultace k nasazení pohotovostního vrtulníku lze provést v pracovní dny od 6.00 hodin do 22.00 hodin na **centrálním dispečinku LS** (tel. 02-312 30 88, 02-2011 2332, (91)3 6473, (91)38 225), v mimopracovní době a v nočních hodinách na **operačním středisku LS** (tel. 02-311 3490, 02-2011 2324, (91)3 5092, (91)38 211) a dodatečně doručit vyžádání v písemné formě (fax (91)33 533).

Pokud nejsou na LS požadovány podstatné změny konfigurace vybavení pohotovostního vrtulníku, provádí, časy dosažení místa akce jsou odvozené od vzdálenosti z pražské základny, mohou být ovlivněny povětrnostními podmínkami. Orientační časy dosažení místa akce od výzvy jsou následující:

České Budějovice	50 minut
Plzeň	35 minut
Ústí nad Labem	30 minut
Hradec Králové	45 minut

Brno 75 minut
Ostrava 100 minut,

Již v době přípravy akce, kdy lze usuzovat o následném využití vrtulníku, doporučujeme vyžádat schválení na integrovaném operačním středisku Policejního prezidia ČR a konzultovat konkrétní podmínky nasazení vrtulníku v terénu přímo s LS.

V případech, kdy před přiletem vrtulníku na místo zásahu pominou důvody vyžádání, je LS schopna letící vrtulník odvolat nebo uložit jeho posádce jiný letový úkol.

PLÁNOVANÉ LETOVÉ AKCE

Jednotlivé lety, realizované v rámci letecké činnosti, schválené v rámcovém požadavku policejním prezidentem ve smyslu ustanovení čl. 2, odst. 3 NMV ČR č. 107/1999 jsou pak vyžadovány řediteli útvarů policie a ministerstva přímo u LS.

Leteckou činnost pro plánované bezpečnostní a výcvikové akce vyžadují ředitelé jednotlivých útvarů na období jednoho měsíce písemnou formou, vždy do 15. dne předcházejícího kalendářního měsíce.

Leteckou činnost pro neplánované akce vyžadují ředitelé útvarů písemně, bezprostředně po přijetí rozhodnutí o součinnosti policejního letadla-vrtulníku.

V případě souběhu většího počtu akcí v jednom termínu budou po dohodě s jednotlivými uživateli zabezpečovány akce dle jejich naléhavosti takto:

- akce na záchranu života, odvrácení hrozícího nebezpečí, pátrací akce po osobách, nebezpečných pachatelích (zajišťováno trvalou 24 hodinou pohotovostí posádky a vrtulníku - viz. předchozí bod),
- pátrací akce směřující k objasnění trestných činů, nalezení důkazů,
- oblety státních hranic, preventivní bezpečnostní akce k odhalení nezákonné činnosti,
- výcvikové akce.

V případě, že při souběhu akcí nedojde k dohodě s uživateli, rozhodne o jejich prioritách náměstek policejního prezidenta, do jehož podřízenosti letecká služba spadá, při týdenní koordinaci s ohledem na kapacitu letecké služby.

Letecká přeprava mimo území ČR musí být vyžadována v dostatečném předstihu, aby bylo možno zajistit diplomatické vybavení letu, povolení mimořádné služební cesty policejním prezidentem a finanční prostředky na nákup leteckých pohonných hmot v zahraničí a zaplacení leteckých poplatků.

SPECIFIKACE POŽADAVKU NA LET

Základní údaje při vyžadování pohotovostního vrtulníku

a) kdo vyžaduje

- příjmení, funkce, vyžadující útvar, telefonické spojení, telefonické resp. radiové spojení na velitele akce,

b) na kdy vyžaduje

- čas přistání v místě určení, předpokládaná délka trvání akce,

c) kam vyžaduje

- specifikace místa akce respektive místa přistání vrtulníku (tj. název obce, případně poblíž které nebo mezi jakými obcemi, vzdálenosti v km, světové strany, příp. souřadnice),

- popis místa přistání a okolního terénu (pro lety v noci využívat letiště aeroklubů, případně heliporty letecké záchranné služby), upřesnění výškových překážek,
- meteorologické podmínky v místě akce,

d) specifikace akce

- upřesnění předpokládané činnosti vrtulníku (pátrání, sledování, výsadek zásahové jednotky),
- počet policistů, kteří se zúčastní akce na palubě letadla (je třeba vybrat policisty s dobrou místní znalostí a znalostí problematiky akce),
- frekvence a volací znaky součinnostního spojení, volací znak vrtulníku je „Šídlo“,

e) požadavky na vybavení vrtulníku

policejní verze

- zařízení pro snímání obrazu v tepelném spektru (termovize),
- silný světlomet pro osvětlení místa činu, zásahu, noční pátrání apod.,
- zařízení pro snímání obrazu standardním způsobem (videokamera),
- další doplňkové zařízení (jeřáb, podvěs, brýle pro noční vidění),

sanitní verze

- zdravotní vybavení pro přepravu až dvou ležících pacientů,

záchranná verze

- odlehčená konfigurace vrtulníku vybavená jeřábem a podvěsem pro záchranné a evakuační práce,
- hasicí vak na vodu.

ZABEZPEČENÍ POŽADAVKŮ

Nasazení konkrétní vrtulníkové techniky dle požadavků zabezpečuje v daném čase a prostoru centrální dispečink LS. Při zabezpečení požadavků na letovou činnost vychází z aktuální rozlétanosti a kvalifikace letového personálu a z provozuschopnosti jednotlivých typů vrtulníkové techniky a doplňkového vybavení.

Centrální dispečink průběžně shromažďuje požadavky z krajských ředitelství a ostatních vyžadujících útvarů na plánované letové akce. Dále přijímá telefonické požadavky na realizaci neodkladných letů.

Při upřesňování letové činnosti vychází z členění letů podle jejich naléhavosti. Jako prioritní úkol se zabezpečuje pohotovostní nasazení vrtulníku na telefonickou či radiovou výzvu.

Dle možností LS a po vyhodnocení přijatých požadavků konzultuje s vyžadujícími útvary využití vrtulníku v daném teritoriu, upřesňuje datum a čas nasazení. Pozornost věnuje optimálnímu nasazení vrtulníkové techniky v jednotlivých teritoriích s cílem minimalizovat provozní náklady techniky (přelety), ale současně v nezbytných případech zabezpečit operativní nasazení vrtulníkové techniky.

Centrální dispečink průběžně připravuje týdenní a měsíční plány letové činnosti. Při plánování akcí s využitím vrtulníků je možné konzultovat termíny nasazení vrtulníku na CD. I přesto je třeba počítat s tím, že ne vždy bude možné vrtulník na plánované akce, především výcvikového charakteru, nasadit.

Každý den se vypracovává rozkaz pro létání na následující den resp. dny, ve kterém jsou uvedeny veškeré dostupné informace o letové akci a vybavení techniky. Rozkaz

schvaluje ředitel LS resp. jeho zástupce. Tento rozkaz je průběžně doplňován a aktualizován o neodkladné letové akce realizované po telefonické výzvě uživatele.

V plném rozsahu je pokryto hotovostní nasazení pilotů a techniky na stanovištích Letecké záchranné služby v Praze a Hradci Králové. Letecká záchranná služba je zabezpečována na základě součinnostních dohod uzavřených mezi ministerstvem a Ministerstvem zdravotnictví. Provedení jednotlivých letů na příslušných stanovištích letecké záchranné služby vyžaduje a schvaluje dispečink záchranné služby daného teritoria.

LETOVÉ PODMÍNKY, LETY V NOCI

Letové podmínky jsou u vrtulníkové techniky obecně určeny danou meteorologickou situací v místě startu, na trati letu a v místě přistání.

Vrtulníky nejsou vybavené přetlakovou kabinou, proto mají omezený přístup cestujícími na palubě. Rovněž není možné provádět lety v oblastech vzniku námrazy. Provoz vrtulníků je limitován dohledností min. 800 m. při vizuálních letech, silou větru (MI-8 max. 20 m/s, BO-105 a BELL-412 nejsou limitovány) a maximální vzletovou hmotností s ohledem na nadmořskou výšku a teplotu vzduchu.

V noční době je letová schopnost určována nejen meteorologickou situací, ale i navigačním vybavením vrtulníku, kvalifikací a zkušenostmi posádky, místními podmínkami a vybavením vrtulníku speciálními prostředky (např. reflektor, přístroj pro noční vidění a pod.). Noční provoz je rovněž podstatně náročnější i personálně, neboť vrtulník musí v převážné většině případů pilotovat dva piloti. (Noční provoz musí být realizován podle platných směrnic schválených a přizpůsobených pro noční lety. Tyto směrnice musí zahrnovat podmínky k plnění specifických úkolů LS).

ZABEZPEČENÍ LETECKÝCH ČINNOSTÍ V IZS

Účinnost nasazení vrtulníku je závislá na jeho místní dosažitelnosti, výkonnosti, kvalitním vybavení, stupni pohotovosti a vycvičenosti odborného personálu a řízení a koordinaci všech zainteresovaných složek integrovaného záchranného systému.

Základní složky IZS - hasiči, policie a zdravotnická záchranná služba v regionech mají v podstatě shodné požadavky na využití pohotovosti vrtulníkové techniky v případech, kdy situaci nelze řešit jiným způsobem.

V současné době provádí LS činnost ze základny s kompletním technickým zabezpečením v Praze. Dále je v provozu dle kapacitních možností LS odloučené stanoviště v Brně.

Po zkušenostech zejména z letecké záchranné služby se ukazuje, že efektivní nasazení vrtulníku je v okruhu přibližně 60 až 80 km kolem základny. Obdobné zkušenosti byly získány ve vyspělých státech Evropy, kde mají však větší možnosti k jejich uplatňování.

V průběhu 1. pololetí roku 1999 byl Radou bezpečnosti státu a následně též vládou projednán a schválen materiál pod názvem "Organizační a materiální zabezpečení leteckých činností v Integrovaném záchranném systému". Tento materiál je koncepčním řešením budování společného systému vzdušné podpory pro policejní složky, hasičský záchranný sbor a zdravotnickou záchrannou službu. Tento materiál vznikl jako společný projekt zejména ministerstva vnitra, zdravotnictví, dopravy a spojů, průmyslu a obchodu, obrany a financí. Pro činnost policie a hasičského záchranného sboru znamená redislokace stávajícího systému policejní LS do regionů možnost pohotovostního využití letecké techniky v daném regionu.

Velkým přínosem bude zprovoznění plnohodnotné pohotovosti v režimu 24 hodin s úplným speciálním vybavením pro policejní práce v Brně.

Navrhuje se postupně vytvořit letecká střediska IZS zabezpečovaná státními provozovateli, která budou uspokojovat pohotovostní potřeby všech regionálních složek IZS. Předpokládá se vytvoření podmínek, které zaručí efektivní využití finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu. Vyšší účast policie a armády v LZS je žádoucí z profesního i bezpečnostního hlediska, financováním jsou však závislé na přidělování dotace Ministerstvem zdravotnictví. Státní správa za více než třetinu odvedených výkonů v celém systému LZS obdrží méně než pětinu z celkové dotace.

Zavedením nového systému bude zajištěna celoplošná dostupnost vrtulníkové techniky k pokrytí pohotovostních potřeb základních složek IZS. Zřízením 24hodinového pohotovostního střediska Policie ČR v Brně dojde k významnému posílení vzdušné podpory policejní práce na území Moravy. Po své realizaci přinese systém úsporu finančních prostředků, zajistí nezbytnou obměnu stávajícího strojového parku jedním vybraným typem vrtulníku vyhovujícího všem základním složkám IZS. Zásadně rozšíří možnosti orgánů krizového řízení při využívání vrtulníkové techniky a profesionálně připraveného personálu při operativním řešení situace.

Projekt vychází ze současného pokrytí území ČR středisky LZS (viz příloha č. 2), a dále ze skutečnosti, že v Praze je vybudována letecká základna LS s odpovídající úrovní létajícího i technického personálu, schopného zabezpečit výškolení dalších pracovníků.

V současné době zajišťují LZS v ČR tři soukromí a dva státní provozovatelé vrtulníků. Firma HELICOPTER s. r. o. zajišťuje tento provoz na stanovišti v Českých Budějovicích, DELTA v Ostravě, Liberci a Ústí nad Labem, ALFA v Brně, Jihlavě a Olomouci. Armáda ČR zajišťuje provoz stanoviště v Plzni a Policie ČR v Praze a v Hradci Králové. Pokrytí území touto službou je sice v mnoha případech nerovnoměrné, avšak nerovnoměrnost je daná nestejnými vzdálenostmi jednotlivých center. Změna rozmístění by však nebyla účelná, protože současná centra LZS jsou zároveň v blízkosti vhodně vybavených nemocnic. Nedostatečně pokryté je území okolí Zlína, Chebu a Jeseníku.

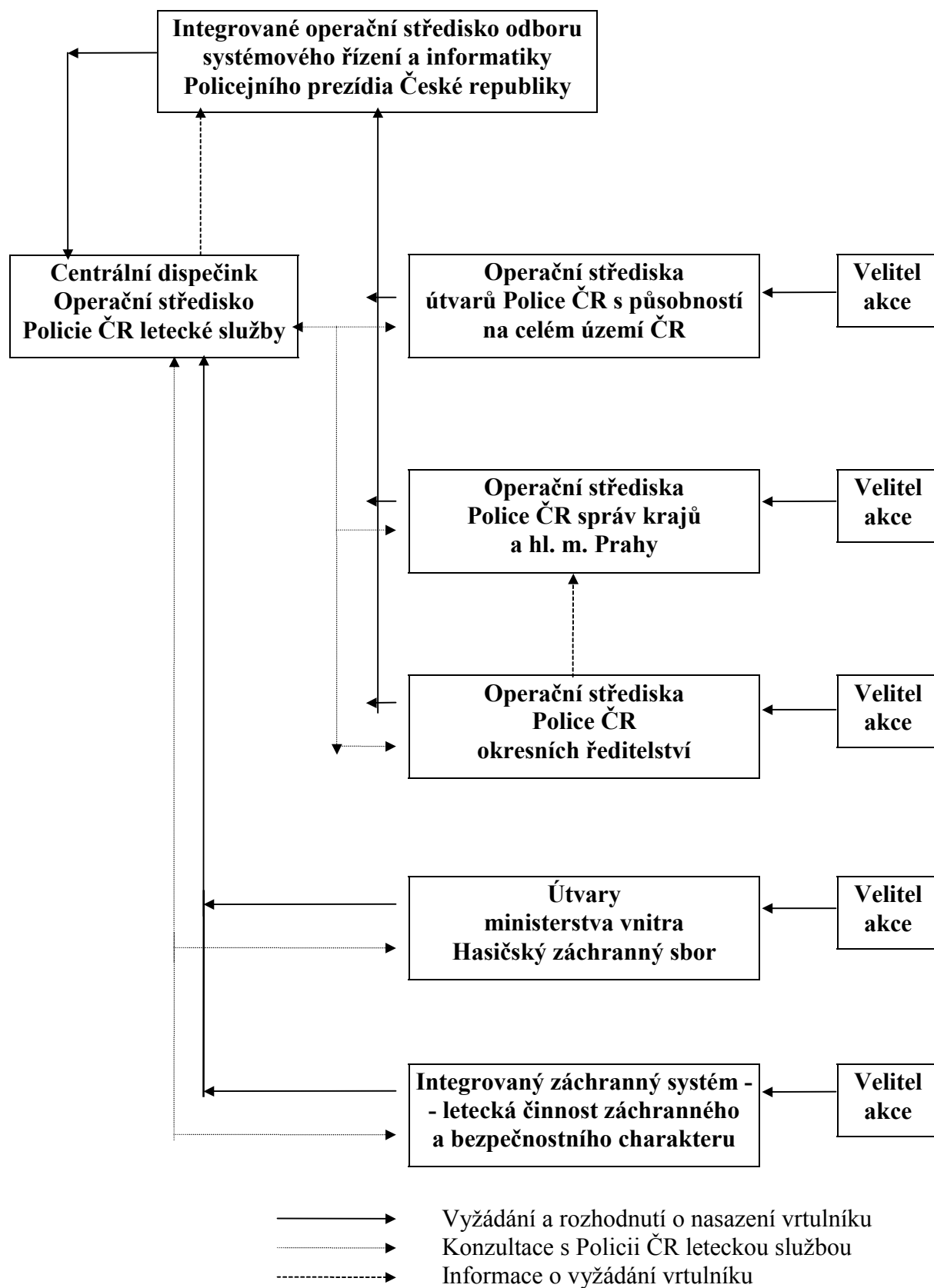
Projekt předpokládá, že dojde k postupnému převzetí jednotlivých středisek státními provozovateli mimo střediska v Liberci. Armáda ČR vedle současně provozovaného střediska v Plzni převezme střediska v Jihlavě a Přerově (Olomouc), Policie ČR resp. LS pak vedle středisek v Praze a Hradci Králové střediska v Brně, Ústí, Českých Budějovicích a v Ostravě. Takto vytvořená střediska budou disponovat základními prostředky pro zajištění předpokládané letecké činnosti a ze základny v Praze budou pro ně zajišťovány odborné servisní a letové služby a vytvořena potřebná záloha techniky.

Prakticky dosažitelná doba přiletu vrtulníku do požadovaného místa v oblasti, které zpravidla nebude vzdáleno více než 70 km od základny, nebude při průměrných meteorologických podmínkách přesahovat 25 až 30 minut moderních typů vrtulníků se standardním vybavením. V této době je zahrnutý i čas potřebný k vyrozumění posádky vrtulníku operačním střediskem, výběr vhodné trati letu, zjištění meteorologických podmínek na trati letu a v místě přistání, příprava ke vzletu, vzletový manévr, vlastní let, výběr místa přistání a přistávací manévr.

V případě závady vrtulníkové techniky nebo nezpůsobilosti k letové činnosti (údržba, porucha) bude záložní technika na hlavní základně v Praze. Rovněž při potřebě posílení detašovaného stanoviště z důvodu pokrytí zvýšených požadavků v regionu nebo souběhu akcí bude doplněn park vrtulníků ze zálohy, vytvořené na hlavní základně.

Požadavky na regionální vyžití vrtulníků s větší kapacitou budou řešeny jeho vysláním z hlavní základny, případně i několikedenním umístěním na odloučeném stanovišti. Realizace navrhované koncepce je závislá na finančních možnostech limitujících postup nákupu moderní vrtulníkové techniky a dispozici kvalifikovaným leteckým personálem. Při uvažovaných současných finančních možnostech se jedná o dlouhodobý úkol, jehož splnění si vyžádá několikaleté období.

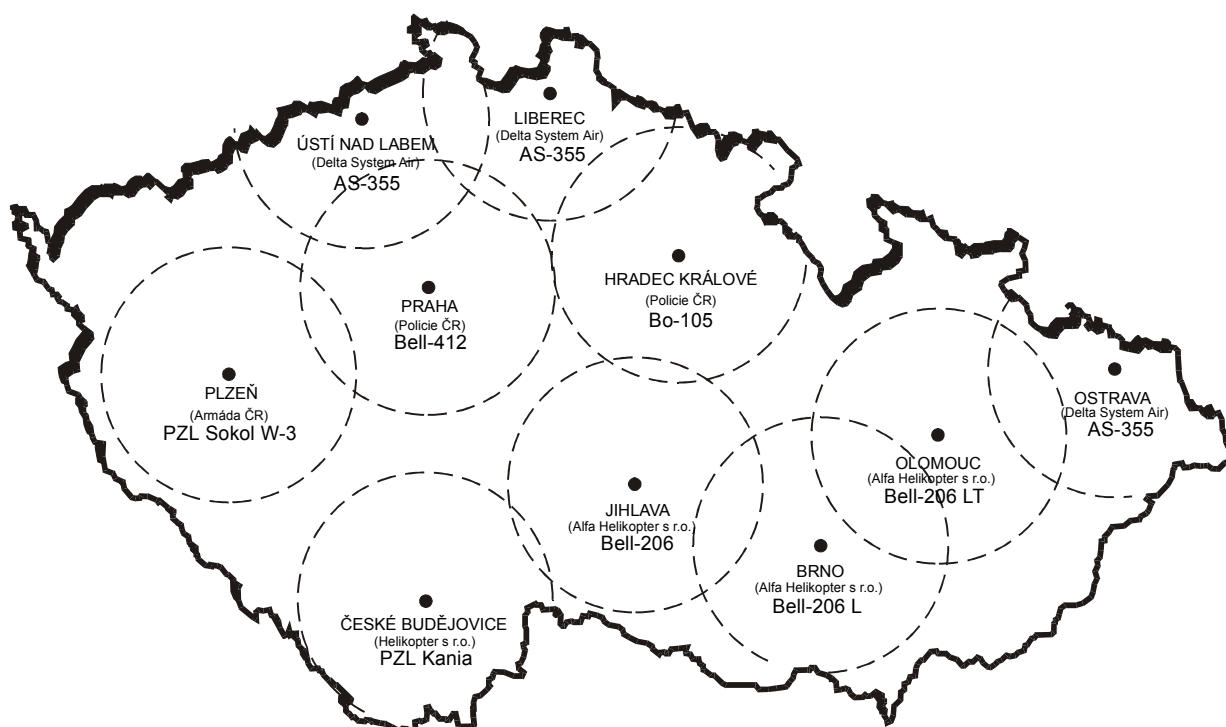

Schéma vyžádání pohotovostního vrtulníku

Současné pokrytí území ČR středisky LZS

V současné době existuje 10 stanovišť LZS, pokrývajících akčním rádiem vrtulníků (cca 70 km) téměř celé území ČR. Plošné pokrytí území celého státu s trvalou denní pohotovostí je jedním z hlavních přínosů LZS. Z tohoto hlediska zaujímá naše republika přední místo v Evropě.

Místa stanovišť a provozovatelé vrtulníků LZS (stav k 31. 12. 1998) s vyznačením oblastí, dosažitelných do 15 minut od obdržení výzvy uvádí následující mapa:

Poznámka:

Vyznačená oblast o poloměru 50 km je dosažitelná do 15 minut při dvouminutové prodlevě před vzletem a průměrných rychlostech letu dosahovaných moderními vrtulníky.

Stanoviště LZS jsou v šesti případech umístěna na nejbližším letišti nebo heliportu při větší či menší základně provozovatele vrtulníku (Praha, Plzeň, České Budějovice, Brno, Liberec, Olomouc).

Ostatní čtyři stanoviště jsou umístěna v nemocnicích (Hradec Králové, Jihlava, Ostrava a Ústí nad Labem).

V současné době je výhodnější umístění stanoviště u dobře vybudovaných základen provozovatelů, což usnadňuje údržbu vrtulníku a umožňuje rychlé zálohování techniky i personálu. Údržba zdravotnické techniky, doplňování a výměna léků je jak na stanovištích v nemocnicích, tak i na stanovištích u základen provozovatelů prováděna stejným způsobem.

RENTGENOVÉ SYSTÉMY AS&E

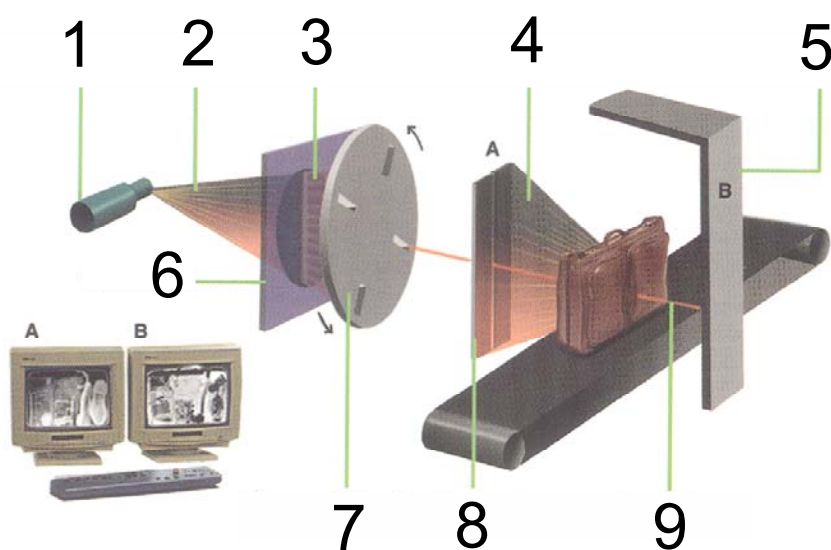
OMNIPLEX, s.r.o.

Rentgenové systémy obecně patří k nejdůležitějším nástrojům ochrany letišť, důležitých vládních a státních objektů. Firma American Science & Engineering (AS&E) vyvinula a vyrábí takové rentgenové systémy, které jsou určeny především pro kontrolu poštovních, vlakových, leteckých a lodních zásilek. Dále jsou to systémy určené pro kontrolu celých kamionů bez nutnosti jejich vykládky, lodních kontejnerů, vlakových souprav. Mobilní verze rentgenů jsou určeny pro kontrolu malých balíčků a příručních tašek v terénu, velký mobilní systém je určen pro kontrolu celých kamionů v různých místech.

Firma AS&E byla založená v roce 1958 týmem pracovníků MIT (Massachusetts Institute of technology), pro vývoj a výrobu přístrojů a nástrojů pro NASA. Na základě přímé objednávky vlády USA vyvinula technologii pro rentgenový systém, který je schopen detekovat organické látky (látky s nízkým atomovým číslem jako uhlík, vodík). Proto jsou jejich systémy umístěny ve vládních budovách USA včetně Bílého domu a na letištích a velvyslanectvích USA (také v Praze) v tzv. horkých teritoriích.

Systém AS&E odlišuje od zavedených rentgenových systémů Perkin Elmer, Scantronic, Heiman a pod., které jsou nejrozšířenějšími systémy ke kontrole zavazadel na letištích i vstupu do objektů zvláštní důležitosti spojení klasické transmisní rentgenové techniky s technikou tzv. backscatteru, česky „zpětného rozptylu“, kterou má do svých systémů zabudovanou pouze AS&E..

Co je metoda Backscatter – zpětný rozptyl (obr.1).

Popis obrázku č.1 - Schéma rentgenového systému AS&E

1. rentgenová lampa , 2. rentgenový svazek, 3. úzký svazek, 4. zpětně rozptýlené záření
5. detektor prošlého rtg záření (transmisní), 6. kolimátor, 7. přerušovač svazku,
8. detektor zpětně-rozptýleného záření, 9. úzký svazek.

A. Z[®] zpětně rozptýlený obraz,

B. Transmisní obraz

Jde o detekci zpětně rozptýleného rtg záření, které dopadá v úzkém svazku na zkoumaný objekt a je schopen být zpětně rekonstruován. Informace o látkách s nízkým atomovým číslem (organické látky – drogy, živé organismy, plastické výbušniny, keramické zbraně) je obsažena pouze v rozptýleném záření a detekce zpětně rozptýleného záření umožňuje tuto informaci získat. Zároveň je možno použít pouze jednu rentgenovou lampu k získání transmisního i zpětně rozptýleného obrazu. Použití velmi úzkého rozmítaného rentgenového svazku pak umožňuje získat velmi ostrý obrys předmětů při použití velmi nízké energie. Organické látky se potom jeví jako světlé body na tmavém pozadí. Současné zobrazení transmisního a zpětně rozptýleného obrazu zkoumaného objektu je na obr.2-obr.4 Technika Z[®] Backscatter je proto klíčem pro:

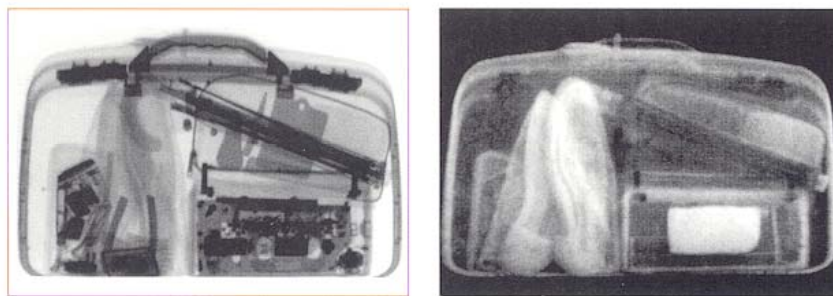
- případ, kdy obsluha hledá drogy nebo výbušniny
- okamžité odhalení tajné schránky nebo dvojité stěny včetně jejich obsahu, které jsou v automobilech a kontejnerech
- zřetelné zobrazení obsahu kontejnerů, zvýšení rozlišení na pozadí
- zvýraznění nebezpečných předmětů (drogy, výbušniny, keramické zbraně) jako jejich jasné, světlé siluety na tmavém pozadí.

V současné době vyrábí firma AS&E 12 typů rentgenových systémů od malých pro kontrolu zavazadel (Model 66Z – viz obr.2) přes osobní rentgenový systém využívající pouze techniku zpětného rozptylu (BodaSearch – viz obr.3) až po velké Cargo systémy (ISOsearch – viz obr.4), včetně dvou mobilních verzí – malé pro kontrolu ručních zavazadel a malých balíčků (Model 101ZVAN) a velké pro kontrolu kamionů (Model MobilSearch). V současné době se firma soustředila převážně na produkci Cargo systémů (VB podepsala kontrakt na dodávku dvou mobilních MobilSearch systémů pro přístavy a o dalších systémech se jedná). Fotografie z výsledků prohlídek některých výše uvedených systémů jsou uvedeny na obrázcích č.2 – č.4. Současné porovnání obou obrazů – transmisní a backscatter – dává obsluze rentgenu největší množství informací, které lze v současné době pomocí rentgenových zařízení dosáhnout. Všechny systémy mají archivaci dat na video nebo disketu s uvedením místa, času a datumu.

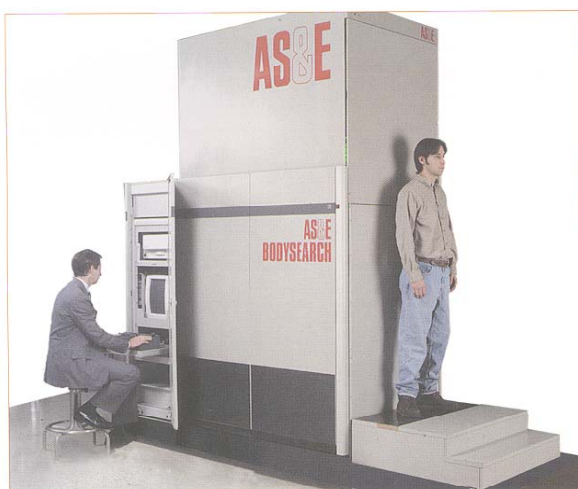
obrázek č. 2/1

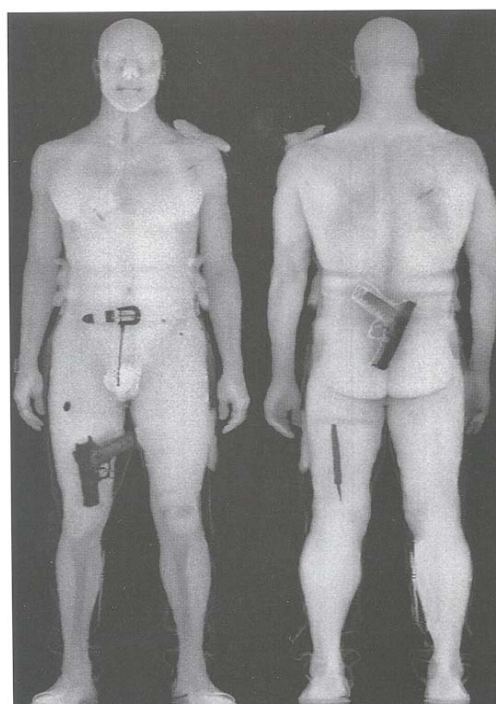
obrázek č. 2/2

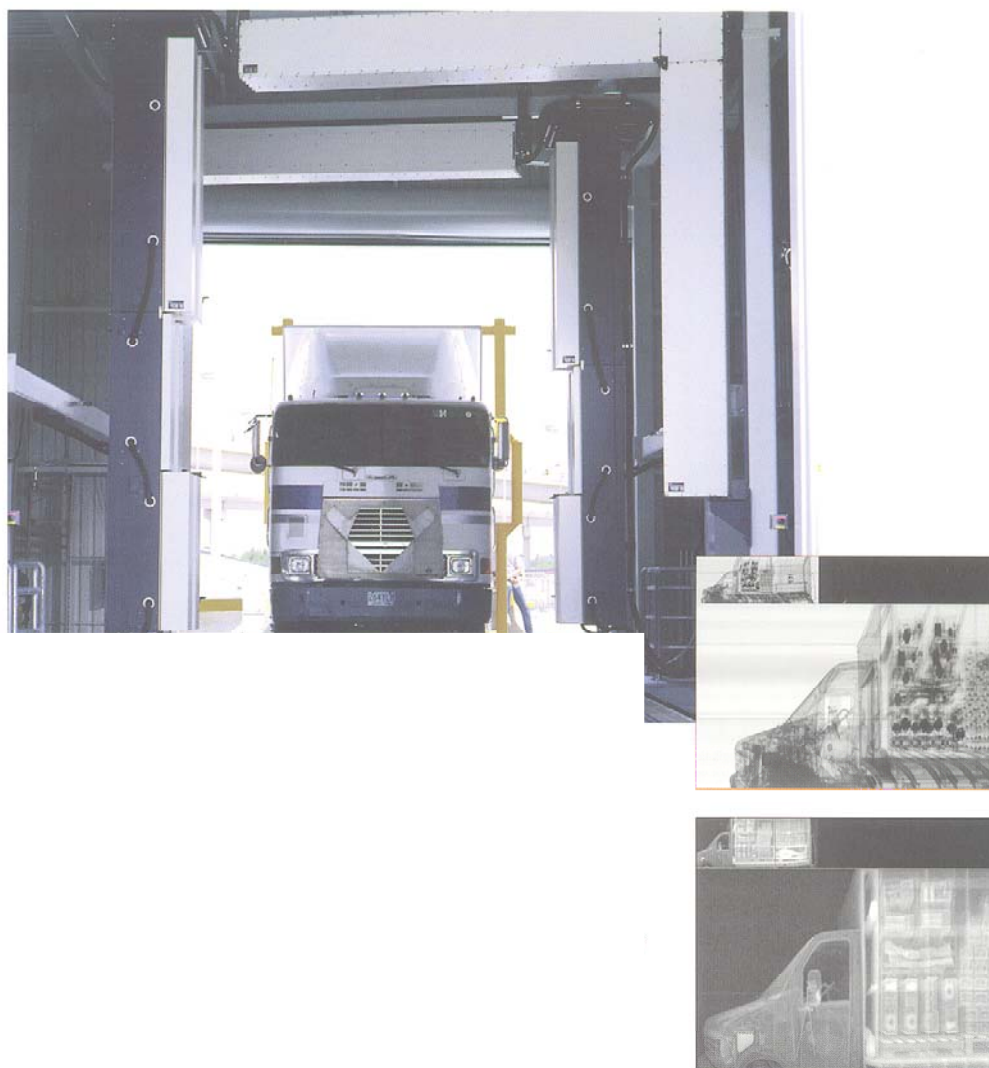
obrázek č. 3/1

obrázek č.3/2

obrázek č. 4

Tento článek má pouze informativní charakter, který má čtenáře seznámit se základy techniky zpětného rozptylu. Další informace o technických parametrech a všem, co se týká rentgenových systémů firmy American Science and Engineering obdržíte u firmy OMNIPOL, s.r.o., Nekázanka 11, 110 00 Praha 1, tel. 24012379, e-mail: pospisima@omnipol.cz), která tuto firmu exkluzivně zastupuje v ČR.

FRIEDRICH WILHELM SERTÜRNER

Miloš VANĚČEK, Národní protidrogová centrála

Narodil se v roce 1766 v Neuhausu. Jeho otec byl inženýrem a zemským stavebním inspektorem ve službách knížete biskupa z Paderbornu a Hildesheimu. Již jako malý se odlišoval od svých sourozenců. Místo toho aby si s nimi hrál trávil čas spolu s otcem v „chemické kuchyňce“ jak nazývali malou místnost. Zde spolu prováděli řadu pokusů. Friedrich se zajímal také o projekty staveb, které jeho otec připravoval. Ten jeho zájem podporoval tím, že jej nechával provádět výpočty a později také kreslit. To vše předurčovalo, že se i Friedrich, stejně tak jako otec stane inženýrem.

Smrt jejich mecenáše, knížete biskupa z Paderbornu a Hildesheimu změnila jejich plány. Po jeho smrti zbyly otci jen skrovné příjmy. Jeho zdravotní stav se také začal zhoršovat a v plné míře se začaly projevovat následky služby v každém počasí, mokřím oděvu a botách. O vánocích 1798 se otci přitížilo. Finanční stav nedovoloval aby Friedrich začal studovat. Zejména v případě otcovi smrti. Ten se proto rozhodl, že by se Friedrich měl stát lékárníkem. Přítel z Paderbornu, lékárník Cramer by jej vzal do učení. Krátce po tomto rozhodnutí otec zemřel.

Když se Friedrich vyrovnal se smrtí otce hovořil s matkou o své budoucnosti. Tehdy se od ní dozvěděl, že mu otec vyjednal učení u lékárníka Cramera s tím, že se po čtyřech letech může stát pomocníkem a sám pokračovat dále. Tak jako se předtím připravoval na studium, tak se nyní začal připravovat na dráhu lékárníka. Z knihovny si vybíral knihy, které pojednávaly o přírodních vědách. Toužil poznat lékárnictví do jisté míry dříve, než nastoupí do učení. Četba a studium v něm probudilo nezkrotnou vůli po poznání. Brzy požádal matku, aby zjistila, kdy může nastoupit do učení.

Na sv. Michala 1799 nastoupil Friedrich k dvornímu lékárníkovi Cramerovi v Paderbornu. Hned po ubytování a odchodu matky si musel uvázat zástěru jako vnější znak učně a začal okamžitě pracovat. Zpočátku jeho práce nebyla příliš zajímavá. Uklízení ve skladě, krájení různých kořínků či drcení choroše na prášek. I tak byl Friedrich plný nových dojmů. Později se za ním do kladu přišel podívat i sám pan Cramer. Od něj také dostal několik knih aby si je přečetl a seznámil se s lékárnickým názvoslovím. Spolu s ním v lékárně pracoval a byl i jeho nadřízeným pan Leonard. Ten jej nyní vyzkoušel z názvosloví. Zkouška dopadla dobře ale jak se ukázala byla první z celé řady, které jej teprve čekaly. Jako další jej čekal Návod ke znalosti léčiv. Dobře složená zkouška měla vliv na jeho další práci. Nyní již mohl „tlouci a třítí“. To bylo mnohem zajímavější, protože se pracovalo s přesně odvažovanými přísadami. Ačkoliv to tak možná nevypadalo, lékárník Cramer pozorně sledoval svého učně. Aniž by to dával nějak najevo měl radost z jeho píce a v praxi uplatňovaných vědomostí. Ocenil to tak, že Friedrichovi předložil starou knihu receptů. Vyzval jej aby se zajímal i o staré recepty a hledal souvislosti v přítomnosti, která však vzešla právě s těchto starých receptů. Dalšího ocenění se mu dostalo, když zcela mimořádně již v druhém roce učení nastoupil do laboratoře. Byl tak v bezprostřední blízkosti svého učitele Cramera, který se již sám ujal jeho výchovy a vzdělávání. Friedrich i nyní dělal velké pokroky a tak mohl brzy sám vyrábět jednoduché výtažky a určovat obsah chemických látek. Laboratoř měla na pana Cramera zvláštní vliv. Přesto ani zde nebyl příliš hovorný ale podávaný výklad jej přibližoval k Friedrichovi. Při jednom rozhovoru se Friedrich zeptal na opium. Často od lékařů slyšel jak je opium nestejněměrné a tak se ptal na příčinu. Cramerova odpověď, že to byli bohové, kteří nechali opium vyrůst aniž by ukázali jak je možné řídit síly v něm obsažené, Friedricha neuspokojila.

„Nešlo by prozkoumat šťávu z opia a zjistit její různé síly?“ ptal se Friedrich dál.

„Jak jsi na to přišel, opium je opium, jak se získává si se naučil tak co chceš zkoumat?“

„Myslel jsem to tak, že v takových šťávách je spojeno více vlastností, které by se měly zjistit a určit, pokud je to v chemii možné.“

Od Cramera se Fridrich dozvěděl, že to možné je a to v určitých oborech a metodami se kterými se seznámí. Od této chvíle Fridrich již nepřestal myslet na opium. Tajemství opia jej vytrvale pronásledovalo. Řadu měsíců myslel na to jak se dát vážně a prakticky do zvláštního bádání. Nakonec se o tom zmínil panu Cramerovi.

„Myslíš opravdu, že by se dalo nalézt něco zvláštního?“

„Jistě, mám za to, že se opium skládá z několika látek, které mají snad i opačné účinky.“

„Pověz mi jen, jak jsi na to přišel? Divím se už dlouho tvé zálibě pro tento jed.“

„Podle toho, jak se opium podivně chová při používání v praktickém lékařství.“

„Máš snad pro své domněnky nějaké podklady?“

„Ani ne, slyšel jsem o obtížích a myslím proto, že je to tak, jak říkám. Mohl bych ve volných chvílích provádět pokusy jen s docela malým množstvím opia? Mám své úspory a rád si zaplatím co potřebuji.“

„Pokusy konat můžeš a platit u mě nebudeš nic, jde-li o pokusy v našem oboru a v mé laboratoři. Rád ti také při pokusech pomohu, snad máš se svými domněnkami pravdu.“

Povolení tedy Fridrich dostal. Práce v lékárně jej však dostatečně zaměstnávala a také volný čas musel ještě věnovat na studium aby zvládl čtyři roky učení bez problémů. Na pokusy s opiem zbylo pár chviliek v noci. Zpočátku pracoval nesystematicky. I tak zjistil podle článku v *Journal der Pharmazie*, kde uveřejnil svoje pojednání o opiu lékárník Buchholz, že je se svoji prací dále. Začal však pracovat systematictější a také o svých výsledcích hovořil častěji s panem Cramerem. Článek jej také podněcoval k tomu, aby svoji práci co nejdříve dokončil, aby jej nikdo nepředstihl. Připravil si proto řadu pokusů, které měly probíhat několik měsíců. Celou dobu shromažďoval výtažky, které získal při pokusech. Měl je uložené na policice společně s reagečními papírky. Vedl si také poznámky o výsledcích jednotlivých pokusů. Při opakování pokusů zjistil, že označení jednotlivých pokusů byl zaměněno. Jediný kdo to mohl provést byl pan Leonard. V noci když měl pan Leonard službu sešel Fridrich k laboratoři a pootevřenými dveřmi viděl, jak pan Leonard slévá jednotlivé výtažky získané při pokusech s opiem. To Friedricha rozlítlo natolik, že Leonarda zbil. Hluk probudil pana Cramera, který přišel do laboratoře. Tam se nakonec dozvěděl co se stalo, že Fridrich přišel o výsledky roční práce. Friedrichovi nezbylo nic jiného než se do práce pustit s novou horlivostí. Využíval však již získaných zkušeností. Některé pokusy, které nebyly důležité nemusel opakovat a tak se brzy opět přiblížil k vytouženému cíli. V opiové šťávě zjistil zvláštní kyselinu, kterou nazval kyselinou makovou nebo mekonovou. Od incidentu s Leonardem jej plně podporoval i pan Cramer. Ten jej také musel upozornit na to, že je čas složit pomocnickou zkoušku. Tu Fridrich složil s vyznamenáním 2. srpna 1803 před zemským fyzikem Dr. Schmittem.

Nyní již jako pomocník doplňoval systematicky řadu pokusů. Pokusy bylo potřeba doložit důkazy. Fridrich se rozhodl, že k pokusům použije toulavé psi sedláků z okolí. To se však záhy prozradilo a tak si nakonec musel pořídit psa vlastního. Na něm vyzkoušel různé dávky. Nakonec se rozhodl, že mu podá takovou dávku, aby později mohl provést experiment na sobě samém. Tuto dávku pes přežil je díky tomu, že se vyprázdnil, ale několik dnů po podání byl ještě nemocný. Z toho mladý Sertürner usoudil, že surová substance, kterou získal je vlastní omamující látkou opia. Zjistil, že je nutné zjistit přesné dávkování pro bezpečné podávání lidem. Snažil se také získat tuto základní látku maximálně čistou. Jeho snaha byla korunována úspěchem a nakonec vyrobil krystal, který si připravil sám pro sebe.

Pan Cramer, který o pokusu věděl byl připraven jako pozorovatel a zapisovatel. Sertürner požil připravený krystal. Chutnal hořce. Brzo po požití pocítil nevolnost. Protože požil menší dávku tak ji nevyzvracel. Po půlhodině se mu chtělo spát. Spánku se nebránil přestože cítil neklid. Ten si vysvětloval i neklidem provázejícím pokus. Když upadal do hlubokého spánku pozoroval neskonale příjemný pocit tupé bezcitnosti, který činil tělo

lehkým jako pírkem. Spal dlouho a byl to spánek vyplněný příjemnými sny. Počáteční Cramerovi starosti o zdraví Sertürnera rozptýlilo zjištění, že se jeho nijak podstatně nezměnil. Když se Sertürner probudil potřeboval delší čas k tomu, aby si uvědomil kde a co se děje. Jakmile byl plně při smyslech zajímal o tu část pokusu, kterou na něm v době hlubokého spánku prováděl pan Cramer. Na štípání do ramen nereagoval, pocit bolesti se nedostavil ani při silnějších podnětech. Na zřítelnicích Cramer nezpozoroval žádné změny. Nezjistil nic co by ukazovalo na otravu.

„Díky bohu“, zvolal Sertürner, „zjistil jsem tedy onu dlouho hledanou uspávací látku tak přesně, jak jsem si to vždy přál. Nepůsobí-li otravu, a toho jsem se vždy obával, a přece na delší dobu omámí, pak je to pro budoucnost nejdůležitější lékařský přípravek“.

„protože mizí i pocit bolesti, a na to jsem byl zvláště zvědavý, budou mít lékaři napříště vhodnější podmínky při operaci. Když si tak pomyslím, jak si zatím musí počínat a nebrat zřetel na bolest!“

Sertürner si uvědomil ještě jednu velice důležitou věc. Buchholz nedovede izolovat z opia uspávací látku. Krátce nato napsal Sertürner profesorovi Fr. Trommsdorffovi do Erefurtu a oznámil mu výsledky svého pozorování. Ta byla také uveřejněna v „*Journal der Pharmacie*“. Po zveřejnění vzbudila práce takovou pozornost, že i jiní badatelé začali podávat zprávy o opiu, ale nemohli se vyrovnat myšlení Sertürnera. Ten byl spokojen, že se konečně dostal ke slovu a že může pokračovat tam, kde zveřejněním položil základní kámen.

Sertürner musel také myslet na další vzdělávání. Toho však mohl dosáhnout jedině tehdy, pokud bude pracovat v jiné lékárně. Lékárny v různých městech měly různé zvyky, jiné recepty a výrobní způsoby. V Einbecku se u radního lékárníka Hinka uvolnilo místo a na toto místo o velikonočních 1806 Sertürner nastoupil.

Lékárna v Einbecku

Velice rychle se seznámil jak s městem tak se zvyky v lékárně. Radní lékárník Hink neměl již dostatek sil aby lékárnou vedl sám a tak seznamoval Friedricha i se svými recepty,

kteřé si dosud nechával jen pro sebe. Mladý Sertürner se zabýval nejen prací o kyselině mekonové, nýbrž i galvanismem. Tehdy poprvé narazil na nepochopení představitelů tehdejšího vědeckého světa. Jeho práce z všeobecné praktické chemie o rozkládání zemin a alkálii nebyla uznána a tak nakonec toto prvenství bylo přiznáno badateli Davymu z Anglie. Bylo to poprvé, ale rozhodně ne naposledy, kdy proti Sertürnerovi postavili představitelé vědeckého světa v Německu. Bylo to hned s jeho prací o makové neboli mekonové kyselině. Nechal se dlouho přesvědčovat lékárníkem Hinkem až nakonec po pečlivých úvahách poslal Dr. Trommsdorffovi již dlouho zpracovaný spis „*Pojednání o makové neboli mekonové kyselině*“, ve kterém popsal svých sedmapadesát pokusů a z nich vyvozené důsledky. Trommsdorff podporoval Sertürnera a sám si přál aby se o tomto tématu diskutovalo, avšak jeho výzva vyzněla v odborném světě bez ohlasu. Odpovědná místa přešla zprávu s neuvěřitelnou lhostejností a setrvala u staré, bolestivé operační metody. Sertürner překonal i toto zklamání a pracoval dále. Při tom šetřil, aby se mohl osamostatnit a pořídit si vlastní lékárnu. Když si myslel, že má již dostatečný základ, promluvil si o svém plánu s panem Hinkem. Ten mu poradil, aby ze všeho nejdříve získal lékárnickou koncesi. Tu dostal v roce 1809 a krátce nato získal na tržišti v Einbecku prostorný starý měšťanský dům. Jeho lékárna byla brzy nejlepší v celém okolí a příjmy dovozovaly splácet dluhy, které vznikly při jejím zařizování.

Sotva byla lékárna natolik zavedena, že se mohl občas od lékárnické práce uvolnit, pokračoval opět ve svých výzkumech. Vedl obsáhlou korespondenci s učenici a lékárníky o využití svého „*principium somniferum*“. Veškeré Sertürnerovi zprávy byly sice vzaty na vědomí, ale nikdo se k nim ani nevyjádřil, natož aby je snad v praxi použil.

Svoji všestrannost prokázal při další práci. Válečná doba jej přivedla na myšlenku pozměnit komoru děla a pušky, aby se dosáhlo větší rychlosti.

Na začátku podzimu se znovu začal zabývat morfiem. Bylo potřeba provést pečlivou zkoušku, která měla vytvořit vodítko jak s morfiem zacházet a čeho se vyvarovat. Sertürner chtěl provést pokus na sobě samém. Vše pečlivě připravil a jeho tři přátelé měli dohlížet na průběh pokusu. Když zjistili co Sertürner připravil, začali na něj naléhat, aby morfiem podal i jim. Po dlouhém rozmyšlení nakonec na jejich návrh přistoupil. Další osobou, která se nakonec pokusu zúčastnila byla jeho služebná. Tu náležitě poučil jak poskytnout první pomoc, připravil ji protijedy a vše s ní ještě procvičil. Ještě jednou vše vyložil svým přátelům a připravil dávky. Spolkli po půl gramu krystalické látky, rozpuštěné v půl drachmě alkoholu a to vše ještě rozředěné destilovanou vodou. Sertürner sledoval sebe i chování svých přátel a vše si zaznamenával. Na sobě pozoroval pomalu vzrůstající rozčilení. Stoupalo mu horko do hlavy a krev kolovala jako v lehké opilosti. Tělesná činnost se zvětšovala. Po půl hodině požili dalšího půl gramu. Nyní se jejich stav nápadně změnil. Robert, nejmladší z přátel, ze chytil za hlavu sténal, protože pocítil silnou bolest. Tu pocítili i ostatní, u Sertürnera byla doprovázena náhlým hučením v uších a tlakem do mozku. Po další čtvrt hodině dal každému znovu půl gramu látky v podobě hrubého prášku rozpuštěného v alkoholu a vodě. To měla být poslední zkouška. Okamžitě po požití se ozvala nesnesitelná bolest v oblasti žaludku. Všichni se svíjeli a hlasitě křičeli. Sertürner si uvědomoval, že došlo k prudké otravě a proto se rozhodl okamžitě pokus skončit. Služebná mu podala džbán se silným octem a on se snažil vypít co nejvíce. Pak se snažil i ostatním nalít ocet do úst. Sotva se napili octa, začali všichni zvracet a tak zažehnali největší nebezpečí. Sertürner měl plné ruce práce se sebou samým a se svými přáteli, aby pokud dopadl dobře a bez nebezpečných následků. Nejprve stále ještě cítil omámení, kterému se poddával aby si jej vychutnal. Bylo to snění, plné nejsladší lehkosti, tíha jako by neexistovala, zdálo se mu, že se všechno vznáší. Pak se opět vzchopil s myšlenkou na nebezpečí v němž se ocitli ostatní. Když dávení přestávala všiml, že Roberta postihla dávivá křeč, která se povážlivě stupňovala. Podal mu proto uhličitán horečnatý, který vyvolal okamžitou úlevu. Potvrdilo se také, že ocet propůjčuje uspávací látce vlastnost, která

vyvolává dávení. Sertürnera Robertův stav znepokojoval. Když však křečovitě sevření žaludku povolilo a Robert usnul hlubokým spánkem, věnoval se Sertürner sobě. Protože se domníval, že největší nebezpečí je již zažehnáno, usnul jako ostatní muži hlubokým spánkem, ze kterého se probudil až následující den. Bolela ho hlava a byl stále lehce omámen. Přátelé spali klidně a ani jejich tep neukazoval podstatných změn. Cítil, jak jde na něj silný spánek, tak silný, že i při vyšetřování se mu těžko bránil. Znovu usnul a odpoledne se probudili všichni čtyři téměř současně. Bylo jim špatně a žaludek odmítal potravu, přestože měli hlad. Střeva byla silně podrážděna. Druhý den se jejich zlepšil a teprve třetí den odezněly následky pokusu. Jen Robert trpěl několik dní nervovými poruchami, která však nakonec také ustoupily. Sertürner shrnul výsledky pokusu do závěrečné zprávy. Zjistil že,

- podání látky v prášku je nebezpečné a vyvolává okamžitou otravu
- stačí i jen třetina požitého množství, aby se dostavil účinek potřebný pro lékařskou účely
- **není nic nebezpečnějšího, než si zvyknout na tento uspávací prostředek**
- tělo si zvykne na pravidelné užívání, bude nutné zvyšovat dávky, které povedou k celkové otravě
- ocet a uhličitán horečnatý pomohou v případě první pomoci
- proti úplné otravě není pomoci
- je nutný nalézt postup, jak dostat morfium do krevního oběhu,

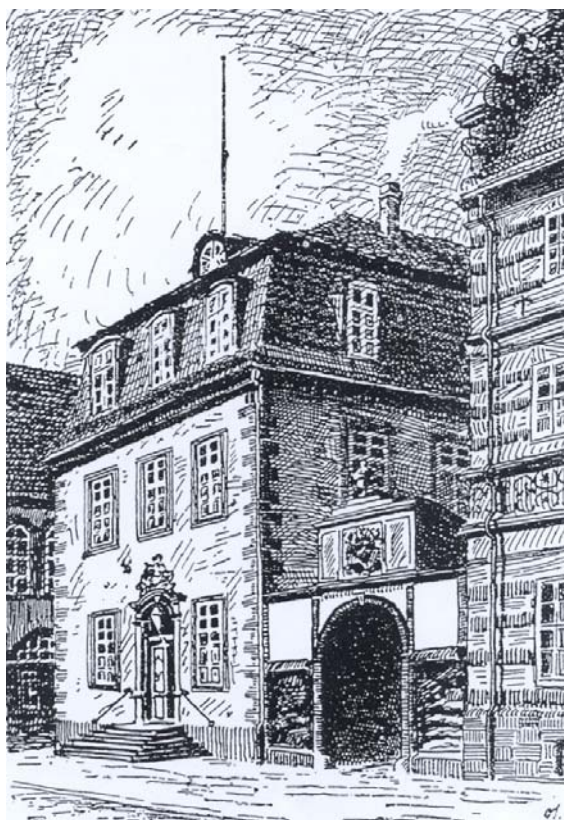
Počátkem zimy poslal Ludwigu Wilhelmu Gilbertovi spis „*Pojednání o morfiu, nové krystalizace schopné zásadě a o mekonové kyselině, základní součásti opia*“ a prosil o otištění v „*Annale der Physik*“. Dlouho čekal na odpověď. To spolu s novým problémem, kdy po nástupu hannoverské vlády musel znovu žádat o povolení lékárny jej nakonec dostalo do sporu s úřady. Výsledkem bylo pouze to, že si na něj úřady dávaly větší pozor a on sám si musel zvykat na zdoluhavé řešení jeho záležitostí.

Nakonec práce o morfiu vyšla v Gilbertových „*Annale der Physik*“ ale opět bez patřičné odezvy. Tu nevyvolal ani francouzský fyzik Gay Lussac, který pověřil svého žáka Robiqueta, aby napsal do Gilbertových „*Annale der Physik*“ článek nadepsaný *Poznámky k pojednání pana Sertürnera o analýze opia*“. Článek potvrdil Sertürnerovi údaje a označil jeho objev za svrchovaně důležitý. Divil se, že pro vědu tak důležitý objev je jak v Německu tak i v cizině neznámý a že mu nikdo nedopřál sluchu.

Přehlížení německou odbornou veřejností, potíže se získáním povolení na lékárnu a pomluvy ve městě, to vše vedlo k tomu, že Sertürner omezil bádání a věnoval se práci v lékárně.

Obrat nastal v dubnu 1817 kdy dostal zapečetěný dopis z jenské univerzity. Společnost „*Societat fur die gesamte Mineralogie in Jena*“, jej jmenovala řádným dopisujícím členem. Jeden z velikánů té doby, Wolfgang Goethe si všiml skromného učenice a z titulu své funkce předsedy Společnosti pro mineralogii v Jeně mu udělil poctu, která byla udělována jen velmi zřídka. Toto jmenování ukládalo i povinnosti, hlásit se u starosty. Tam se dozvěděl že, jej město chce navrhnout jako administrátora radní lékárny. Tento návrh přijal Sertürner zdrženlivě protože uvažoval i tom, že by odešel z města. Příjemným zprávám ale nebyl konec. Dne 10.června 1817 propůjčila filozofická fakulta v Jeně Friedrichovi Sertürnerovi hodnost doktora filozofie honoris causa. Tuto novinu oznámil kdosi i starostovi. Krátce nato byl Sertürner pozván do zasedací místnosti. Starosta jej doprovodil na čestné místo a oznámil mu, že se Vysoká rada města Einbecku usnesla zvolit jej administrátorem radní lékárny. Sertürner jako by tušil co bude následovat, sice tuto nabídku neodmítl, ale prohlásil, že se k ní vrátí, až bude aktuální. Vláda v Hannoveru však návrh Vysoké rady zamítla a na starostův dotaz přišel pokyn, aby město předložila jiný návrh. K tomu se ještě přidal spor s Francouzem Vauquelinem, který o něm prohlásil, že svoji práci o makové kyselině opsal od Francouze

Séquena. Vyvrcholením byl odklad svatby. Tyto nepříznivé okolnosti měly vliv na jeho zdraví. Služebná jej stále častěji viděla jak otupěle sedí, nic nedělá a dlouho spí. Měla strach, že tyto problémy řeší braním morfia. Našla v sobě dost odvahy aby mu to řekla. Sertürner díky konzumaci dospěl k dalšímu závěru. Častý hněv jej nutil k častému požívání morfia, které mělo příjemný účinek a pomáhalo mu unikat před všemi duševními depresemi. Když mu později vnutila služebná jako prostředek ke spaní odvar z bylin začal se pozorovat. Bylo mu nápadné, že někdy večer jej žene k morfiu nějaká nevysvětlitelná síla. Šlo to tak daleko, že se dostavovala sugestivní žádost požit morfiu v určitou dobu. S vypětím vůle si morfiu okamžitě zakázal, ale delší dobu pocíťoval značné potíže. Po překonání těchto potíží podal o svém pozorování zprávu Gilbertovi a doporučoval aby ji zveřejnil ve svém časopise a varoval tak ostatní. Ten to však nepovažoval za důležité a zprávu nezveřejnil. Jak byl v této době roztržitý, pořezal se v laboratoři o rozbité kapátko a došlo přitom k otravě. Nejhorší bylo když ztratil zrak. Ten se mu vrátil po dlouhých týdnech léčení. Jako nejlepší lék zapůsobila zpráva, že může převzít radní lékárnu v Hameln. To ho postavilo na nohy. Radost z této změny ho vedla k tomu, že v Hameln koupil známou renesanční stavbu „svatební dům“. Koupí lékárnu se zavázal, že zachová výbornou pověst, kterou měla. V tom mu pomáhal i provizor Karl Firnhaber, který pracoval v lékárně za předchozího majitele.

Svatební dům

Krátce po zařízení nového domova ve „svatebním domě“ se Friedrich Sertürner také oženil. Vzal si Eleonoru z Rettbergu. Tím se jeho život zcela změnil. Jeho práce v laboratoři pokračovala nyní, díky pohodě hladce. Věnoval se nyní výhradně novinkám v lékárnictví. Protože cesta přes vědecké časopisy a jejich vydavatele byla zdlouhavá, vydával mnoho spisů vlastním nákladem.

Po narození prvního syna Karla si zařídil v malé místnosti za skladištěm dílnu. Pokračoval v práci na svých modelech střelných zbraní. Přestože nové zbraně byly odborníky vyzkoušeny a dosáhly dobrých výsledků, ani tato práce se nesečkala s pochopením odborné

veřejnosti. S přibývajícím roky a nezdary při prosazování svých objevů se stal Sertürner zasmušilým. Díky své povaze však našel i na tento problém řešení. Rozhodl se, že si vybere několik mladých nemajetných studentů a bude je podporovat. Záhy kole sebe shromáždil kruh mladých lidí, byli to studenti lékařství, fyziky a chemie. Zval je k sobě domů a v jejich přítomnosti znovu ožil. Další radost mu dělali děti. Měl čtyři. Byla to neobyčejně šťastná léta. Vyvrcholila udělením Montyonovi ceny za rok 831 ve výši 2000 franků udělená Institutem de France, za to že zjistil zásaditou povahu morfia a otevřel tak cestu, vedoucí k velkým lékařským objevům. Tím dosáhla jeho práce vrcholu a spor o prvenství byl definitivně ukončen.

Sertürnerovo prokletí pokračovalo při epidemii cholery, která se šířila z Indie. S ohromující jistotou měl za to, že původcem cholery je živý mikroorganismus. Navíc připravil přesné návrhy na potírání cholery a vypracoval předpisy pro desinfekci. Opět se však ukázala stará zkušenost a jeho řešení si nikdo nevšímal. Nakonec je vydal vlastním nákladem a byl velice překvapen když zjistil, že prostý lid se jeho radami řídí.

Eleonora konečně dosáhla svého, když se snažila unaveného muže odvést od vědecké práce a tak konečně přišla klidná léta. Život mu ztěžovalo revma a tak se kvůli velkým bolestem vrátil opět k morfiu. Používal mast do níž morfium přimíchal. Jeho zdravotní stav se zhoršil a bylo mu jasné, že to kvůli konzumaci morfia. Vedlo ho to však k dalšímu zjišťování. Fanaticky chtěl na sobě dokázat, že morfium v rukou lékaře může být velkým dobrodincem, ale nikdy se nesmí dostat do nepovolaných rukou. Tento experiment tajil až do něj nakonec zasvětil svého přítele, lékaře dr. Nolta. V roce 1840 se jeho zdravotní stav velice zhoršil a ani morfium již nepomáhalo. Den před svou smrtí požádal Eleonoru aby dr. Noltovi předala obálku z psacího stolu. Eleonora obálku našla a četla : Poslední pokus na vlastní osobě, který vykonal lékárník Friedrich Wilhelm Sertürner. Výstraha lékařům a lékárníkům před morfiovou vášní“. Zemřel 20. ledna 1841.

INFORMACE ZE ZAHRANIČÍ

Vybral Miloš VANECEK, Národní protidrogová centrála

Latinská Amerika

Latinskoamerický obchod s drogami stále roste

Přes mnoho úspěchů v rušení plantáží koky v Bolívii a v redukci osevní plochy v Peru Mezinárodní úřad pro kontrolu omamných látek OSN (INCB) ve své výroční zprávě konstatuje, že ve všech regionech And nabídka rostlin koky k výrobě kokainu ve skutečnosti nepoklesla. O co poklesla produkce v Bolívii a Peru, o to vzrostla výroba v Kolumbii. V Peru se zvýšil počet obchodníků pašujících rostliny koky, kokainovou pastu a kokain po komunikacích a řekách, protože v rámci vládního boje proti drogám byla zvýšena kontrola leteckého prostoru. Kolumbie je i nadále označována jako celosvětově nejdůležitější producent kokainu.

Vývoj v posledních letech ukazuje, že země Střední Ameriky a oblast Karibského moře budou stále důležitějším překladištěm pro dopravu kokainu a marihuany do USA a Evropy. Kromě toho se v těchto regionech zvýšila nabídka drog pro místní konzumenty. Znepokojující je přístup těchto regionů k obchodování off-shore bank a zřizování kasin, které budou napomáhat praní peněz.

INCB je spokojen s výsledky operace Purple, zaměřené na kontrolu prekurzorů, především k výrobě kokainu důležitého manganistanu draselného. Podařilo se zastavit prodej této chemikálie, která se často používá pro průmyslové účely, na černém trhu v Latinské Americe. K výrobě 100 kg kokainu je potřeba 20 kg manganistanu draselného, který od roku 1988 podléhá mezinárodní kontrole. Aby byly vystopovány podezřelé dodávky a zabránilo se jejich použití při výrobě kokainu, byly kontrolovány větší zásilky této chemikálie z výrobních zemí přes všechna překladiště až k příjemcům. Z ohlášených 200 zásilek překračujících státní hranice bylo v roce 1999 identifikováno 13 zásilek (přibližně 5800 t) jako podezřelých. Jen čínské úřady zajistily v Hongkongu 1000 t této chemikálie. V Belgii, Německu, Nizozemsku a Velké Británii bylo údajně zadrženo po 100 t manganistanu draselného, který byl na cestě do Latinské Ameriky.

(Lateinamerikas kokainhandel boomt weiter. Neue Zürcher Zeitung, 25.2.2000.)

Nizozemsko

Důsledky liberální drogové politiky

Bilance po 25 letech liberální drogové politiky v Nizozemsku je děsivá. Z posledních průzkumů vyplývá, že liberální drogová politika drogovou situaci v zemi nezlepšila. Naopak, Nizozemsko je dnes největší producent ecstasy v Evropě. Podle studie amsterodamského Trimbo-institutu, poradního orgánu ministerstva zdravotnictví, nejméně 1 % nizozemské mládeže konzumuje heroin, až 4 % kokain a 8 % amfetamin a ecstasy. Ročně se obrát trhu s měkkými drogami pohybuje okolo 122,5 mld. ATS. Země se stala prominentním centrem obchodu s drogami, kde se dealer může rychle stát milionářem. Pro svůj přístup k drogám je Nizozemsko přitažlivé pro drogové turisty z celého světa.

Cílem tolerantní drogové politiky, uplatňované od poloviny 70. let, bylo vytvořit jasné rozmezí mezi měkkými a tvrdými drogami. Tento postoj byl v minulých letech z části úspěšně prosazován. V porovnání s jinými evropskými zeměmi je počet konzumentů tvrdých drog v Nizozemsku v poměru k celkovému počtu obyvatel relativně nízký. Prodej a konzumace kanabisových drog jsou v Nizozemsku tolerovány v množství do 5 g na osobu a „coffee shops“ mohou skladovat až 0,5 kg, tzn. že zásoba těchto drog postačí pro 100 zákazníků. Mnoho majitelů „coffee shops“ tak začalo prodávat měkké drogy i ilegálně a tolerované množství je v turisticky známých „coffee shops“ v Amsterodamu a jiných městech vysoce překračováno. Na nátlak ze zahraničí, především z Francie, Velké Británie a Švédska, nizozemská vláda snížila počet „coffee shops“ o více než třetinu na méně než 1000 provozoven (jen v Amsterodamu je však stále více než 300 „coffee shops“, kde si lze zakoupit hašiš z domácí produkce). Toto opatření však vedlo k tomu, že se drogy rozšířily mimo tolerované provozovny a mají k nim přístup i osoby mladší 18 let, kterým v těchto státem

kontrolovaných provozovných nesměla být droga prodána. Úřady odhadují, že počet ilegálních prodejních míst, kde lze získat jak měkké, tak i tvrdé drogy se za poslední tři roky více než zdvojnásobil na asi 1500.

Nehledě na tento vývoj hodlá nizozemská vláda dále uplatňovat dosavadní drogovou politiku. Ministr spravedlnosti Korhals oznámil, že bude zesílen boj proti ilegálnímu pěstování konopných rostlin, proti dovozu ze zahraničí a ilegálním překladištím drog.

(HETZEL, H.: Liberale Drogenpolitik gechreiter: Wurden Holland zum „Narko-Staat“? Die Presse, 15.3.2000; Keine liberalisierung weicher Drogen. Neuer Zürcher zeitung, 28.4.2000.)

Německo

Nárůst úmrtí v důsledku konzumace metadonu

V Hamburku se v poslední době projevuje zneklidňující tendence: náhradní droga metadon, podávaná těžkým narkomanům místo heroinu, byla příčinou více než poloviny úmrtí v důsledku konzumace drog. Za první pololetí roku 1999 zemřelo v Hamburku po požití drog 36 narkomanů, z toho v 18 případech po konzumaci metadonu. Tato tendence se v Hamburku projevila již v roce 1998: z celkového počtu 97 úmrtí v důsledku konzumace drog připadalo na metadon 39 a na heroin 34 případů. Příčinou je pravděpodobně nedostatečná kontrola při výdeji metadonu. Od února 1998 si totiž závislé osoby mohou vzít domů dávky až na 7 dní. Nadbytečná droga tak často končí na drogové scéně, kde je konzumována bez lékařského dohledu a ve směsi s heroinem, benzodiazepinem nebo alkoholem. Dostupnost metadonu na černém trhu se odrazila i na jeho ceně. Například v roce 1997 stál 1 ml metadonu 15 DEM, v současné době je to méně než 10 DEM.

O ukončení výdeje metadonu těžkým narkomanům se v parlamentu spolkové země Hamburk a Brémy jedná již delší dobu. Již v dubnu 1999 požadovalo CDU zavést centrální ohlašovací místa pro těžké narkomany zahrnuté do substitučního programu na území této spolkové země a výdej pouze jednodenní dávky metadonu pod přísným lékařským dozorem, což nebylo odsouhlaseno.

(JAKSCH, R.: Untersuchung: Immer mehr Süchtige sterben an Methadon. Die Welt, 4.2.2000.)

Nárůst počtu narkomanů aplikujících si kokain injekcemi

V Hamburku si stále větší počet drogově závislých osob aplikuje kokain injekcemi. V místnostech pro aplikaci drog tak kolabuje stále více drogově závislých (např. v roce 1999 bylo ožívováno v centru Drop In 250 narkomanů, v roce 1994 to bylo 25 narkomanů). Intravenózní aplikace kokainu je spojena s velkými zdravotními riziky. Mnoho dealerů i narkomanů dopravuje dávky kokainu ukryté v ústech. Pro vstříknutí drogy do žíly stačí kokain rozpustit ve vodě (heroin se rozpouští zahřátím), čímž dochází k přenosu všech virů. Tímto způsobem se mezi narkomany šíří TBC a hepatitida C. Narkomani často zkolabují v důsledku náhlého ochrnutí dýchacího ústrojí. Pracovníci místností pro aplikaci drog uvádějí, že drogově závislí na kokainu jsou mnohem agresivnější než drogově závislí na heroinu. Také policejní vyšetřovatelé potvrzují, že v posledních třech letech zabavili více kokainu než heroinu. Již rok se snaží Norbert Dworsky, vedoucí jedné z místností pro aplikaci drog, prosadit v Hamburku terapii s využitím akupunktury. Výsledky testování této terapie v USA prokázaly, že terapie využívající akupunkturu k odstranění závislosti na kokainu je úspěšná až v 80 % případů.

(ZAND-VALIKI, A. – JAKSCH, R.: Neuer Gefahr: Immer mehr Süchtige spritzen Kokain. Die Welt, 11.2.2000.)

BKA varuje před jedem na krysy

Odborníci nizozemské policejní jednotky v Eindhovenu, zabývající se syntetickými drogami, objevili v zabavených tabletách ecstasy 8 mg strychninu (používá se jako jed na krysy nebo v návnadách k odchytu kožešinové zvěře). Podle úředníka Spolkového

kriminálního úřadu (BKA) ve Wiesbadenu již nepatrná dávka strychninu vede u člověka k zostření smyslového vnímání, k podnětům dechového centra a ke svalovému a cévnímu tonusu. Pro tyto účinky na centrální nervovou soustavu je strychnin dokonce zneužíván jako dopingový prostředek.

Podle BKA podíl strychninu v amfe-taminových a efedrinových kapslích objevili nizozemští vědci již v roce 1995. K negativním účinkům alkaloidu patří záchvaty, někdy dokonce strnutí šíje, bolest ve svalech a křeče. Občas dochází k ochrnutí dýchání a následné smrti. Smrtelnou dávkou pro člověka je 1 mg strychninu na 1 kg hmotnosti. (REINKE-NOBBE, H.: BKA warnt vor Rattengift. Focus, 27.3.2000, č. 13.)

Nová moderní vysoce návyková droga „crystal“

Saský zemský kriminální úřad (LKA) varuje před novou drogou „crystal“. Jedná se o metamfetaminový derivát, který je silnější a ve srovnání s jinými syntetickými drogami, např. ecstasy, i nebezpečnější. Podle poznatků LKA vytváří „crystal“ již při první konzumaci závislost. Účinek drogy trvá 12 až 70 hodin a ve vysoké míře zvyšuje agresivitu konzumenta. Droga byla zajištěna na hraničním přechodu s ČR a později i v Drážďanech. „Crystal“ podle poznatků LKA pochází ze Severní Ameriky a Mexika a nedávno se začal vyrábět v tajných laboratořích na severu Čech. Konzumenti drogu buď kouří ve sklářské píšťale nebo ji inhalují jiným způsobem. Tvarem droga připomíná kandysový cukr nebo krystaly. Podle odhadu odborníků jsou drogy jako „crystal“ oblíbené mezi mládeží asi jako hašiš.

(Neue Modedroge Crystal macht sofort süchtig. Süddeutsche Zeitung, 20.4.2000.)

Kouzelný nápoj

Pralesní halucinogen ayahuasca je mezi konzumenty drog považován za nový tajný tip.

V červnu 1999 se v odborném listu „Hanf“ (konopí) objevil inzerát na šamanský seminář v Peru, který za 1450 DEM nabízel týdenní „léčení a uvědomění sebe sama“ v etnobotanickém centru Sacha Mama u Iquitos v Peru. V programu jsou zahrnuty i dva noční ayahuascové rituály. Za amazonský kouzelný nápoj ayahuasca je označován hnědý, odporně chutnající lektvar. Opojení, které vyvolává, trvá jen pár hodin. Konzumenti prožijí, pokud zavřou oči, barevné vize, tělesné vnímání se však může lišit. Účinek drogy závisí na její přípravě. Šamani obvykle vaří kousky pralesní liány Banisteriopsis caapi s listy rostliny chacruna, která je v Německu zakázána, protože obsahuje silně halucinogenní DMT (dimetyltryptamin). Ten při konzumaci obvykle zůstává bez účinku, protože tělesný enzym MAO (monoaminoxydáza) odbourává jeho účinnou složku. Látka obsažená v liáně harmalin (dihydroharmín) však zabrání produkci enzymu a halucinogen působí v mozku, ale jiným způsobem než LSD. Účastníci rituálů často zvracejí, později se cítí jako znovuzrození. Podle Franka Löhra, experta na biogenní drogy a vedoucího rehabilitační kliniky pro drogově závislé v Riedenu, může ayahuasca, stejně jako jiné halucinogeny, u některých osob vyvolat psychózy. Použití blokátoru monoaminoxydázy harminu vyžaduje přísnou dietu. Požití kousku salámu nebo napití chianti vyvolává těžké oběhové komplikace. Na šamanských seminářích se podává pouze ovoce a rýže. Celý rituál řídí kněz, první sklenice ayahuascy se podává po prvních modlitbách. Účastníci těchto rituálů až osm hodin zpívají, tančí a meditují. Na propagačním materiálu není účast na šamanském semináři doporučena osobám s psychotickým a maniodepresivním onemocněním. Typickými konzumenty ayahuascy jsou konzervativní osoby středního věku.

(WEBER, Ch.: Zauberztrank fürs Semina. Focus, 13.3.2000, č. 11.)

USA

Pokusy s protikokainovou vakcínou

Prof. Kim D. Janda z Kalifornie oznámil, že první protikokainová vakcína je po ukončení pokusů na zvířatech připravena ke klinickým testům. Na počátku podzimu r. 2000 bude vakcína pokusně podávána skupině pacientů v jedné francouzské nemocnici. Naočkování narkomani pak nebudou moci prožívat euforii vyvolanou kokainem ani

v případě, že budou podány vysoké dávky, protože vakcína neutralizuje imunitní systém. Při pokusech na morčatech výzkumníci použili protilátky, aby předešli „rozbalení“, které je typické pro kokain. Působení je prakticky stejné jako u jiných vakcín. Intravenózně aplikovaný derivát koky indukují imunitní systém produkovat protilátky, které zůstanou aktivní proti molekule kokainu několik měsíců. Vakcína je použita tehdy, když je potřeba „naučit“ imunitní systém rozpoznat cizí látku v těle a zničit ji (zpravidla virus, v tomto případě kokain). Protože molekula koky je příliš malá, aby byla rozpoznatelná a obvykle nevyprovokuje odpověď imunitního systému, Janda „přilepil“ molekulu koky na větší protein, který umožní imunitnímu systému identifikovat koku, zaútočit na ni a rozbít ji dříve, než dospěje k mozkovým receptorům. Metoda vakcinace nazvaná „imunofarmakoterapie“ by mohla být účinná především při léčbě kokainistů, ale také v případech předávkování. Při pokusech na morčatech injekční aplikace velké dávky protilátek rychle změnila toxicitu koky. V USA v současné době pravidelně konzumuje kokain více než 3 600 000 osob.

(FARKAS, A.: Via alla sperimentazione del vaccino anti-cocaina. Corriere della Sera, 5.6.2000.)

Velká Británie

Letenka do vězení

Britská vláda hodlá na britských letištích otestovat tzv. hmotový spektrometr, který zkonstruovala firma Mass Spec Analytical a jehož cena se pohybuje ve výši 300 000 USD. Přístroj, do něhož bude každý cestující povinen vložit palubní lístek, zanalyzuje i nepatrné stopy heroinu, kokainu nebo hašiše, zachycené na papíře. Pomocí tohoto přístroje může být rovněž odhalena i obávaná plastická trhavina Semtex a další výbušné látky. Tato analýza však bude účinná jen tehdy, pokud měl dealer drogy krátce před tím v rukou a nepoužil rukavice. Cestující přilétající z Nizozemska, kde konzumace hašiše není trestná, tak budou při kontrolách na britských letištích často vystaveni zbytečnému podezření z obchodu s drogami. (Flugschein in der Knast. Spiegel, 3.4.2000, č. 14.)

Videokazeta - RODIČE A SVĚT DROG.

Pořad určený rodičům, jejichž děti se blíží věku dospívání, a tak se stávají „drogově“ nejohroženější skupinou

Podle statistických údajů více než 80% dospívajících alespoň zkusí nějakou drogu. Tuto skutečnost by si měli plně uvědomit rodiče. Měli by od útlého věku pamatovat ve výchově svých dětí na hrozbu drog, měli by být připraveni i na situaci, že i jejich dítě může zneužívat drogy. Pokud je toto zjištění zastihne nepřipravené, nebudou schopni včas a účinně pomoci ani svým dětem, ani sobě.

Proto vznikl pořad RODIČE A SVĚT DROG, který se jako jeden z mála u nás obrací k rodičům, jejich děti se ve věku dospívání stávají „drogově“ nejohroženější skupinou, k rodičům, jejichž děti už mají zkušenost s drogami nebo jim již propadly. Pořad ukazuje průběh drogové kariéry, upozorňuje na největší problémy a úskalí v jednotlivých fázích – experimentování, víkendové a problematické užívání drog a závislosti na nich. Pořad nabízí důležité informace o tom, kdy a jakou pomoc lze nabídnout dítěti, jak se zachovat, když všechny pokusy o pomoc selžou, proč je tak důležité od počátku spolupracovat s odborníkem. Část pořadu je věnována samotným drogám a jejich účinkům, samostatná kapitola je věnována otázkám výchovy a prevence. Rady odborníků doplňují autentické výpovědi rodičů, kteří mají za sebou zkušenosti s drogovou závislostí svých dětí.

Autor projektu a režisér Miloslav ŠMÍDMAJER spolupracoval s odborníky PhDr. Miladou Votavovou, MUDr. Ivanem Platzem, PaedDr. Václavem Schmidtem, Evženem Kloučkem, Dagmar Novákovou. Na scénáři spolupracovala Mária Dufková.

Dramaturg: Kristína Kudrnovská.

Kamera: Pavel Šobr.

Hudba: Luděk Kováč.

Střih: Ondřej Ctibor.

Stopáž : 53 minut.

Pořad, který vznikl v produkci PLUTO film & video vychází na videokazetách.

Jejich distributorem je Centrum českého videa, a.s., telefon 02/61225850

Redakční poznámka :

Dobré zboží se prodává samo a uvedený pořad RODIČE A SVĚT DROG je takovým zbožím. Po jeho shlédnutí jej mohu jenom doporučit.

Obrázek

Adrian GILBERT : Odstřelovač

Historické počátky střelby ze zálohy klade autor do osmnáctého století, kdy armády poprvé zařadily pušky do své výzbroje, rozvoj nastal v době americké Občanské války (1861-1865), která se považuje za první moderní válku. S nástupem amerického puškařského průmyslu se počala vyvíjet i technologie střelby ze zálohy.

Zákopový systém první světové války zrodil „zemi nikoho“ mezi liniemi nepřátelských jednotek a právě zde se během přestávky mezi útoky nabízela vhodná příležitost pro odstřelovače. Kupodivu v této činnosti měli navrch Němci, kteří začali používat optické zaměřovače. Američané střelbě ze zálohy věnovali malou pozornost, Francouzi měli odstřelovače, jejich činnost však nebyla nijak významná a Britové se střelbou ze zálohy neměli žádnou zkušenost, což je velmi pozoruhodné, protože odstřelování vzdálených pohyblivých terčů se vlastně vyvinulo z jejich loveckých zálib, zejména při lovu drobných ptáků.

Další fáze střelby ze zálohy nastala po vypuknutí druhé světové války, zejména po přepadení Sovětského svazu. Rudá armáda zařadila střelbu ze zálohy do své válečné nauky už ve třicátých letech. Víc než na evropských bojištích se střelba ze zálohy uplatňovala v bojích v džunglích Pacifiku.

V dalších kapitolách se potom autor zabývá činností odstřelovačů v následných válkách zejména na asijských bojištích (Korea, Vietnam) a v Perském zálivu. Velkou pozornost věnuje základnímu výcviku odstřelovačů a jejich bezprostřední přípravě před nasazením. V závěru uvádí autor nejpoužívanější zbraně pro střelbu ze zálohy a jejich technické parametry.

Kniha má bibliografickou přílohu, uvádí seznam tématických článků uveřejněných v periodických publikacích a jmenný a věcný rejstřík.

Odstřelovač pracuje sám, nanejvýš s jedním společníkem, a hodiny a hodiny musí bez pohnutí čekat na jedinou ránu na svou kořist.

Vojenský historik Adrian Gilbert nabízí strhující pohled do skutečného života odstřelovačů od Americké revoluce, přes obě světové války až po konflikt v Perském zálivu. Velkou pozornost věnuje základnímu výcviku odstřelovačů a jejich bezprostřední přípravě před nasazením, nejlepším zbraním pro střelbu ze zálohy a jejich technickým parametrům.

272 s., váz., 249 Kč

Bart VANDERVEEN : ENCYKLOPEDIE VOJENSKÝCH HISTORICKÝCH VOZIDEL

Publikace zobrazuje a popisuje cca 1400 modelů dopravních a bojových vozidel, vyráběných od počátku 20. Století pro pozemní síly, letectvo a další ozbrojené služby.

Kniha Vojenská historická vozidla je unikátní, bohatě ilustrovaný průvodce, který nemá obdoby v poskytování všeobecných, technických a fyzických údajů o dopravních a bojových vozidlech, jež byla vyráběna od poloviny 30. Let asi do roku 1960 pro armády, letectvo a další jednotky. Na těchto stránkách naleznete typy, které sloužily v době rozpoutání druhé světové války, ale i ty, které se vyráběly v letech 1939-45 (a byly využívány po několik

desítek let) a typy první generace taktických vozidel, z nichž mnohá jsou po celém světě používána dodnes.

Rozsah začíná skútry přepravovanými vzduchem a motocykly a pokračuje běžnými vozidly, včetně vícekolových a pásových strojů, a končí obrněnými automobily a tanky. To vše je rozděleno podle země výroby, od Argentiny po 643,5 kW (863 bhp) státy americké – celkem 23 zemí. Zobrazeno a popsáno je téměř 1400 modelů. Každá kapitola začíná popisem činnosti vztahujících se k motorizaci ozbrojených sil země a úvodní obrazový materiál představuje typické příklady typů, které byly vyrobeny počátkem našeho století, včetně období první světové války.

Průvodce historickými vojenskými vozidly (HMVD) byl připraven pod patronací časopisu *Wheels and Tracks* a je obsáhlejší náhradou oblíbeného autorova Průvodce bojovými vozidly, základního referenčního díla posledních patnácti let. Průvodce bude nenahraditelný pro každého, kdo se zajímá o vojenskou historii a všeobecně o motorová vozidla, ať už profesionálně nebo jinak. K takovým lidem patří i stále se rozrůstající skupina soukromých nadšenců zabývajících se tímto významným oborem vojenství.

400 s., váz., 399 Kč

Richard MARCINKO : PROFESIONÁLNÍ VÁLEČNÍK 7 – VARIANTA DELTA

Jako příslušník speciálních jednotek amerického válečného námořnictva nezná Richard Marcinko žádné hranice – a jako Profesionální válečník neuznává žádná pravidla. V šesti nejprodávanějších knih dle *New York Times*, tj. senzační autobiografii *Profesionální válečník 1* a následných pěti volných pokračováních, odhalil Richard Marcinko tajemný závoj, který do té doby zakrýval svět nekonvenčních bojových jednotek. Nyní ho jeho životní krédo „zabít nebo být zabít“ zavede na pokraj nového konfliktu – a v tomto konfliktu je v sázce osud Ameriky.

Profesionální válečník odvážně proniká na území Německa s delikátním úkolem: najít a získat zpět dvě atomová skladiště v Porýní, o něž Spojené státy přišly. Zprvu poměrně jednoduchá akce se náhle mění ve tvrdý oříšek, neboť skladiště navštíví teroristé. Domácí politická scéna se přitom zmítá ve skandálech a ve světě vzniká jedno ohnisko napětí za druhým. Diplomatické priority USA jsou proto všude jinde, jenom ne ve východní Evropě – a tak Profesionální válečník musí vzít věci do vlastních rukou.

Jenže ani Marcinko netuší, že této situace hodlá využít hrstka ultranacionálních extremistů vedená multimilionářem Lotharem Beckem, která se domnívá, že je načas, aby se jejich země stala evropskou supervelmocí – jakousi Čtvrtou říší. K uskutečnění tohoto záměru mají extremisté dostatek peněz i vlivu. A díky jadernému i konvenčnímu arzenálu, který na území Německa zůstal z dob studené války, mají také zbraně.

Marcinko však naštěstí disponuje rovněž vlastními palebnými prostředky a lidskými silami a dokáže jich využít přesně v intencích boha války, tedy s nejvyšším možným nasazením a nesmírnou účinností. Spolu s elitní jednotkou příslušníků jednotek SEAL se prokousává organizacemi německých skinheadů a naonacistů, ruských zločinců a teroristů z Blízkého východu a vydává se na lov – na lov, při kterém neexistují žádná omezení.

Richard Marcinko (1940) – nekonvenční a kontroverzní příslušník U. S. Navy, který se od nejnižších funkcí postupně vypracoval na velitele elitní supertajné protiteroristické jednotky USA, legendární SEAL 6 – se narodil v rodině slovenských přistěhovalců. Ze služby u námořnictva učinil své povolání a ze zvláštních jednotek svou posedlost.

Po vynuceném odchodu z armády pracuje jako bezpečnostní poradce po celém světě. V šestici nejprodávanějších knih dle New York Times, tj. senzační autobiografii Profesionální válečník 1 a následných pěti volných pokračování, odhalil R. Marcinko tajemný závoj, který do té doby zakrýval svět nekonvenčních bojových jednotek.

264 s., váz., 249 Kč

Uvedené tituly nakladatelství Ivo Železný si můžete objednat na adrese : **Služba čtenářům, nakladatelství Železný, Tuchorazská 17, 282 01 Český Brod, tel.:0203-620150, e-mail: obchod.iz@pha.eridan.cz**